

Nachabeorum I

tributa regionis modica propter dissensionem et plagam quam fecit in terra ut tolleretur legitima que erant a primis diebus. et timuit ne homo haberet et semel et bis in superius et donaria que dederat ante magna manu et abundauerat super reges que ante eum fuerant. et posterna tunc erat animo valde. et cogitavit ire in persidem et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. et relictus est lysias hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine eufrate usque ad flumen egypti: et ut nutrirer antiochum filium suum donec rediret: et tradidit ei medium exercitum et elephantos: et mandavit ei de omnibus que volebat: et de inhabitantibus iudeam et hierosolimam: et ut mitteret ad eos exercitum ad preterendam et extirpandam virtutem israel et reliquas hierosolimam. et auferendam memoriam eorum de loco: et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum et sorte distribueret terram eorum. Et rex assumpsit partem exercitus residui: et exiit ab antiochia civitate regni sui anno centesimo et quadragesimo septimo: et transiit eufratem flumen et pambulabat superiores regiones: et elegit lysias ptolomeum filium dorimmi et nicanorem et gorgiam viros potentes ex amicis regis et misit cum eis quadraginta milia virorum et septem milia equum et veniret in terram iuda et disperderet eam secundum verbum regis: et processerunt ut iret cum universa virtute sua et venerunt et applicuerunt ammau in terra capestri. Et audierunt mercatores regionum nomen eorum: et accesserunt argentum et auxilium multum valde: et pueros et venerunt in castra ut acciperent filios israel in suos et additi sunt ad eos exercitus syrie et terre alienigenarum. Et vidit iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala: et exercitus applicabat ad fines eorum et cognoverunt verba regis que mandavit populo facere in iudicium et summationem. Et dixerunt unusquisque ad proximum suum. Erigamur deiectionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris: et congregati sunt conveniunt ut essent parati in prelium et ut oraret et peterent misericordiam et miserationes: et hierosolima non habitabatur: sed erat sicut desertum. Non erat que ingredere et egredere de natis eius: et sanctum calcabatur. Et filii alienigenarum erant in arce: ibi erat habitatio gentium: et ablata est voluptas a iacob: et defecit ibi tybia et cythara. et congregati sunt et venerunt in masphat pro hierosolima. quia locus orationis erat in masphat ante in israel. et ieiunaverunt illa die: et induerunt se cilicium: et cinerem imposuerunt capiti suo: et dissipaverunt vestimenta sua. Et expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum: et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias et decimas: et suscitaverunt nazareos que impleverant dies. Et clamaverunt voce magna in celum dicentes: Quid faciemus istis: et que eos ducemus? Et sancta tua calcata sunt et contaminata sunt: et sacerdotes tui facti sunt in luctum et in humilitatem: et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos

disperdat. Tu scis que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere ante faciem eorum nisi tu deus adiuvet nos? Et tunc exclamaverunt voce magna. et postquam constituit iudas duces populi: tribunos et centuriones et pentacotharcos et decuriones. Et dixit his que edificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolos ut rediret: quosque in domum suam secundum legem. et movet castra et collocavit ad austrum ammau. et ait iudas. Accingimini et estote filii potentes: et estote parati in mane ut pugnetis adversum nationes has que conveniunt disperdere nos et sanctam nostram: quoniam melius est nos mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo: sic fiat.

U. S. Debellatis gorgia et lysia. Judas purificavit templum. de dedicatio altarum et ornatu templi. **E**t assumpsit gorgias quatuordecim milia virorum: et mille equos electos. et moverunt castra nocte ut applicaret ad castra iudeorum: et percuterent eos subito: et filii qui erant ex arce: erant illis duces. et audivit iudas et surrexit ipse et potentes percutere virtutem exercituum regis que erant in ammau. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. et venit gorgias in castra iude nocte: et neminem invenit. et querebat eos in montibus: quoniam dixit: fugiunt hi a nobis. Et cum dies factus esset apparuit iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum: qui tegumenta et gladios non habebant: et viderunt castra gentium valida. et loricatedos et equitatus in circuitu eorum. et hi docti ad prelium. Et ait iudas viris que secum erant. Ne timueritis multitudinem eorum: et impetum eorum ne formidatis. Memoretote quomodo salvi facti sunt patres nostri in mari rubro: cum sequeretur eos pharaon cum exercitu multo. Et nunc clamemus in celum et miserebitur nobis dominus: et memor erit testamenti patrum nostrorum: et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie: et scient omnes gentes quia est deus que redimat et liberet israel et elevarunt alienigenae oculos suos: et viderunt eos venientes ex adverso. et exierunt de castris in prelium et tuba cecinerunt hi qui erant cum iuda et congressi sunt et contrite sunt gentes et fugerunt in campum. Novissimi autem ceciderunt in gladio: et persecuti sunt eos usque gezeron et usque in campos idumee et asoti et iammie. et ceciderunt ex illis usque tria milia virorum: et reversus est iudas et exercitus eius sequens eum. Dixitque ad populum. Non cupiscatis spolia: quia bellum pro nobis est: et gorgias et exercitus eius prope nos in motibus: sed stete nunc contra inimicos nostros et expugnet eos: et sumet postea spolia securi. Et adhuc loquente iuda hec: ecce apparuit pars quedam prospiciens de monte. et vidit gorgias quod in fugam conversi sunt sui: et successa sunt castra. Sumus enim que videbat declarabat quod factum est. Quibus illi conspectis timuerunt valde

Deuter. Jud. vii.

Exod. xii.

infra.

Machabeorum I

aspicientes simul et iudam et exercitum in campo patrum ad pluvium. et fugerunt omnes in campo alienigenarum: et iudas reversus est ad spolia castrorum: et accepit aurum multum et argentum et hyacinthum et purpuram marinam et opes magnas: et pueri hymnum canebant et benedicebant deum in celum quoniam bonum est quoniam in secundum misericordiam eius. et facta est salus magna in israel in die illa. Quicumque autem alienigenarum evaserunt: venerunt et nunciaverunt lysie universa que acciderant. Quibus ille auditis: posternatus a domino deficiebat quod non quilia voluit: talia protigerunt in israel: et quilia mandavit rex. Et sequenti anno congregavit lysias viros electos sexaginta milia et equum quatuordecim milia ut debellaret eos. et venerunt in iudeam: et castra posuerunt in bethoron: et occurrit illis iudas cum decem milibus viris. et viderunt exercitum fortem et oravit et dixit. Benedicte es salvator israel qui protulisti in petu potestatis in manu sui tui david. et tradidisti castra alienigenarum in manu tonathae filii saul et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu populi tui israel: et profundat in exercitu suo et equibus. Da illis formidinem et tabefac audacias virtutis eorum: et commoveant stridore sua. Desce illos gladio diligentium te: et collandem te omnes qui nominaverunt nomen tuum in hymnis. et commiserunt pluvium: et ceciderunt de exercitu lysie quatuordecim milia viros. Videns autem lysias suorum fugam et iudeorum audaciam: et quod pati sunt aut vivere aut mori fortiter abiit antiochiam et elegit milites ut multiplicati rursus veniret in iudeam. Dixit autem iudas et fratres eius. Ecce protulisti inimici nostri: ascendam nunc mundare sanctam et renovare. Et congregat est omnis exercitus: et ascendit in montem syon. Et viderunt sanctificationem desertam et altare profphanatum: et portas crustas: et in atrijs signata nata sic in saltu vel in montibus et pastophoria diruta: et ceciderunt vestimenta sua: et plauerunt plactu magno et imposuerunt cinerem super caput suum. et ceciderunt in faciem super terram: et exclamaverunt tub signorum: et clamaverunt in celum. Tunc ordinavit iudas viros ut pugnarent adversus eos qui erant in arce donec emundarent sanctam. et elegit sacerdotes sine macula voluntate habentes in lege dei: et mundaverunt sanctam: et tulerunt lapides pretiosos in locum mundum. et cogitavit de altari holocaustorum quod profphanatum erat quid de eo faceret. Et incidit illi consilium bonum ut destrueret illud: ne forte illis esset in opprobrium. quia protulaverunt illud gentes et demoliti sunt illud. Et reposuerunt lapides in monte domo in loco apto quoad usque veniret propheta et respoderet de eis. et accepit lapides integros secundum legem et edificaverunt altare novum secundum illud quod fuit prius: et edificaverunt sanctam: et que intra domum erant in trunsecum et edem et atria sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sancta nova: et intulerunt candelabrum et altare incensorum et mensam in templum. et incensum posuerunt super altare: et accenderunt lucernas que super can-

delabrum erant: et lucebant in templo: et posuerunt super mensam panes: et appenderunt velamina et postulerunt omnia opera que fecerant. et ante matutinum surrexerunt quinta et vicesima die mensis nomi. hic est mensis casseu centesimi quadragesimo octavi anni: et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum. in novum quod fecerunt. Secundum tempus et secundum diem in quo contaminaverunt illud gentes: in ipsa renovatum est in canticis et citharis et cynaris et cymbalis. et ceciderunt loquaces populi in faciem: et adoraverunt et benedixerunt in celum eum qui prosperavit eis. et fecerunt dedicationem altaris diebus octo. et obtulerunt holocausta cum leticia et salutaria laudis et ornaverunt faciem templi coronis aureis: et scatulis. et dedicaverunt portas et pastophoria: et imposuerunt eis ianuas. et facta est leticia in populo magna valde: et aversum est opprobrium gentium. Et statuit iudas et fratres eius et universa ecclesia israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo. a quinta et vicesima die mensis casseu cum leticia et gaudio. et edificaverunt in tempore illo montem syon. et per circuitum muros altos et turres firmas: nequam venirent gentes et calcarent eum sicut antea fecerunt: et collocavit illic exercitum ut fuerent eum: et munivit eum ad custodiendum bethsuram ut haberet populus munitionem contra faciem idumee.

L. S. Debellatur iudas gentes volentes perdere israel. De thimotheo duce amon simon missus a fratre expugnat gentes. de bellis iude contra thimothem. quod iosephus et azarias victi sunt expugnat iudas filios esau Judas evertit aras idolorum.

Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare et sanctuarium sicut prius: irate sunt valde: et cogitabant tollere genus iacob qui erant inter eos: et ceperunt occidere de populo et persequi: et debellabat iudas filios esau in idumea et eos qui erant in arababthane: quia circumsedebant israelitas et percussit eos plaga magna. et recordatur est malicia filiorum beaan qui erant populo in laqueum et in scandalum infidiantes ei in via. et conclusi sunt ab eo in turribus: et applicuit ad eos et anathematizavit eos et icedit turres eorum igni in omnibus que in eis erant. et transiit ad filios amon: et invenit manum fortem et populum copiosum: et thimothem ducem ipsorum et commisit cum eis plura multa: et contriti sunt in conspectu eorum et percussit eos. et cepit gazer civitatem et filias eius et reversus est in iudeam. et congregatae sunt gentes que sunt in galaad adversus israelitas que erant in finibus eorum ut tollerent eos et fugerunt in dathemian munitionem. et miserunt lras ad iudam et fratres eius dicentes. Congregate sunt adversus nos gentes per circuitum ut nos auferant et parant venire et occupare munitionem in quibus

Machabeorum I

gim: et thimothē est dux exercitū eorum. Nūc ergo
 veni et eripe nos de manib⁹ eorum: quia cecidit multi-
 tudo de nobis. et omnes frēs nri q̄ erāt ī locis tubin
 infrecti sūt: et captiuas duxerūt vxores eorum et na-
 tos et spolia: et p̄emerūt illic fere mille viros. Et
 adhuc ep̄le legebant. Et ecce alij nūcij venerūt
 de galilea p̄scissis tunicis nūciātes p̄m v̄ba hęc
 dicētes p̄uenisse aduersum se a ptolomaida et ty-
 ro et sydone: et repleta ē oīs galilea alienigenis
 v̄nos p̄sumāt. Et audiuit autē iudas et ppl̄s p̄-
 mōes istos: p̄uenit ecclia magna cogitare q̄d fa-
 cerēt frīb⁹ suis q̄ in tribulatōe erāt: et expugna-
 bātur ab eis. Dixitq̄ iudas symoni fr̄i suo. Eli-
 ge tibi viros: et vade et liba frēs tuos in galilea.
 Ego autē et frat̄ me⁹ ionathas ibim⁹ in galaad
 thim. et reliq̄t iosephū filiū zacharie et azariā du-
 ces ppl̄i cū residuo exercitū ī iudea ad custodiā:
 et p̄cepit ill̄ dicēs. P̄restote ppl̄o huic et nolite
 bellū cōmittere aduersum gētes donec reuerta-
 mur. Et dati sūt symoni viri tria milia vt iret in
 galileā: iude autē octo milia in galaadithim. Et
 abiit symō in galileā: et cōmisit p̄lia multa cū gē-
 tib⁹. et p̄trite sunt gētes a facie ei⁹: et p̄secutus ē
 eos vsq̄ ad portā ptolomaidis. et ceciderūt de gē-
 tib⁹ fere tria milia viroꝝ: et accepit spolia eorum. et
 assumpsit eos q̄ erāt ī galilea: et in arbatis cum
 vxorib⁹ et natis: et oīb⁹ q̄ erāt cū ill̄: et adduxit in
 iudeā cū leticia magna. Et iudas machabeus et
 ionathas frat̄ ei⁹ trāsierunt iordanē: et abierunt
 viā triū dieꝝ ī desertū. et occurrest eis nabuthei
 et suscepunt eos pacificet narrauerūt eis oia q̄
 acciderāt frīb⁹ eorum in galaadithide. et q̄ multi
 ex eis cōprehēsi sunt in barasa et bosoz et in ali-
 mis et in casphoz et mageth et carnaim. De om̄s
 ciuitates munitē et magne. Sed et ī ceteris ciuita-
 tib⁹ galaadithidis tenent cōprehēsi. et ī crastinū
 p̄stituerūt admouere exercitū ciuitatibus his. et
 cōprehēdere et tollere eos ī vna die. Et cōuertit
 iudas et exercit⁹ ei⁹ viā in destū bosoz repēte: et
 occupauit ciuitatē et occidit oēm masculū in ore
 gladij: et accepit oia spolia eorum: et succēdit eam
 igni. Et surrexerūt inde nocte et ibāt vsq̄ ad mu-
 nitionē. Et factū ē diluculo cū eleuassent oculos
 suos: et ecce ppl̄s mult⁹ cui⁹ nō erat numer⁹ por-
 tates scalas et machinas vt cōprehēderēt muni-
 tionē et expugnarēt eos: et vidit iudas q̄ cepit
 bellū: et clamor belli ascēdit ad celū sicut tuba et
 clamor magn⁹ de ciuitate. et dixit exercitū suo.
 P̄ugnate hodie p̄ frīb⁹ v̄ris. Et venit trib⁹ or-
 dimb⁹ post eos: et exclamauerūt tubis et clama-
 uerūt in orōne et cognouēst castra thimothē q̄
 machabe⁹ ē: et refugerūt a facie ei⁹: et p̄cusserūt
 eos plaga magna: et ceciderūt ex eis in die illa
 fere octo milia viroꝝ. Et diuertit iudas in mas-
 pha et expugnauit et cepit eā: et occidit oēm ma-

sculū ei⁹ et sumpsit spolia ei⁹: et succēdit eā igni:
 Inde p̄erit et cepit cas bon et mageth et bosoz et
 reliq̄s ciuitates galaadithidis. Post b̄ autē ver-
 ba cōgregauit thimothē exercitū aliū et castra
 posuit p̄ raphon trās torrentē. et misit iudas spe-
 culari exercitū: et nūciauēst ei dicētes: q̄ p̄uenē-
 rūt ad eū oēs gētes q̄ in circūitu n̄ro sūt: et exer-
 cit⁹ multus nimis. et arabas p̄dixerūt in auxiliū
 sibi et castra posuerūt trās torrentē: pati ad te ve-
 nire in p̄liū. et abiit iudas obuiā illis. Et ait thim-
 mothē p̄ncipib⁹ exercit⁹ sui. Cū appropinquē-
 rit iudas et exercit⁹ ei⁹ ad torrentē aq̄: si trāsierit
 ad nos p̄or: nō poterim⁹ sustinere eū: q̄ potens
 poterit aduersū nos. Si nō timuerit transire et
 posuerit castra cū flumē: trāsiretem⁹ ad eos et po-
 terimus aduersus illū. Et autē appropinquit iu-
 das ad torrentē aq̄: statuit scribas ppl̄i sec⁹ tor-
 rentē: et mādauit eis dicēs. Neminē hōiūz reli-
 q̄ritis: sed veniāt oēs in p̄liū et trāsiretauit ad il-
 los p̄or: et oīs ppl̄s post eū. et p̄trite sūt oēs gē-
 tes a facie eorum: et p̄iecerūt arma sua: et fugerunt
 ad p̄hanū q̄d erat ī carnaim et occupauit ip̄as ci-
 uitatē et p̄hanū succēdit igni cū oīb⁹ q̄ erāt ī ip̄o.
 et opp̄ssa ē carnaim: et nō potuit sustinere p̄ faciē
 iude. Et cōgregauit iudas vniuersos isrl̄itas q̄
 erāt in galaadithide a mimo vsq̄ ad maximū: et
 vxores eorum et natos et exercitū magnū valde vt
 venirēt in trā iude. Et venerūt vsq̄ ephron. et b̄
 ciuitas magna in ingressu posita munita valde.
 Et nō erat declinare ab ea dextra vel sinistra: s̄
 p̄ mediū iter erat et icluserūt se q̄ erāt in ciuitate
 et obstruxerūt portas lapidibus: et misit ad eos
 iudas v̄bis pacifici dicēs. Trāseamus p̄ trā ve-
 strā vt eam⁹ ī trā nostrā: et nemo vob̄ nocebit t̄m
 pedib⁹ trāsibim⁹: et nolēbāt eis ap̄ire. Et p̄cepit
 iudas p̄dicari ī castris vt applicarēt vniūsq̄sq̄ in
 q̄ erat loco. et applicuerūt se viri v̄tutis: et oppu-
 gnauit ciuitatē illā tota die et tota nocte: et tradi-
 ta ē ciuitas ī manu ei⁹. Et p̄emerūt oēm masculū
 lū ī ore gladij. et eradicauit eā et accepit spolia
 ei⁹: et transiuit p̄ totā ciuitatē sup̄ infrectos. Et
 trāsgressi sūt iordanē in cāpo magno p̄ faciē
 bethsan. Et erat iudas congregās extremos: et
 exhortabaf ppl̄m p̄ totā viā donec venirēt in trā
 iuda. et ascēderūt in motē syō cum leticia et gau-
 dio et obtulerūt holocausta q̄ nemo ex eis ceci-
 dissest donec reuerterent̄ ī pace. et ī qb⁹ dieb⁹ erat
 iudas et ionathas in trā galaad. et symō frater
 eius ī galilea p̄ faciē ptolomaidis audiuit iose-
 phus zacharie fili⁹ et azarias p̄nceps v̄tutis res-
 b̄n gestas: et p̄lia q̄ facta sūt. et dixit. Faciamus
 et ip̄i nob̄ nomē et eam⁹ pugnare aduersus gen-
 tes q̄ in circūitu n̄ro sūt. Et p̄cepit his q̄ erāt ī
 circūitu suo: et abierunt iamniā: et exiit goz-
 gas de ciuitate: et viri eius obuiam illis in pu-

gnā. Et fugati sūt ioseph⁹ et azarias vsq; i fines iudee: et ceciderūt illa die de pplo isrl ad duo milia viri. et facta ē plaga magna i pplo qz nō audierūt iudā et frēs ei⁹ existimātes fortiter se facturos. Ipsi at nō erāt de semieviroz illoz: p q̄s salus facta ē in isrl. Et viri iuda magnificati sūt valde in p̄spectu oīs isrl et gētū oīz. vbi audiebāt nomē eoz. Et p̄uenerūt ad eos fausta acclamātes. et exiuit iudas et frēs ei⁹ et expugnabāt filios esau i terra q̄ ad austrū est: et percussit chebron et filias ei⁹ et muros ei⁹ et turrez ei⁹ succēdit igni in circūitu. Et mouit castravt iret i terrā aliegenarū. et pambulabat samariā. In die illa ceciderūt sacerdotes in bello dū volūt fortiter facere: dū sine p̄silio exeūt in p̄liū. Et declinauit iudas i azotū in terrā alienigenaz. et diruit aras eoz et spolia deozū suoz succēdit igni et cepit spolia ciuitatū: et reuersus est in terrā iuda.

¶ S. De morte athiochi et successioe filij ei⁹
 filij athiochi mittit exercitū ad debellādū iudā et vincit. pacem dat fictē quā cito rupit. Dic dicit quod in bellis vtebatur elephātis

VI

¶ Rex athiochus pambulauit superiores regiones. Et audiuit eē ciuitatē elimaidē in p̄sīde nobilissimā et copiosaz in argento et auro: templūq; in ea locuples valde. Et illic velamina aurea et lorice et scuta: q̄ reliq̄t alexāder philippi rex macedo q̄ regnauit p̄m⁹ in grecia. et venit et querebat cape ciuitatē et dep̄dari eā et nō potuit qm̄ innotuit p̄mo his q̄ erāt in ciuitate. et insurrexerūt in p̄liū et fugit inde. et abiit cū tristitia magna: et reuersus est babiloniā. Et venit q̄ nūciaret ei i p̄sīde qz fugata sūt castra q̄ erāt i terra iuda et qz abiit lysias cū virtute forti i p̄mis et fugat⁹ ē a facie iudeoz: et inualuerūt armis et viribus: et spolijs multj q̄ ceperūt de castrj q̄ exciderūt: et qz diruerūt abhomiātōez quā edificauerāt sup altare qd̄ erat in hierlm: et scificationē sicut p̄us circūdederūt muris excelsis: s; et bethsuraz citatē suā. Et factū ē vt audiuit rex p̄mōes istos expauit et cōmor⁹ est valde: et decidit i lectū et incidit i lāguozez p̄ tristitia: qz nō ē factū sic cogitabat. Et erat illic p̄ dies mltos: qz renouata est in eo tristitia magna et arbitrat⁹ ē se mori. Et vocauit oēs amicos suos et dixit illis. Recessit somn⁹ ab oculis meis: et p̄cidi et corruī corde p̄ sollicitudine. Et dixi i corde meo. In quantā tribulatio nē deueni: et in q̄s fluct⁹ tristicie in q̄ nūc suz qui iocund⁹ erāt: et dilect⁹ in p̄tate mea. Nūc nō remīniscoz malozū q̄ feci in hierlm: vñ et abstuli omnia spolia aurea et argentea q̄ erāt in ea: et misi auferre hītates iudeā sine cā. Cognoui ergo qz p̄p̄tea inuenerūt me mala ista: et ecce pereō tristitia magna in terra aliena. Et vocauit philippū vnū de amicis suis: et p̄posuit eū sup vniuersum regnuz

suuz. Et dedit diadema: et stolā suā et anuluz vt adduceret athiochū filiū suū: et n̄ utriret eū et regret. et mortu⁹ ē illic athioch⁹ rex āno cētesimo q̄dragesimonono. Et cognouit lysias qm̄ mortu⁹ rex: et p̄stituit regre athiochū filiū ei⁹ quē nutriuit adolescētē: et vocauit nomē ei⁹ eupatorē. et hi q̄ erāt i arce p̄cluserāt isrl i circūitu scōz: et querebāt eis mala sp̄ ad firmamētū gētū. Et cogitauit iudas disp̄dere eos: et p̄uocauit vniuersuz pplz vt obsiderēt eos. et p̄uenerūt siml et obsederūt eos āno cētesimo q̄nq̄gesimo: et fecerūt balistas et machinas. Et exierūt qdā ex eis q̄ obsidebant: et adiret se illi aliq̄ ip̄ij ex isrl et abieit ad regē et dixit. Quousq; n̄ faci iudiciū: et vīdicas frēs n̄ros. Nos decreuim⁹ p̄uīre p̄ti tuo et abulare i p̄ceptis ei⁹ et obseq̄ edictj ei⁹ et filij ppli n̄ri p̄p̄t b̄ alienabāt se a nob. et q̄cūq; iuenebāt ex nob̄ iherficiebāt. et hereditates n̄re dirripiebāt. Et nō ad nos tm̄ extēderunt manū: s; et i oēs fines n̄ros. Et ecce applicuerūt hodie ad arcē in hierlm occupare eā: et munitōez i bethsurā muniterūt. Et nisi p̄ueneris eos veloci⁹. maiora q̄ b̄ faciēt: et nō poterj obtinere eos. Et irat⁹ ē rex vt b̄ audiuit. et p̄uocauit oēs amicos suos et p̄ncipes exercit⁹ sui et eos q̄ sup eq̄tes erāt. S; et de regnis alijs et de isulis maritimis uenit ad eū exercit⁹ cōductici⁹. Et erat numer⁹ exercitus ei⁹ centū milia peditū et viginti milia eq̄tū: et elephanti trigintaduoz docti ad p̄liū. Et uenerūt p̄ idumeā et applicuerūt ad bethsurā. et pugnerūt dies et mltos: et fecerunt machinas. Et exierūt et succederūt eas igni: et pugnerūt virilit. Et recessit iudas ab arce et mouit castra ad bethzacharā p̄ castra regis. Et surrexit rex ante lucez: et p̄cituuit exercit⁹ in impetū p̄ viā bethzacharan. Et cōparauerunt se exercit⁹ in p̄liū. et tub̄ cecinerunt. Et elephātj onderūt sanguinez vne et mori. ad acuedos eos in p̄liū. et diuiserunt bestias per legiones. et astiterunt singulis elephātis mille viri in loricez p̄catenatis. et galee eree i capitib⁹ eoz. et q̄ngētū eq̄tes ordinati vnicuiq; bestie electi erāt. Hi añ tps vbiq; erat bestia ibi erāt et q̄cūq; ibat: ibāt. et nō discedebāt ab ea. S; et turrez lignee sup eos firme p̄tegētes. sup singulas bestias et sup eas machine. et sup singulas viri virtutj trigintaduoz q̄ pugnabāt desup: et int⁹ mḡ bestie. et residuū eq̄tū hīc et inde statuit in duas p̄tes: tubis exercituz cōmoueret purgere p̄stipatos i legionib⁹ ei⁹. Et vt refulsit sol in clypeos aureos et ereos resplēduerūt mōtes ab eis et resplēduerūt sic lāpades ignis. Et distincta est pars exercit⁹ regis p̄ mōtes excelsos: et alia p̄ loca humilia: et ibāt caute et ordinate. et cōmouebant oēs inhītates terrā a voce mltitudinis eoz et īcessu turbe et collisione armorū. erat em̄

exercit⁹ magn⁹ valde et fortis. Et appropiauit iudas et exercit⁹ ei⁹ in pliu: et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. Et vidit eleazar fili⁹ saura vnus de bestiis lorica⁹ lorice regis: et erat eminens super ceteras bestias. Et visus est ei quod in ea esset rex et dedidit se ut liberaret populum suum. et acquireret sibi nomen eternum. et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens ad dextris et a sinistris: et cadebat ab eo huc atque illuc et iuit sub pedes elephantis et super posuit se ei: et occidit eum et cecidit in terra super ipsum et mortuus est illic. et videtes virtutem regis et impetum exercit⁹ ei⁹: diuertent se ab eis. Castra autem regis ascenderunt super eos in hierusalem: et applicuerunt castra regis ad iudeam et ad montem syon. Et fecit pacem cum his qui erant in bethsura: et exierunt de ciuitate: quia non erant eis ibi alimenta conclusis: quia subbata erant tres comprehendit rex bethsuram: et constituit ibi custodias seruare eam: et peruertit castra ad locum sanctificationis dies multos. Et statuit illic balistas et machinas et ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos: et spicula et scorpiones ad mittendas sagittas et fundibula. Fecerunt autem et ipsi machinas aduersus machinas eorum: et pugnaverunt dies multos. Ecce autem non erant in ciuitate eo quod septimum annum esset: et qui remanserant in iudea de gentibus supererant reliquias eorum que repositae fuerant. Et remanserunt in sanctis viris pauci quam obtinuerat eos fames et dispersi sunt vnusquisque in locum suum. Et audiuit lysias quod philippus quem constituerat rex antiochus cum adhuc viueret ut nutriret antiochum filium suum et regnaret reuersus est a perfide et media et exercit⁹ qui abierat cum ipso: et quia querebat suscipere regni negocia. Et festinauit ire. et dicere ad regem et duces exercit⁹. Deficimus quotidie et escam nobis modica est: et locus quem obsidemus est munitus: et incubitus nobis ordiari de regno. Nunc itaque dexteras hominum istis: et faciamus cum illis pacem et cum omni gente eorum: et constituamus illi ut abulet in legitimis suis sicut prius. Propter legitimam enim ipsorum quam desperimus irati sunt et fecerunt omnia haec. et placuit primo in conspectu regis et principum: et misit ad eos pacem facere et ceperunt illam: et iurauit illi rex et principes et exierunt de munitioe. Et intrauit rex montem syon et vidit munitioes loci et rupit citi iuramentum quod iurauit mandauit destruere murum in gyro. et discessit festiniter et reuersus est antiochiam et inuenit philippum dominum ante citatem pugnavit aduersus eum et occupauit citatem.

C. S. Demetrius occisis antiocho et lissia obtinuit regnum. de alchimio et bachide et malicia eorum de sanguine effuso in circuitu hierusalem. misit demetrius nichanores contra israel. orauit iudas et percussit nichanorem et occidit eum.

L VII

Anno centesimo quinquagesimo et primo exiit demetrius seleuci fili⁹ ab urbe roma: et ascendit cum paucis viris in ciuitatem mariam: et regnauit illic. et factum est ingressus est domum

regni patrum suorum comprehendit exercit⁹ antiochum et lissiam ut adduceret eos ad eum: et res ei innotuit et ait. Nolite mihi ostendere facies eorum. et occidit eos exercit⁹. Et sedit demetrius super sedem regni sui: et uenerunt ad eum viri iniqui et ipsi ex israel. et alchimio dux eorum: qui volebat fieri sacerdos. Et accusauerunt populum apud regem dicentes. Perdidit iudas et fratres eius amicos tuos et nos dispendit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis ut eat et videat exterminium omne quod fecit nobis in regibus regis: et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis bachidem qui dominabatur trans flumen magnum in regno et fidelem regi et misit eum ut videret exterminium quod fecit iudas. Sed et alchimium ipsum constituit in sacerdotium: et mandauit ei facere ultiones in filios israel. Et surrexerunt et uenerunt cum exercitu magno in terram iuda: et miserunt nuncios et locuti sunt ad iudam et ad fratres eius. Vobis pacificis in dolo non intenderunt finibus eorum. Viderunt enim quod uenerunt cum exercitu magno: et uenerunt ad alchimium et bachidem congregatio scribarum requirere que iusta sunt. Et primi assidei qui erant in filiis israel et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim. Non sacerdos de semine aaron uenit: non decipiet nos. Et locus est cum eis uerba pacifica: et iurauit illis dicens. Non inferemus uobis malum neque amicis uestris. Et crediderunt ei et comprehendit ex eis sexaginta viros et occidit eos in una die secundum uerbum quod scriptum est. Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu hierusalem. et non erat qui sepeliret. et incubuit timor et tremor in omnem populum quia dixerunt. Non est uitas et iudicium in eis. Transgressi sunt enim constitutum: et iniurandam quod iurauerunt. et mouit bacchides castra ab hierusalem et applicuit in bethzecha: et misit et comprehendit multos ex eis qui a se refugerant. et quosdam de populo mactauit et in puteis magnum percussit. Et commisit regionem alchimio: et reliquit eum auxilium in adiutorium ipsi. et abiit bacchides ad reges. Et satis agebat alchimio per principatum sacerdotum sui. et conuenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum. et obtinuerunt terram iuda: et fecerunt plagam magnam in israel. Et vidit iudas omnia mala que fecit alchimio et qui cum eo erant filii israel multo plusquam gentes et exiit in omnes fines iudee circuitu: et fecit uindictam in viros defectores: et cessauerunt ultra exire in regionem. Vidit autem alchimio quod perualuit iudas et qui cum eo erant: et cognouit quia non poterat sustinere eos et egressus est ad regem et accusauit eos multis criminibus. Et misit rex nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus qui erat inimicicias exercens contra israel: et mandauit ei euertere populum. Et uenit nicanor in hierusalem cum exercitu magno: et misit ad iudam et ad fratres eius uerba pacificis cum dolo dicens. Non sit pugna inter me et uos: ueniam cum uiris paucis ut uideam facies uestras cum pace. Et uenit ad iudam et salutauerunt

Machabeorum I

se inuicē pacificē: et hostes parati erāt rape iudā
 Et innotuit primo iude quā cū dolo venerat ad euz
 et territ⁹ ē ab eo: et apli⁹ noluit videre faciē ei⁹.
 Et cognouit nicanor quā denudatū est psiliū ei⁹
 et exiit obuiā iude in pugnā iuxta capharsala-
 ma. Et ceciderūt de Nicanor] exercitu fere quinq[ue]
 milia viri et fugerūt in ciuitatē dauid. Et post h[oc]
 Abba ascēdit nicanor in montē syon et exierūt de
 sacerdotib[us] ppli salutare eū in pace et demōstra-
 re ei holocaustomata q̄ offerebant p[ro] rege. Et ir-
 ridēs spreuit eos et pollut et locut⁹ est supbe et
 iurauit cū ira dicens. Nisi tradit⁹ fuerit iudas et
 exercitus ei⁹ in man⁹ meas; cōtinuo cū egressus
 fuero in pace succendā domū istā. Et exiit cū ira
 magna. et intrauerūt sacerdotes et steterūt ante
 faciem altaris et tēpli et flentes dixerūt. Tu dñe
 elegisti domū istā ad inuocādūz nomē tuū in ea:
 ut esset dom⁹ orationis et obsecratiōis p[ro]p[ter]o tuo
 fac vindictā in hoīe isto: et exercitu ei⁹ et cadāt
 in gladio. Memēto blasphemias eoz et ne dede-
 ris eis vt permaneāt. Et exiit nicanor ab hierlm
 et castra applicuit: ad bethoron et occurrit illi
 exercitus syrie. Et iudas applicuit in adarsa cū
 tribus milib[us] viris. Et orauit iudas et dixit. Qui
 missi erāt a rege sennacherib dñe qz blasphema-
 uerunt te: exiit angelus et percussit ex eis centum
 octoginta quinq[ue] milia: sic cōtere exercitū istum in
 cōspectu nostro hodie: et sciāt ceteri qz male locu-
 tus est sup sancta tua: et iudica illuz p[ro] maliciā
 illius. Et cōmiserūt exercit⁹ prelium tertiadecia
 die mensis adar: et cōtrita sunt castra nicanoris:
 et cecidit ip̄e primus in prelio. Et autē vidit ex-
 ercitus eius qz cecidisset incanor: piecerūt arma
 sua et fugerunt et psecuti sunt eos vias vni⁹ diei
 ab adazer vsq[ue] q̄ veniāt in gazara: et tubis ceci-
 nerunt post eos cū significationib[us]. Et exierunt
 de oībus castellis iudee in circūitu: et ventilabāt
 eos cornib[us] et cōuertebant iterū ad eos. Et ceci-
 derunt om̄s gladio: et non est relictus ex eis nec
 vnus. Et acceperūt spolia eoz in predam: et ca-
 put nicanoris amputauerunt et dexterā ei⁹ quā
 extenderat supbe et attulerunt et suspenderūt cō-
 tra hierlm. Et letatus est ppl̄s valde et egerunt
 diem illam in leticia magna. Et p̄stituit agi om̄i-
 bus annis diē istā tertiadecima die mensis adar
 et siluit terra iuda dies paucos.

C. S. De romanoꝝ fama et potestate. Misit
 iudas legatos romam causa paucis rescriptum
 ad iudeos romanoꝝ. VIII

Et audiuit iudas nomen romanoꝝ quia
 sunt potētes virib[us] et acquiescūt ad oīa
 q̄ postulāt ab eis: et quicūq[ue] accesserūt ad
 eos statuerūt cū eis amicicias: et qz sūt potētes
 virib[us]. Et audierūt prelia eoz et virtutes bonas
 q̄s fecerūt i gallacia qz obtinuerūt eos et duxerūt

sub tributū. Et quāta fecerūt in regiōe hispanie
 et q̄ in ptātez redegerūt metalla argēti et auri q̄
 illic sunt et possederūt oēm locū psilio suoz pati-
 entia: locaq[ue] q̄ longe erāt valde. ab eis et reges
 q̄ supuenerāt eis ab extremis terre cōtrinerūt et
 percussērūt eos plaga magna. Ceteri at dāt eis tri-
 butū oīb[us] annis. Et philippū persencetheoz re-
 gē et ceteros q̄ aduersus eos arma tulerāt cōtri-
 nerūt in bello: et obtinuerūt eos. Et antiochum
 magnū regē asie q̄ eis pugnā intulerat hñs cen-
 tū viginti elephātes et eq̄tatu et curi⁹ et exerci-
 tū magnū valde p̄tritus ab eis: et qz ceperūt eum
 viuū et statuerūt ei vt daret ip̄e et q̄ regnarēt p[ro]
 ip̄m tributū magnū et daret obfides et cōstitutū
 Et regionem iudeoz et medos et lydos de opti-
 mis regiōib[us] eoz. et acceptas eas ab eis dederūt
 eumeni regi. Et qz q̄ erāt apud belladā voluerūt
 ire et tollere eos: et innotuit p̄mo his et miserunt
 ad eos ducē vnū: et pugnaverunt p̄ illos. et ceci-
 derunt ex eis multi et captiuas duxerūt vxores
 eoz et filios et diripuerunt eos et terrā eoz pos-
 sederunt et destruxerūt muros eoz. et in p̄uitutē
 illos redegerunt vsq[ue] in hunc diē. Et residua re-
 gna et insulas q̄ aliqui restiterāt illis extermina-
 uerunt et in ptātē redegerūt. Cū amicis at suis et
 q̄ in ip̄is regēz hēbāt p̄suauerūt amiciciā et obti-
 nuerūt regna q̄ erāt p̄ria et q̄ erāt lōge. qz quicūq[ue]
 audiebāt nomē eoz timebāt eos. Quib[us] ho vel-
 lēt auxilio esse vt regnarēt: regnabāt. Quos autē
 vellēt. regnō deturbabāt et exaltati sūt valde. et
 in oīb[us] istis nemo portabit diadema. nec indue-
 bat purpura vt magnificaret in ea. Et qz curiā
 fecerūt sibi et q̄tidie cōsulebāt trecētos viginti cō-
 siliū agētes sp̄ de mltitudine vt q̄ digna sūt gerāt.
 Et cōmittūt vni hoī magistratū suuz p̄ singulos
 ānos dñari vniuerse tre sue: et oēs obediūt vni et
 nō ē inuidia neq[ue] zelus inter eos. et elegit iudas
 eupolemiuz filiū iohānis filij iacob riasonē filiū
 eleazari: et misit eos romā p̄stituere cum ill' ami-
 ciciā et societate: et vt auferret ab eis iugū greco-
 rum qz viderūt q̄ i p̄uitutē p̄merēt regnum isrl. et
 abierūt romā viā multā valde: et introierunt cu-
 riā et dixerūt. Judas machabe⁹ et frēs ei⁹ et ppl̄s
 iudeoz miserunt nos ad vos statuere vobiscum
 societate et pacē. et p̄scribere nos socios et ami-
 cos v̄ros. et placuit p̄mo i cōspectu eoz. Et h[oc] re-
 scriptū ē qd̄ rescripserūt i tabulereis et miserūt i
 hierlm vt esset apd̄ eos ibi memoriale pacis et so-
 cietatis. Bñ sit romanis et gēti iudeoz i mari et
 in tra i eternū gladiusq[ue] et hostis p̄cul sit ab eis
 Qd̄ si insteterit bellū romanis p̄us aut oībus so-
 cijs eoz i oī dñatōe eoz auxiliuz feret gēs iudeo-
 rum p̄t tps̄ dictauerit corde pleno. Et p̄liatib[us]
 nō dabūt neq[ue] subministrabūt triticū arma pecu-
 niam naues sicut placuit romanis: et custodient

Machabeorum I

mādata eoz nihil ab eis accipiētes. Si rāt et si
gēti iudeoz p̄us acciderit bellū adiunabūt roma
ni et aīo p̄ ut eis t̄ps pmiserit: et adiunatib⁹ non
dabit triticuz arma pecunia naues sicut placuit
romanis et custodiēt mādata eoz absq; dolo.
Scdm̄ h̄ v̄ba p̄stituerūt romani pp̄lo iudeoz
q̄ si post h̄ v̄ba hi aut illi addere aut demere
hec aliqd voluerit, faciēt ex p̄posito suo et q̄cūq;
addiderint vel dēpserit rata erūt. Sz de malis q̄
demetri⁹ rex fec̄ i eos sc̄psim⁹ ei dicētes. Quarc
grauasti iugū tuū sup amicos n̄ros et socios iude
os. Si ḡ itez adierit nos aduersus te: faciemus
illis iudiciuz et pugnabim⁹ tecum mari terraq;
U. S. Q. Mittit demetri⁹ exercituz p̄ iudeos, de
morte iude machabei, de viri ip̄is et malicia bac
chidis post mortē iude, de nuptijs i luctū puer
sis, ianathas obtinuit p̄ncipatū alchim⁹ volēs
destruere tēplū obmutuit, tact⁹ paralisi de p̄silio
iniq; Supat⁹ ē bacchides a symōe et ionatha et
firmauerunt pacē. De restitutione captiuitatis.

A **I**nterea vt audiuit demetrius **IX**
qz cecidit nicanor et exercit⁹ ei⁹ i p̄lio ap
posuit bacchidē et alchimū rursus mitte
re in iudeā et dextrū cornu cū ik. Et abierūt vias
q̄ ducit in galgala: et castra posuerūt i masaloth
q̄ est in arbellis et occupauerunt eā: et p̄merunt
aias hoīuz multas. In mēse p̄mo anni cētēsimi
et q̄nq; gesimi et secundi applicuerunt exercitū ad
hierlm̄ et surrexerūt et abierūt in berea viginti mi
lia viroz et duo milia equitū. Et iudas posuerat
castra in laisa: et tria milia viri electi cū eo. Et vi
derunt multitudinē exercit⁹ qz multi sunt et timu
erūt valde: et multi subtraxerūt se de castris: et nō
remāserūt ex eis nisi octingēti viri. Et vidit iu
das qd defluxit exercit⁹ su⁹ et belluz purgebat eū
et p̄fract⁹ est corde qz nō habebat t̄ps p̄gregādi
eos: et dissolut⁹ est. Et dixit his q̄ residui erant,
Surgam⁹ et eam⁹ ad aduersarios n̄ros: si pote
rim⁹ pugnare aduersus eos, et auertebāt eum di
cētes. Nō poterim⁹: s; liberem⁹ animas nostras
mō et reuertamur ad frēs n̄ros et tūc pugnabim⁹
aduersus eos. Nos aut pauci sum⁹, et ait iudas
Absit istā rē facere: vt fugiam⁹ ab eis. Et si ap
propiauit t̄ps nostrū moriamur in v̄tute p̄pter
frēs n̄ros: et nō inferam⁹ crimē glie n̄re. Et mo
nit exercit⁹ de castris et steterūt illis obuiā, et di
uisi sunt eq̄tes in duas p̄tes: et fundibularij et sa
gittarij p̄ceibant exercitū et p̄mi certaminis oēs
potētes. Bacchides aut erat in dextro cornu et
p̄rimauit legio ex duab⁹ p̄tib⁹ et clamabāt tubis
Exclamauerūt autē et hi q̄ erāt ex p̄te iude etiam
ip̄i et cōmota ē terra a voce exercitū, et cōmissuz
est p̄liū a mane vsq; ad vesperā. Et vidit iudas
q̄ firmior est pars exercit⁹ bacchidis in dextris:
et cōuenerunt cum ip̄o omnes constantes corde

et cōtrita est dextera ps ab eis et p̄secut⁹ ē eos
vsq; ad mōtē azoti, et q̄ in sinistro cornu erāt vi
derūt qd p̄tritu est dextrū cornu: et secuti sūt post
iudā et eos q̄ cū ip̄o erāt a tergo. Et i granatū ē
p̄liū et ceciderūt vulnerati mlti ex his et ex illis
Et iudas cecidit: et ceteri fugerūt, et ionathas et
symō tulerūt iudā frēm suū: et sepelierūt euz in
sepulchro patrū suoz i ciuitate mōdin, et fleuer
runt eū oīs ppl̄s isrl̄ plāctu mag⁹: et lugebāt di
es mltos: et dixerūt. Quō cecidit potēs q̄ saluū
faciebat ppl̄m isrl̄ et cetera v̄ba belloz iude et
v̄tutū q̄s fecit et magnitudis ei⁹ nō sūt desc̄pta
Multa em̄ erāt valde, et factū est p̄ obituz iude
emerseūt iniq; in oīb⁹ finib⁹ isrl̄ et exorti sūt oēs
q̄ opabant iūqtatē. In dieb⁹ ill̄ factā ē fames ma
gna valde et tradidit se bacchidi oīs regio eoz
cū ip̄is, et elegit bacchides viros ip̄ios et cōsti
tuit eos d̄nos regionis: et exq̄rebāt et p̄scrutabā
tur amicos iude: et adducebāt eos ad bacchidē
et vindicabat i illos et illudebat, et factā ē tribu
latio magna i isrl̄ q̄lis nō fuit ex die q̄ nō ēvifus
pp̄ba in isrl̄. Et p̄gregati sunt oēs amici iude et
dixerunt ionathe, ex q̄ frat tu⁹ iudas defunctus
est vir filis ei nō est q̄ exeat p̄ inimicos nostros
bacchidē et eos q̄ inimici sunt gētis nostre. Nūc
itaq; te hodie eligim⁹ eē p̄ co nob in p̄ncipes et
duce ad bellādū belluz n̄rū, et suscepit ionathas
tpe illo p̄ncipatū et surrexit loco iude fratris sui
et cognouit bacchides, et q̄rebat eum occi dere
Et cognouit ionathas et symō frater ei⁹ et oēs
qui euz eo erāt: et fugerunt in desertuz thecūe es
p̄sederunt ad aquā lac⁹ asphar, et cognouit bac
chides: et die sabbatoz venit ip̄e et oīs exercit⁹
ei⁹ trās iordanē. Et ionathas misit frēm suū du
ces ppl̄i: et rogauit nabutheos amicos suos vt
cōmodarent illis apparatū suū q̄ erat copiosus
et exierūt filij iābri ex madaba et cōprehēderūt io
hānē et oīa q̄ hēbat: et abierūt h̄ntes ea. Post h̄
v̄ba renūciatū est ionathe et symoni fr̄i ei⁹ qz
filij iābri faciūt nuptias magnas et ducūt sp̄o
sam ex madaba filiā vni⁹ de magnis p̄ncipibus
chanaan euz ambitōe magna, et recordati sunt
sanguinis iobānis fratris sui: et ascēderūt et ab
scōderunt se sub tegumēto mōtis, et eleuauerūt
oculos suos et viderūt et ecce tumultus et appa
tus mult⁹: et sponsus p̄cessit et amici ei⁹: et frēs
ei⁹ obuiā illis cū tympanis et musicis et armis
multis. Et surrexerūt ad eos et insidijs: et occi
derūt eos, et ceciderunt vulnerati multi: et resi
dui fugerunt in mōtes, et acceperunt oīa spolia
eoz, et p̄uerse sunt nuptie in luctū: et vox musico
rū ip̄oz in lamentū. Et vindicauerūt vindictāz
sanguis fr̄is sui et reuerfi sūt ad ripā iordanis
Et audiuit bacchides, et venit die sabbatoz vs
q; ad orā iordanis in v̄tute magna. Et dixit ad

Machabeorum I

suos ionathas. Surgam? et pugnem? in inimicos
 nostros. Non est enim hodie sic heri nudius tertius. Ecce
 enim bellum ex adverso a quo iordanis hinc et inde
 et r. p. et paludes et salis? et non est locus divertendi
 Nunc ergo clamate in celum ut liberemini de manu ini-
 micoꝝ vestroꝝ. Et commisit bellum, et extendit iona-
 thas manus suas percutere bacchidem: et divertit ab
 eo retro. Et dissiluit ionathas et qui cum eo erant in ior-
 danem: et transnatauerunt ad eos iordanem. Et ceciderunt
 de parte bacchidis die illa mille viri: et reuersi sunt
 in hierusalem. Et edificauerunt ciuitates munitas
 in iudea munitioem que erant in hierico: et in
 amauis et in bethoron: et bethel et thammatha et
 phara et thopo murus excelsus et portis et seris. et
 posuit custodiam in eis: ut inimicicias exercerent in
 israhel. et munuit ciuitatem bethsuram et gazaram et ar-
 ce: et posuit in eis auxilia et apparatus escarum: et ac-
 cepit filios principum regionis obsides et posuit eos
 in arce in hierusalem in custodia. Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo precepit alchim? destruere
 muros domus sancte iherosolimitanorum: et destruere opera prophetarum
 Et cepit destruere. In tempore illo percussus est alchim?
 et impedita sunt opera illius? et obclusus est os eius? et disso-
 lutus est paralysus: nec ultra potuit loqui verbum et mada-
 re de domo sua. et mortuus est alchim? in tempore illo cum
 tormento magno. Et vidit bacchides quomodo mortuus
 est alchim?: et reuersus est ad regem et siluit terra an-
 nis duobus. Et cogitauerunt omnes inique dicentes. Ec-
 ce ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confide-
 ter. Nunc ergo adducam? bacchidem: et comprehendet
 eos omnes una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt
 Et surrexit ut veniret cum exercitu multo. Et mi-
 sit occulte epistolas sociis suis qui erant in iudea ut com-
 prehenderent ionatham: et eos qui cum eo erant: sed non po-
 tuerunt: quia innotuit eis consilium eorum. Et apprehedit
 de viris regionis qui principes erant militie quinquaginta
 viros et occidit eos. Et secessit ionathas et simon
 et qui cum eo erant in bethbessem qui est in deserto: et ex-
 truxit diruta eius et firmauerunt eam. Et cognouit
 bacchides et congregauit vniuersam multitudinem
 suam: et his qui de iudea erant denunciavit. et venit et
 castra posuit desuper bethbessem et oppugnauit eam
 dies multos: et fecit machinas. et reliquit iona-
 thas symonem fratrem suum in ciuitate: et exiit in re-
 gionem: et venit cum numero et percussit odaren et fra-
 tres eius: et filios phaseron in tabernaculis ipsorum
 et cepit cedere et crescere in virtutibus. Symon vero et
 qui cum ipso erant exierunt de ciuitate et succederunt ma-
 chinas: et pugnaverunt contra bacchidem: et perit? est ab
 eis. Et afflixerunt eum valde: quomodo consilium eius? et progres-
 sus eius? erat inanis. Et iratus contra viros iniquos
 qui ei consilium dederant ut venirent in regionem ipsorum
 multos ex eis occidit. Ipse autem cogitauit cum reli-
 quis abire in regionem suam. Et cognouit ionathas
 et misit ad eum legatos componere pacem cum ipso et

reddere ei captiuitatem. et libenter accepit: et fecit
 secundum verba eius? et iurauit se nihil facturum ei mali omnibus
 diebus vite eius. Et reddidit ei captiuitatem quam prius
 erat predatus de terra iuda. et reuersus abiit in
 terram suam: et non apposuit amplius venire in fines
 eius. et cessauit gladius ex israhel. Et habitauit ionathas
 in machinas: et cepit ionathas ibi indicare po-
 pulum et exterminauit impios ex israhel.

C. S. Alexander occidit demetrium et accepit fi-
 liam ptolomei regis uxorem. de gloria ionathe habitantur
 multa in hoc capitulo. iunior demetrius accepit re-
 gnum apollonium ducem expugnauit ionathas:
 reuersus est ionathas in hierusalem misit ei alexan-
 der fibulam auream. Ca. X

E Anno centesimo sexagesimo ascendit ale-
 xander antiochi filius qui cognominatus est
 nobilis et occupauit ptolomaidam et cepe-
 runt eum et regnauit illic. Et audiuit demetrius rex
 et congregauit exercitum copiosum valde et exiit ob-
 uiam illi in philisiam. Et misit demetrius epistolam ad iona-
 than? verbis pacificis ut magnificaret eum. Dixit
 enim. Anticipem? facere pacem cum eo: priusquam faciat
 cum alexandro aduersum nos. Recordabitur enim omnium
 malorum que fecimus in eum et in fratrem eius? et in gentem eius?. et
 dedit ei potestatem congregandi exercitum: et fabricare ar-
 ma: et esse ipsum socium eius?. et obsides que erant in arce
 iussit tradi ei. Et venit ionathas in hierusalem: et les-
 git epistolas in auditu omnis populi: et eorum qui in arce erant
 Et timuerunt timore magno: quomodo audierunt quod de-
 dit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sunt
 ionathe obsides: et reddidit eos parentibus suis.
 Et habitauit ionathas in hierusalem: et cepit edifi-
 care et innouare ciuitatem. et dixit facientibus? operantibus
 extruerent muros et motem syon. in circuitu lapidibus
 quadratis ad munitioem: et ita fecerunt. Et fu-
 gerunt alienigenae que erant in munitioibus? que bac-
 chides edificauerat: et reliquit vnusquisque locum et
 abiit in terram suam: tamen in bethsura remanserunt aliqui
 ex his qui reliquerant legem et precepta dei. Erat enim
 eis ad refugium. et audiuit alexander rex promissa
 que promittit demetrius ionathe et narrauerunt ei pre-
 lia et virtutes que ipse fecit et fratres eius? et labores que
 laborauerunt et ait. Nunquam inueniem? aliquem virum
 tale? Et nunc faciem? eum amicum et socium nostrum. et scri-
 psit epistolam et misit ei secundum verba dicentis. Rex alexan-
 der fratri ionathe salutem. Audiuimus? de te quod vir po-
 tens sis viribus: et aptus es ut sis amicus noster.
 Et nunc constituimus? te hodie summum sacerdotem gen-
 tis tue: ut amicus voceris regis. et misit ei pur-
 puram et coronam auream ut que nostra sunt sentias nobis
 cum. et serues amicitias ad nos. et induit se iona-
 thas stolam sanctam septimo mense anno centesimo
 sexagesimo in die solenni scenophegie. Et congrega-
 uit exercitum et fecit arma copiosa. Et audiuit de-
 metrius verba ista: et contristatus est nimis:

et ait. Quid hoc fecimus quod preoccupauit nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum ad munus mem sui? Scribam ego illis verba deprecatoria et dignitates et dona: ut sint mecum in adiutorium. et scripsit eis in his verba. Rex demetrius gratulatur iudeorum salutem. Quoniam seruastis ad nos pactum: et mansistis in amicitia nostra et non accessistis ad inimicos nostros: audiui mus et gauisi sumus. Et nunc perseuerate adhuc seruare ad nos fidem et retribuemus vobis bona pro his que fecistis nobiscum: et remittemus vobis prestatos multas: et dabimus vobis donaciones. Et nunc absoluo vos et omnes iudeos a tributis et portione salis indulgeo et coronas remitto: et tertias seminis et dimidiam partem fructus ligni quod est portio mee relinquo vobis ex hodierno die et deinceps. ne accipiat a terra iuda et a tribus ciuitatibus que addite sunt illi ex samaria et galilea ex hodierna die et in totum tempus. et hierusalem sit sancta et libera cum finibus suis: et decime et tributa ipsi sint. Remitto etiam partem arcis que est in hierusalem et do eam summo sacerdoti: ut constituat in ea viros quoscumque ipse elegerit que custodiant eam. et omnem animam iudeorum que captiua est a terra iuda in omni regno meo relicta quo libera gratias: ut omnes a tributis soluantur etiam pecorum suorum. Et omnes dies solenes et sabbata et neomenie et dies decreti et tres dies ante diem solenem et tres dies post diem solenem: sint omnes immunitatis et remissionis omnibus iudeis que sunt in regno meo. Et nemo habebit partem agere aliquid et mouere negocia aduersus aliquem illorum in omni causa. Et ut ascribantur ex iudeis in exercitu regis ad triginta milia virorum. Et dabuntur illis copie ut oportet omnibus exercitibus regis et ex eis ordinabuntur que sint in munitioibus regis magni. Et ex his constituantur super negocia regni que aguntur ex fide: et principes sint ex eis: et ambulent in legibus suis sicut precepit rex in terra iuda. Et tres ciuitates que addite sunt iudee ex regione samarie: cum iudea reputentur ut sint sub vno: et non obediant aliene potestati: nisi summo sacerdoti ptolomaida et confines eius que sunt dedit donum sanctis que sunt in hierusalem ad necessarios sumptus sanctorum. Et ego dabo singulis annis quoddecim milia siclorum argenti de rationibus regis que me contingunt: et omne quod reliquum fuerit quod non reddiderat que super negocia erant annis prioribus ex hoc dabuntur in opera domus. Et super hec quinquaginta milia siclorum argenti que accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos: et hec ad sacerdotes pertineant que ministerio funguntur. Et quicumque confugerit in templum quod est hierosolymis et in omnibus finibus eius: obnoxij regi in omni negocio dimittantur: et vniuersa que sunt eis in regno meo libera habeant. Et ad edificanda vel restauranda opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis: et extruendos muros in hierusalem: et communiendos in circumitu. sumptus dabuntur de ratione regis. et ad construendos muros in iudea. Et audiuit autem

ionathas et populus fideles istos non crediderunt eis nec receperunt eos: quia recordati sunt malicie magne que fecerat in israel et tribulauerat eos valde. Et complacuit eis in alexandrum: quia ipse fuerat principes fimonum pacis: et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus. et congregauit rex alexander exercitum magnum et admouit castra contra demetrium. et commiserunt plures duo reges. et fugit exercitus demetrii: et insecutus est cum alexander: et incubuit super eos. et inualuit plures nimis donec occidit sol: et cecidit demetrius in die illa. et misit alexander ad ptolomeum regem egypti legatos secundum hec verba dicentes. Quoniam regressus sum in regnum meum et sede in sedi patrum meorum et obtinui principatum: et struxi demetrium. et possedi regionem nostram et commisi pugnam cum eo et contritus est ipse et castra eius a nobis: et sedimus in sede regni eius. et nunc statuamus ad inuicem amicitiam. et da mihi filiam tuam uxorem. et ergo gener tuus. et dabo tibi dona et ipsi dignitates. et respondit rex ptolomeus dicentes. Felix dies in quo reuersus es ad terram patrum tuorum et sedisti in sede regni eorum. et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed occurre mihi ptolomaida. ut videamus inuicem nos et respondeam tibi sicut dixisti. Et exiit ptolomeus de egypto ipse et cleopatra filia eius. et venit ptolomaida anno centesimo sexagesimo secundo. Et occurrit ei alexander rex. Et dedit ei cleopatram filiam suam: et fecit nuptias eius ptolomaida. sicut reges in magna gloria. et scripsit alexander rex ionathe: ut veniret obviam sibi. Et abiit cum gloria ptolomaida. et occurrit ibi duobus regibus. et dedit illis argentum multum et aurum et dona. et inuenit gratiam in conspectu eorum. et uenerunt aduersus eum viri pestilentes ex israel viri iniqui interpellantes aduersus eum. et non intedit ad eos rex. et iussit spoliari ionathan vestibus suis. et indui eum purpura. et ita fecerunt. Et collocauit cum rex sedere secum. dixitque principibus suis. exite cum eo in medium ciuitatis. et predicare ut nemo aduersus eum interpellat de villo negotio nec quisquam ei molestus sit de vlla ratione. et factus est ut viderent que interpellabant gloriam eius que predicabatur et optum cum purpura: fugerunt omnes et magnificauit eum rex et scripsit eum inter primos amicos et posuit eum ducem et participem principatum. et reuersus est ionathas in hierusalem cum pace et leticia. In anno centesimo sexagesimo quinto: venit demetrius filius demetrii a creta in terram patrum suorum. et audiuit alexander rex et contristatus est valde et reuersus est antiochia. et constituit demetrius rex appollonium ducem que perat celessyrie et congregauit exercitum magnum: et accessit ad iannam et misit ad ionatham summum sacerdotem dicentes. Tu solus resistis nobis. Ego autem factus sum in derisum et in opprobrium: propterea quia tu partem aduersus nos exeres in motibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis descende ad nos in campum

Nabachabeorum I

et cōparem⁹ illic inuicē: qz mecū est virtus bello
rum. Interroga et disce q̄s sum ego et ceteri q̄ au
gilio sunt mihi. q̄ et dicunt qz nō pōt stare pes ve
ster ante faciē nostrā qz bis in fugā cōuersi sunt
p̄ses tui in terrā suā. Et nūc quō poteris sustine
re eq̄tatū et exercitū tm̄ in cāpo vbi nō est lapis
neqz saxū neqz loc⁹ fugiēdi. Et audiuit aut̄ iona
thas sermones apollonij. motus est aīo. Et ele
git decem milia viroz: et exijt ab hierlm̄: et occur
rit ei simon frater ei⁹ in adiutoriu. Et applicue
runt castra in ioppen. Et exclusit eū a ciuitate qz
custodia apollonij ioppe erat et oppugnauit eā
et exterriti q̄ erant in ciuitate apuerūt ei: et obti
nuit ionathas ioppen. Et audiuit apollonius: et
admouit tria milia equitū et exercitū multuz. Et
abiit azotū tanq̄ iter faciēs: et statim exijt in cam
pum eo q̄ haberet multitudinē equituz et p̄fide
ret in eis. Et insecutus est eū ionathas in azotuz
et cōmiserūt preliū. Et reliq̄t apolloni⁹ in castr
mille equites post eos occulte. et cognouit iona
thas qm̄ insidie sunt post se. et circūierunt castra
eius et eiecerunt iacula in pplm̄ a mane vsqz ad
vesperā. Ppl̄s aut̄ stabat sicut preceperat iona
thas et laborauerūt equi eoz. et eiecit simon exer
citū suū et cōmisit p̄ legiones. Eq̄tes em̄ fatigati
erant. Et striti sunt ab eo et fugerūt. Et q̄ disper
si sunt p̄ campū fugerunt in azotū: et intrauerūt
in bethagon ydolu suum vt ibi se liberarent. Et
succendit ionathas azotū et ciuitates que erant
in circūitu eius: et accepit spolia eoz et templuz
dagon et oēs qui fugerūt in illud succendit igni
et fuerūt q̄ ceciderūt gladio cū his q̄ successi sunt
fere octo milia viroz. et mouit inde ionathas ca
stra et applicuit ea ascalonē et exierūt de ciuitate
obuiam illi in magna gloria. et reuersus est iona
thas in hierlm̄ cum suis h̄ntib⁹ spolia multa. Et
factū est vt audiuit alexander rex sermōes istos.
addidit adhuc glorificare ionathan. Et misit ei
fibulam auream. sicut consuetudō est dari cog
natis regum. Et dedit ei accharon et omnes fi
nes eius in possessionem.

E. S. Surgit ptolome⁹ p̄ alexandrū abstulit
ab eo filiā quā prius dederat ei vxorē et tradidit
eā demetrio ptolomeo duo regna habuit. Alexā
der occidit a zadiel arabe. De morte ptolomei.
Demetrius regnās p̄firmat fedus cū ionatha: et
vidēs sibi nihil resistere dimisit exercitū: triphō
erexit anthiocū filium alexandri aduersus deme
triū. Demetri⁹ auxilio iudeoz saluat⁹ mentit⁹ est
eis ea q̄ pmisit. Victus est demetri⁹ a triphone
et ab anthiocho adolescente. de amicitia antio
chi cū iudeis. expugnat simon bethsurā pugnat
ionathas cū alienigenis. XI

E. Rex egypti cōgregauit exercitum sicut
arena que est circa oram maris: et naues

multas: et q̄rebat obtinere regnū alexādrī dolo
et addere illud regno suo. Et exijt in syriā p̄bis
pacificis: et apieban⁹ ei ciuitates et occurrebāt
ei qz mādauerat alexāder rex exire ei obuiā. eo
q̄ socer su⁹ eēt. Cū at̄ introiret citatē ptolome⁹
ponebat custodias militū in singulis citatib⁹. et
cuz appp̄iauit azoto oñdeft ei tēplū dagō succē
suz igni. et azotū et cetera ei⁹ demolita et corpa
piecta. et eoz q̄ cesi erāt in bello tumulos q̄s fe
cerāt sec⁹ viā. Et narraueft regi qz b̄ fecit iona
thas. vt inuidiā facerēt ei. et tacuit rex. et occur
rit ionathas regi in ioppē cū gl̄ia: et inuicē se sa
lutauerūt: et dormieft illic. et abiit ionathas cuz
regevsqz ad flumiū q̄ vocabat̄ eleuther⁹. et reuer
sus ē in hierlm̄. Rex at̄ ptolome⁹ obtinuit dñiuz
citatuz vsqz seleuciā maritimā et cogitabat ī ale
xādrū p̄silia mala. et misit legatos ad demetriū
dicēs. Veni cōponam⁹ int̄ nos pactū et dabo ti
bi filiā meā que h̄z alexāder: et regnab̄ in reguo
p̄ris tui. Penitet em̄ me q̄ dederiz illi filiā meā
Quesiuit ei me occidere. Et vitupauit eū p̄p̄tea
q̄ cōcupierat regnū ei⁹. Et abstulit filiā suaz et
dedit eā demetrio et alienauit se ab alexādro: et
manifestate sūt iimicitie ei⁹. et itrauit ptolome⁹
antiochiā et imposuit duo diademata capiti suo
egypti et asie. Alexāder aut̄ rex erat in cilicia ill
tpib⁹: qz rebellabant q̄ erāt in locis illis. Et au
diuit alexāder: et venit ad eū in bellū. Et p̄duxit
ptolome⁹ rex exercitum: et occurrit ei ī manua
lida: et fugauit eū. Et fugit alexāder in arabiā:
vt ibi p̄tegeret. Rex aut̄ ptolome⁹ exaltat⁹ est et
abstulit zabdihel arabs caput alexandri: et mi
sit ptolomeo. et rex ptolome⁹ mortu⁹ ē in die ter
tia: et q̄ erant in munitionib⁹ pierunt ab his qui
erant intra castra. Et regnauit demetri⁹ anno
centesimo septuagesimo septimo. In dieb⁹ illis
cōgregauit ionathas eos q̄ erant in iudea vt ex
pugnaret arcē q̄ est in hierlm̄ et fecerunt p̄ eam
machinas multas. Et abierūt q̄dam q̄ oderant
gētem suaz viri iniqui ad regē demetriū: et re
nuiciauerūt ei q̄ ionathas obsideret arcē. et vt
audiuit irat⁹ est: et statim venit ptolomaidaz et
scripsit ionathe ne obsideret arcē: sed occurre
ret sibi ad colloquiū festinato. Et audiuit autē
ionathas iussit obsidere. Et elegit de seniorib⁹
isrl̄ et de sacerdotib⁹: et dedit se piculo. et accepit
aurū et argentū et vestē et alia encenia multa et
abiit ad regē ptolomaidam et inuenit gr̄am in
cōspectu ei⁹. Et interpellabant aduersus euz q̄
dam iniqui ex gente sua. Et fecit ei rex: sicut fece
rant ei q̄ ante eum fuerant. Et exaltauit eum in
cōspectu oīum amicoruz suorū: et statuit ei p̄nci
patū sacerdotij: et quecūqz alia habuit pri⁹ pre
ciosa: et fecit eum p̄ncipez amicorū. Et postula
uit ionathas a rege vt immunē faceret iudeā et

tres toparchias. id est samariam et fines eius: et
 promisit ei talenta trecenta. Et sensit rex et scripsit
 ionathe epistolas de his omnibus hunc modum continentes
 Rex demetrius fratri ionathe salutem et gratiam iudeo-
 rum. Exemplum epistole quam scripsimus lastheni parenti
 nostro de vobis misimus ad vos ut sciretis. Rex de-
 metrius lastheni parenti salutem. Sancti iudeorum ami-
 cis nostris et conservantibus que iusta sunt apud nos
 decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum
 quam erga nos habent. Statuimus ergo illis
 omnes fines iudee et tres civitates lydam et ramathe
 que addite sunt iudee ex samaria: et omnes fines
 earum sequestrario omnibus sacrificiis in hie-
 rosolymis pro his que ab eis prius accipiebat rex
 pro singulis annis: et pro fructibus terre et pomorum
 Et alia que ad nos pertinebant decimarum et tributo-
 rum: ex hoc tempore remittimus eis: et areas salinarum
 et coronas que nobis deferrebant omnia ipsis conce-
 dimus: et nihil horum irritum erit ex hoc in om-
 ne tempus. Nunc ergo curate facere horum exem-
 plum: et detur ionathe et ponatur in monte sancto
 et in loco celebri. Et videns demetrius rex quod siluit
 terra in conspectu suo et nihil ei resistit dimisit to-
 tum exercitum suum unquam in locum suum exce-
 pto peregrino exercitu quem traxit ab insulis gen-
 tium et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius
 Triphon autem erat quidam partium alexandri prius
 et vidit quoniam omnis exercitus murmuravit contra
 demetrium et iussit ad emalchuel arabem qui nutrie-
 bat antiochum filium alexandri et assidebat ei ut tra-
 deret eum ipsi ut regnaret in loco patris sui. Et
 enunciauit ei quanta fecit demetrius et inimici-
 tias exercituum eius adversus illum. Et mansit
 ibi diebus multis. Et misit ionathas ad deme-
 trium regem ut eijceret eos qui in arce erant in
 hierusalem: et qui in presidibus erant qui impugnabant
 israel. Et misit demetrius ad ionathan dicens.
 Non hoc tantum faciam tibi et genti tue: sed gloria
 illustrabo te et gentem tuam cum fuerit opportunum.
 Nunc ergo recte feceris si miseris in auxilium mi-
 hi viros: quia descendit omnis exercitus meus. Et mi-
 sit ei ionathas tria milia virorum fortium antio-
 chiam. et venerunt ad regem: et delectatus est rex
 in adventu eorum. Et convenerunt qui erant de ci-
 vitate. centum viginti milia virorum et volebant
 interficere regem. et fugit rex in aulam: et occupa-
 verunt qui erant de civitate itinera civitatis et
 ceperunt pugnare. Et vocavit rex iudeos in au-
 xilium: et convenerunt omnes simul ad eum. Et di-
 spersi sunt omnes per civitatem. et occiderunt in
 illa die centum milia hominum. Et succenderunt ci-
 vitatem. et ceperunt spolia multa in illa die: et li-
 beraverunt regem. et viderunt qui erant de civi-
 tate quod obtinuerunt iudei civitates sicut volebant
 et infirmati sunt mente sua et clamaverunt ad

regem cum precibus dicentes. Da nobis dexter-
 ras: et cessent iudei oppugnare nos et civitatem
 Et piecerunt arma sua et fecerunt pacem. et glorifica-
 ti sunt iudei in conspectu regis et in conspectu omnium
 qui erant in regno eius et nominati sunt in regno. Et
 egressi sunt in hierusalem habentes spolia multa. et sedit
 demetrius rex in sede regni sui. et siluit terra in con-
 spectu eius. et mentitus est omnia quecumque dixit: et ab-
 lienavit se a ionatha et non retribuit ei secundum beneficia
 que sibi tribuerat. et verabat eum valde. Postquam
 autem reversus est triphon et antiochus cum eo
 puer adolescens et regnavit et imposuit sibi dia-
 dema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus
 quos dispererat demetrius: et pugnaverunt con-
 tra eum et fugit et terga vertit. Et accepit tri-
 phon bestias et obtinuit antiochiam. Et scripsit
 antiochus adolescens ionathe dicens. Constituo
 tibi sacerdotium: et constituo te super quatuor ci-
 vitates ut sis de amicis regis. Et misit illi vasa
 aurea in ministerium: et dedit ei potestatem bibendi
 in auro et esse in purpura et habere fibulas au-
 reas. et simonem fratrem eius constituit ducem
 a terminis tyri usque ad fines egypti. et exiit iona-
 thas et perambulabat transflumen civitates et
 congregatus est ad eum omnis exercitus syrie in
 auxilium. et venit ascalones: et occurrerunt ei ho-
 norifice de civitate. et abiit inde gazas: et conclu-
 serunt se qui erant gaze: et obsedit eam: et succen-
 dit que erant in circuitu civitatis et predatus est
 eam. Et rogaverunt gazenses ionathan et dedit
 illis dextram et accepit filios eorum obseques: et
 misit illos in hierusalem: et perambulavit regio-
 nem usque ad damascum. Et audiit ionathas quod
 prevaricati sunt principes demetrii in cades que
 est in galilea cum exercitu multo volentes eum remou-
 re a negotio regni et occurrit illis: fratrem autem suum
 simonem reliquit intra provinciam. Et applicuit
 simon ad bethsuram: et expugnabat eam diebus
 multis et conclusit eos. Et postulaverunt ab eo
 dextras accipere: et dedit illis. et eiecit eos inde
 et cepit civitatem et posuit in ea presidium. et iona-
 thas et castra eius applicuerunt ad aquam gene-
 sar: et ante lucem vigilaverunt in campo azor. et ec-
 ce castra alienigenarum occurrebant in campo et
 tendebant ei insidias in montibus: ipse autem oc-
 currit ex adverso. Insidie vero exurrexerunt de
 locis suis et commiserunt prelium. Et fugerunt
 qui erant ex parte ionathe omnes et nemo relictus
 est ex eis nisi matathias filius absolomit iudas
 filius calphi princeps militie exercitus. et scidit
 ionathas vestimenta sua et posuit terram in ca-
 pite suo et oravit. Et reversus est ionathas ad
 eos in prelium et convertit eos in fugam et pu-
 gnauerunt. Et viderunt qui fugiebant partis il-
 lius: et reversi sunt ad eum et insequabantur cum

qui tecum sint: et venit mecum ptolomaida. et tradidit eam tibi: et reliqua presidia et exercitum: et uniuersos prepositos negotij: et puerus abibo. Propterea enim ueni, et credidit ei et fecit sicut dixit et dimisit exercitum et abierunt in terram iuda. Retinuit autem secum tria uirorum, ex quibus te misit in galileam duo milia: mille autem uenerunt cum eo. Et autem intravit ptolomaida ionathas clausit portas ciuitatis ptolomenses et comprehenderunt eum et omnes qui cum eo intraverunt gladio interfecerunt, et misit triphon exercitum et equites in galileam et in campum magnum: ut perderent omnes socios ionathe. At illi cum cognouissent: quia comprehensus est ionathas et perijt et omnes qui cum eo erant: hortati sunt semetipsos et exierunt parati in prelium, et uidentes hi qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis: reuersi sunt, illi autem uenerunt omnes cum pace in terram iuda, et plauerunt ionathan et eos qui cum ipso erant valde. Et luxit israel luctu magno. Et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum contemere eos. Dixerunt enim, Non habent principem et adiuuantem: nunc ergo expugnemus illos, et tollamus de hominibus memoriam eorum.

S. Symon pro fratre suo dux constituit mittit argentum et duos filios ionathi triphoni, de morte ionathe et filiorum eius, de edificio sepulchri in modin occidit triphon dolose antiochum adolescentem et imposuit sibi dyadema asie, constituit demetrius pacem cum simone, sublatum est iugum gentium ab hierusalē, expugnat symon gazam mundans autem eam intrat cum laude et ramis palmarum symon constituit filium suum ducem. **XIII**

Et audiuit symon quod congregauit triphon exercitum copiosum, ut ueniret in terram iuda, et attereret eam, uides quia in tremore populorum est et in timore, ascendit hierusalem et congregauit populum et adhortans dixit, Vos scitis quanta ego et fratres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et pro sanctis preliis: et agustias quales uidimus. Nostrum gratia perierunt fratres mei omnes propter israel: et relictus sum ego solus. Et nunc non mihi contingat parcere anime mee in omni tempore tribulationis, Non enim melior sum fratribus meis. **S**indicabo itaque gentem meam, et sanctam, natos quoque nostri et uxores que aggregate sunt uniuerse gentes contemere nos inimicitie gratia, et accessus est spiritus populi sicut ut audiunt simones istos et responderunt uoce magis dicentes, Tu es dux noster loco iude et ionate fratris tui. Pugna pro illis nostrum et omnia quecumque dixeris nobis faciemus: et congregans omnes uiros bellatores accelerauit consummare uniuersos muros hierusalem, et munuit eam in gyro, et misit ionatham filium absolomi, et cum eo exercitum nouum in ioppen, et eiecit his qui erant in arce remansit illic ipse, et mouit triphon a ptolomaida cum exercitu multo ut ueniret in terram iuda, et ionathas cum eo in custodia, Simo-

autem applicuit in addus faciem capiti. Et ut cognouit triphon quia surrexit simon loco fratris sui ionathe et quia commissurus esset cum eo prolium: misit ad eum legatos dicentes, Pro argento quod debeat frater tuus ionathas in ratione regis pro negociis que habuit detinuiimus eum, et nunc mitte argenti talenta centum et duos filios eius obsides ut non dimissus fugiat a nobis et remittemus eum, et cognouit simon quia cum dolo loqueretur secum, Iussit tamen dari argentum et pueros: ne inimicitiam magnam sumeret ad populum israel dicentem, quia non misit ei argentum et pueros propterea petijt, Et misit pueros et centum talenta, Et mentis est et non dimisit ionatham, et postquam uenit triphon intra regionem ut stereret eam et gyrauerunt per uiam que ducit ad or, et simon et castra eius ambulabant in omnem locum quecumque ibant, Qui autem in arce erat, miserunt ad triphonem legatos ut festinaret uenire per desertum et mitteret illis alimonias, Et pauit triphon omnem equitatum: ut ueniret illa nocte, erat enim nix multa valde: et non uenit in galadithis, Et cum appropinquaret baschaman, occidit ionatham et filios eius illic, et uetit triphon: et abiit in terram suam, et misit simon et accepit ossa ionathe fratris sui et sepeliuit ea in modin ciuitate patris eius, Et plauerunt eum omnes israel planctu magno: et luxerunt eum dies multos, et edificauit simon super sepulchrum patris sui et fratrum suorum edificium altum uisu lapide pollito retro et ante: statuit septem pyramidas unam pro una, patri et matri: et quatuor fratribus, Et his circumposuit columnas magnas: super columnas arma, ad memoriam eternam, et iuxta arma naues sculptas: que uiderentur ab hominibus nauigantibus mare, Hoc est sepulchrum quod fecit in modin usque in hunc diem, Triphon autem cum iter faceret cum antiocho rege adolescente dolo occidit eum et regnauit in loco eius, Et imposuit ei dyadema asie, et fecit plagas magnas in terra, et edificauit simon presidia iudee munies ea turribus excelsis et muris magnis: et portis et seris, et posuit alimeta in munitionibus, et elegit simon uiros, et misit ad demetrium regem ut faceret remissionem regioni: quia actus omnes triphonis per direptiones fuerat gesti, et demetrius rex ad hebra ista respondit ei, et scripsit epistolam talem: Rex demetrius: simoni summo sacerdoti et amico regum et senioribus et genti iudeorum salutem, Coronam auream, et habenam quam misistis suscepimus, et pati sumus facere uobiscum pacem magnam, et scribere prepositis regis remittere uobis que indulsumus, Quecumque enim constitui uobis constant, Munitiones que edificastis uobis sint, Remittimus que ignorantias et peccata usque in hodiernum diem: et coronam quam debebatis, Et si quod aliud erat tributarium in hierusalem iam non sit tributarium, et si qui est uobis apti sunt conscribi in nos: conscribantur, et sit inter nos pax, Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab israel, Et cepit populus israel scribere in tabulis et gestis publicis, anno primo sub simone

machabeorum I

summo sacerdote magno duce et pncipe iudeorum
 In diebus illis applicuit symon ad gazan: et circum
 dedit eam castris: et fecit machinas et applicuit ad
 civitatem: et percussit turrem unam: et comprehedit eam. Et qui
 eruperant erant intra machinam et civitatem. Et factus
 est motus magnus in civitate. Et ascenderunt qui erant
 in civitate cum vxoribus et filiis supra murum scissis
 tunicis suis et clamauerunt voce magna postulantes
 a symone dextras sibi dari et dixerunt. Non nobis
 reddas secundum malicias nostras: sed secundum misericordias
 tuas: et seruiemur tibi. Et flexus symon non debellauit
 eos eiecit tamen eos de civitate: et emundauit edes in
 quibus fuerant simulachra: et tunc intrauit in eam cum
 hymnis benedicentes dominum. et eiecit ab ea omnia imundi
 cia collocauit in ea viros qui legem facerent: et muni
 uit eam: et fecit sibi habitacionem. Qui autem erant in arce
 hierusalem prohibebant egredi et ingredi regionem: et
 emere ac vendere et esuriebant valde: et multi ex eis fa
 me perierunt. Et clamauerunt ad symonem vt dextras
 acciperent: et dedit illis. et eiecit eos inde et munda
 uit arce a contaminacionibus. et intrauerunt in eam tertia
 et vicesima die secundi mensis anno centesimo se
 ptuagesimo primo cum laude et ramis palmarum et ci
 tharis et citharis et cymbalis et nablis et hymnis
 et canticis: quia contritus est inimicus magnus ex israel. et con
 stituit vt omnibus annis agerent dies hi cum leticia. et
 muniuit motum templi. qui erat secus arce: et habita
 uit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit symon iobanem
 filium suum qui fortis prelii vir esset: et posuit eum du
 cem virtutum vniuersarum: et habitauit in gazaris.

L.S. Rex demetrius abiit mediam ad strabeda
 sibi auxilia. et captus ponitur in custodia. de sublimi
 tate et potentia symonis regis iuda. de multitudie
 pacis illis temporibus. renouant amicitie inter roma
 nos et iudeos. Exemplum scripture quam in tabulis
 ereis scripserunt iudei pro titulo glorie laude sui du
 cis symonis filii mathathie.

XIII

Anno centesimo septuagesimo secundo con
 gregauit rex demetrius exercitum suum et abiit
 in mediam ad contrahenda sibi auxilia vt ex
 pugnaret triphonem. et audiuit arfaces rex persidis
 et mede quia intrauit demetrius confines suos et mi
 sit unum de principibus suis vt comprehenderet eum viuum:
 et adduceret eum ad se. Et abiit et percussit castra de
 metrii: et comprehedit eum: et duxit eum ad arfacem: et
 posuit eum in custodia. et filuit omnis terra iuda omni
 bus diebus symonis et quasiu bona gentis sue: et pla
 cuit illis pax eius: et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni
 gloria sua accepit ioppen in portum et fecit introitum
 in insulis maris. Et dilatauit fines gentis sue et
 obtinuit regionem. Et congregauit captiuitatem mul
 tam: dominus est gazare: et bethsure et arci: et abstulit
 imundicias ex ea: et non erat qui resisteret ei. et vnus
 quisque colebat terram suam cum pace et terra iuda da
 bat fructus suos: et ligna caporum fructum suum. Se
 niores in plateis sedebant omnes: et de bonis terre

tractabant: et iuvenes induebant se gloriam et sto
 las belli et civitatibus tribuebat alimonias: et con
 stituebat eas vt essent vasa munitionis quoad usque
 nominatum est nomen glorie eius vsque ad extremum terre. Fe
 cit pacem super terram: et letatus est israel leticia magna. et
 sedit vnusquisque sub vite sua et sub ficulnea sua et non
 erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos super ter
 ram: reges contriti sunt in diebus illis. Et confirmauit
 omnes humiles populi sui: et legem exequiuit: et abstulit
 omnem iniquum et malum. Sancta glorificauit: et multi
 plicauit vasa sanctorum. Et auditum est romae: quia defun
 ctus esset ionathas et vsque in spartiatas et contri
 stati sunt valde. Et audierunt autem quod symon frater
 eius factus esset summus sacerdos loco eius: et ipse obti
 neret omnem regionem et civitates in ea: scripserunt ad
 ad eum tabulis ereis vt renouaret amicitias et so
 cietatem quam fecerant cum iuda et cum ionatha fratribus
 eius. Et lecte sunt in conspectu ecclesie in hierusalem. et
 exemplum epistolarum quas spartiate miserunt. Spartianorum
 principes et civitates: symoni sacerdoti magno et
 senioribus et sacerdotibus et reliquis populo iudeorum fra
 tribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum
 nunciauerunt nobis de vestra gloria et honore et leti
 cia: et gauisi sumus in introitu eorum. Et scripsimus
 quod ab eis erant dicta in precibus populi sic. Numenius
 antiochi: et antipater iasonis filius legati iudeorum
 venerunt ad nos renouantes nobiscum amicitiam pri
 stinam. Et placuit populo excipere viros gloriosos: et po
 nere exemplum symonum eorum in segregatis populis li
 bris: vt sit ad memoriam populo spartiatarum. Exemplum
 autem horum scripsimus symoni magno sacerdoti. Post
 hoc autem misit symon numenium romam habentes clypeum
 aureum magnum pondus minarum mille ad statuendam
 cum eis societatem. Cum autem audisset populus romanus
 sermones istos dixerunt. Quam gratam actionem redde
 mus symoni et filiis eius. Restituit ei ipse fratres suos
 et expugnauit inimicos israel ab eis. et statuerunt
 ei libertatem: et descripserunt in tabulis ereis et po
 suerunt in titulis in monte syon. et hoc est exemplum scripture
 Octauadecima die mensis elul anno centesimo sep
 tuagesimo secundo anno tertio sub symone sacer
 dote magno in assaramel in presertim magno sacer
 dotum et populi et principum et gentis et seniorum regionis
 nota facta sunt habere quam frequenter facta sunt prelia in re
 gione nostra. Symon autem mathathie filius ex filiis iarib
 et fratres eius dederunt se periculo: et restiterunt aduer
 saris gentis sue vt staret sancta ipsorum et lex: et gloria ma
 gna glorificauerunt gentem suam. Et congregauit iona
 thas gentem suam: et factus est illis sacerdos magnus: et
 appositus est ad populum suum. Et voluerunt inimici eorum
 calcare sancta. et auertere regionem ipsorum et exte
 dere manus in sancta sanctorum. Tunc restitit symon et pu
 gnauit pro gente sua et erogauit pecunias multas: et
 armauit viros virtutis gentis sue: et dedit illis stipendia
 et muniuit civitates iudae et bethsuram que erat in finibus
 iudae vbi erant arma hostium athena et posuit illic pre

fidium viros iudeos. Et ioppen munivit q̄ erat ad mare et gazarā q̄ est in finib⁹ azoti: in qua hostes ātea habitabāt: et collocavit illic iudeos et q̄ cunq; apta erāt ad correptiōem eoz posuit ī eis. Et vidit ppl̄s actū symonis et gliaz quā cogitabat facere gēti sue. et posuerūt eū ducē suū et p̄ncipē sacerdotū eo q̄ ip̄e fecerit b̄ oia: et iusticiā et fidē quē p̄servavit gēti sue: et exq̄sivit oī mō exaltare ppl̄m suū. et in dieb⁹ ei⁹ p̄speratū ē ī manib⁹ ei⁹ vt tollerent gētes de regione ip̄oz et q̄ in ciuitate dauid erāt ī hierl̄m ī arce de q̄ p̄cedebāt et cōtamiabāt oīa q̄ in circūitu sc̄toꝝ sūt: et iferebāt plagā magnā castitati. et collocavit in ea viros iudeos ad tutamētū regiōis et ciuitatis. et exaltavit muros in hierl̄m. Et rex demetrius statuit illi summū sacerdotū. Sc̄dm̄ b̄ fecit euz amicum suū et glificavit eū glia magna. Audiuit em̄ q̄ appellati sunt iudei a romans amici et socij et fr̄es et q̄ suscepērūt legatos symonis gl̄iose: et q̄ iudei et sacerdotes eoz p̄senserūt eū esse ducē suuz et summū sacerdotē ī eternū donec surgat p̄p̄ba fidelis et vt sit sup̄ eos dux: et vt cura esset illi p̄fectis et vt p̄stitueret p̄positos sup̄ opa eoz et sup̄ regiōnē et sup̄ arma et sup̄ p̄sidia et cura sit illi de sc̄tis: et vt audiat ab oīb⁹: et scribant ī noīe ei⁹ oēs p̄scriptiōes ī regiōe: et vt opiat purpura et auro: et ne liceat vlli ex ppl̄o et ex sacerdotib⁹ irritū facere aliqd̄ hoz et cōtradocere his q̄ ab eo dicuntur: aut p̄uocare p̄uentū in regiōe sine ip̄o: et vestiri purpura et vti fibula aurea. Qui aut̄ fecerit extra hec. aut irritū fecerit aliqd̄ hoz. reus erit. et complacuit oī populo statuere symonē et facere fm̄ v̄ba ista. et suscepit symon et placuit ei vt summo sacerdotio fungeret: et esset dux et p̄nceps gētis iudeoz et sacerdotū: et p̄cesset oībus. et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis ereis: et ponere eos in peribolo sanctorum in loco celebri. Exemplum aut̄ eoz ponere in erario vt habeat symon et filij eius.

C. S. Antiochus demetrii fili⁹ accepit regnū paternuz et scripsit epl̄as iudeis. persecutus est antiochus triphōnē et cetera. rescripta romanorum de pace et symone. misit symon in auxilium anchior et noluit accipere. mittit anthiocus cen-
debeum ducem ad debellandū indeā et ip̄e persequitur triphōnem. **Ca. XV**

Et misit rex antiochus fili⁹ demetrii ep̄istolā ab insulis maris symoni sacerdoti et p̄ncipi gētis iudeoz et vniuersē gēti et erāt p̄tinētes hūc modū. Rex antiochus symoni sacerdoti magno et gēti iudeoz salutē. Quāquādem pestilētes obtinuerūt regnū patrū nostroz volo autē vendicare regnū et restituere illud si-
cut erat antea. et electā feci multitudinē exercit⁹: et feci naues bellicas. Volo autem p̄cedere per regiōnem vt vlciscar in eos qui corrupērunt

regiōnē nostrā. et q̄ desolauerūt ciuitates multas in regno meo. Nūc ḡ statuo tibi oēs oblatiōes q̄s remiserūt tibi ante me oēs reges: et q̄cunq; alia dona remiserūt tibi. et p̄mitto tibi facere p̄cussurā p̄p̄rij numismat̄ ī regiōe tua. Hierl̄m aut̄ sanctā eē et liberā et oīa arma q̄ fabricata sunt et p̄sidia q̄ p̄struxisti q̄ tenes maneat tibi. Et oē debitū regis et q̄ futura sūt regi ex b̄ et in totuz t̄ps remittunt tibi. Cū autē optinerim⁹ regnuz n̄m: glorificabim⁹ te et gentē tuā. et tēplū glia magna: ita vt manifestet glia v̄ia ī vniuersa t̄ra. Anno cētēsimō septuagesimo q̄rto. exiit antioch⁹ in t̄ra patrū suoz et p̄uenerunt ad eū oēs exercit⁹: ita vt pauci relictī essent cū triphōne. et insecut⁹ est euz antioch⁹ rex: et venit dorē fugiēs p̄ maritimā. Sciebat em̄ q̄ p̄gregata sunt mala in eū: et relq̄t eū exercit⁹. et applicuit anthioc⁹ sup̄ dorā euz cētū viginti milib⁹ viroz belligeratoꝝ octo milib⁹ eq̄tuz. Et circūiuit citatē: et naues a mari accesserūt: et verabāt ciuitarē a terra et a mari et neminē sinebant īgredi v̄l egredi. Venit aut̄ numen⁹ et q̄ cū eo fuerat ab vrbe roma h̄ntes epl̄as regib⁹ et regionib⁹ sc̄ptas: in qb⁹ p̄timebatur b̄. Luc⁹ p̄sul romanoz. ptolomeo regi salutē. Legati iudeoz venērūt ad nos amici n̄ri renouantes p̄stinā amicitia et societate. missi a symone p̄ncipe sacerdotū et ppl̄o iudeoz: Attulerūt aut̄ et clypeū aureū minaz mille. Placuit itaq; nob̄ scribere regib⁹ et regiōib⁹ vt nō inferāt illi mala. neq; ipugnet eos et citates eoz et regiōes eoz: et vt nō ferēt auxiliuz pugnātib⁹ aduersus eos. Visuz autē ē nob̄ accipe ab eis clypeū. Si q̄ ḡ pestilētes fugerit de regiōe ip̄oz ad vos. tradite eos symoni p̄ncipi sacerdotum vt vindicet in eos fm̄ legē suā. Hec eadē sc̄pta sūt demetrio regi et attale et arabe et arfaci: et in oēs regiōes et sansame et spartanis et delo et mido et sitiōe et carie et samū et p̄p̄hyliā et litiā et alicarnasū et rhoduz et feselida et choo et sidē et arado et gortinā et gnydū et cyprū et cyrenē. exēpluz aut̄ eoz sc̄pserūt symōi p̄ncipi sacerdotū et ppl̄o iudeoz. Anthioc⁹ aut̄ rex applicuit castra ī dorā sc̄do admouēs ei sp̄ man⁹ machinas faciēs et cōcluserūt triphōnē ne p̄cederet. et misit ad eū symō duo milia viroz electoz in auxiliuz et argētuz et aux et vasa copiosa: et noluit ea accipere sed rupit oīa q̄ pact⁹ ē euz eo antea: et alienauit se ab eo et misit ad euz athenobiū vnuz de amicj suis vt tractaret cū ip̄o dicēs. Vos tenetis ioppen et gazarā et arce q̄ est in hierl̄m ciuitates regni mei fines eaz desolastis et fecistis plagam magnā in terra. et dñati estis p̄ loca multa in regno meo. Nūc ergo tradite ciuitates q̄s occupastis et tributa locoz q̄bus dñati estis extra fines iudee. Sin autē. date p̄ illis q̄ngenta talenta argenti: et exterminij qd̄ exterminastis. et tribu-

torum ciuitatum, alia talenta quingenta. Sinautez ve-
mem? et expugnabim? vos. Et venit athenobius
amicus regis in hierlm et vidit gliaz symonis et
claritate in auro et argento: et apparatus copiosus
et obstupuit, et retulit ei verba regis, et respondit ei sy-
mon et dixit ei. Neque alienam terram sumpsimus: neque
alienam detinemus: sed hereditatem patrum nostrorum quam in-
iuste ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est. Nos
pro tempore habentes vendicamus hereditatem patrum nostrorum
Nam de ioppe et gazara, quam expostulas: ipsi faciebant
in populo plagam magnam: et in regione nostra horum da-
mus talenta centum. Et non respondit ei athenobius ver-
bum. Reuersus autem cum ira ad regem renunciauit ei
verba ista et gloriam symonis et vniuersa quam vidit: et
iratus est rex ira magna. Triphon autem fugit nauim
in orthosaida. Et constituit rex cendebeum ducem ma-
ritimum et exercitum peditum et equitum dedit illi. Et
mandauit illi mouere castra contra faciem iudee et man-
dauit ei edificare cedrones et obstruere portas
ciuitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur
triphonem. Et puenit cendebeus iamnia: et cepit ir-
ritare plebem et concutere iudeam et captiuare populum
et interficere: et edificare cedronem. Et collocauit
illic equites et exercitum ut egressi pambularent
viam iudee sicut constituit ei rex.

C. S. Duos filios misit symon ad debellandum
cendebeum ducem. quod iudas filius symonis vulnera-
tus est occidit symon cum filiis suis in conuiuio
iohannes filius symonis succedit patri suo in prin-
cipatu sacerdotum.

XVI

Ascendit iohannes de gazaris et nuncia-
uit symoni patri suo quam fecit cendebeus in po-
pulo ipsorum. Et vocauit symon duos fi-
lios suos seniores iudam et iohannem: et ait illis.
Ego et fratres mei et domus patris mei expugna-
nimus hostes israel ab adolescentia usque in hunc
diem: et prosperatum est in manibus nostris liberare israel
aliquoties. Nunc autem semui: sed estote loco meo
et fratris mei: et egressi pugnate pro gente nostra.
Auxilium vero de celo vobiscum sit. Et elegit de
regione viginti milia virorum belligeratorum.
equites: et profecti sunt ad cendebeum et dormie-
runt in modin. Et surrexerunt mane et abierunt in
campum. Et ecce exercitus copiosus in obuiam illis
peditum et equitum: et fluminis torrens erat inter
medium ipsorum. Et admouit castra contra faciem
eorum ipse et populus eius: et vidit populum trepi-
dantem ad transsretandum torrentem et transsretauit pri-
mus. Et viderunt eum viri: et transsrerunt post eum. Et
diuisit populum et equites in medio peditum. Erat
autem equitatus aduersariorum copiosus nimis. Et
exclamauerunt sacris tubis: et in fugam conuersus est
cendebeus et castra eius et ceciderunt ex eis multi vul-
nerati: residui autem in munitione fugerunt. Tunc
vulneratus est iudas frater iohannis. Iohannes
autem insecutus est eos donec venit cedronem quam edi-

ficauit: et fugerunt usque ad turres que erant in agris
azoti et succedit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo
milium virorum: et reuersus est in iudeam in pace. et pto-
lomeus filius abobi constitutus erat dux in capto hieri-
cho et habebat argentum et auxilium multum. Erat ei ge-
ner summi sacerdotis. et exaltatum est cor eius et volebat
obtinere regionem et cogitabat dolum aduersum sy-
monem et filios eius ut tolleret eos. Symon autem per-
ambulans ciuitates que erant in regione iudee: et sollicitu-
dinem gerens earum descendit in hiericho: ipse et mata-
thias filius eius et iudas anno ceteresimo septuagesimo
moseptimo. mense vndecimo. Die mensis sabbath
et suscepit eos filius abobi in munitiunculam que voca-
tur doch: cum dolo quam edificauit et fecit eis conui-
uium magnum et abscondit illic viros. Et cum inebriatus
esset symon et filii eius surrexit ptolemeus cum suis et
sumpserunt arma sua: et intrauerunt in conuiuium: et oc-
ciderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius
Et fecit deceptionem magnam in israel: et reddidit ma-
la pro bonis. Et scripsit b ptolemeus: et misit regi ut
mitteret ei exercitum in auxilium: et traderet ei regio-
nem et ciuitates eorum et tributa. et misit alios in gaza-
ram tollere iohannem: et tribunis misit epistolas ut
venirent ad se: et daret eis argentum et auxilium et do-
na. Et alios misit occupare hierlm et montem tem-
pli. Et percurrens quidam nunciauit iohanni in gazara
quod perierat pater eius et frater eius: et quod misit te
inter-
fici. Et audiuit autem vehementer expaui: et compre-
hendit viros que venerant perdere eum: et occidit eos
Cognouit enim quod querebant perdere eum. Et cetera
simonius iohannis et bellos eius et bonarum virtutum
quibus fortiter gessit: et edificij murozum quos
extruxit et rerum gestarum eius: ecce hec scripta
sunt in libro dierum sacerdotum eius: et que facta est prin-
ceps sacerdotum post patrem suum.

**Explicit liber primus Machabeorum. In-
cipit secundus liber Machabeorum.**

C. S. Iudeis in egypto dicunt iudei que sunt hie-
rosolymis salutem. quod antiochus occisus est in templo
nanea et que cum eo erat. de igne sacrificij abscondito
in puteo oratio neemie talis erat: quod regi psarum
manifestum factum est miraculum mutationis
ignis et aque et conuerso.

Ca. I

Patribus qui

sunt per egyptum iudeis sa-
lutem dicunt fratres que sunt in hie-
rosolymis iudei: et que in regi-
one iudee et pace bona. Be-
nefaciat vobis deus et memine-
rit testamenti sui quod locutus
est ad abraham et isaac et iacob
seruorum suorum fidelium: et det vobis cor oibus ut
colatis eum: et faciatis eius voluntatem corde ma-
gno et animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege
sua et in preceptis suis: et faciat pacem. **Scia**

diat orones vras: et reconciliet vobis: nec vos deserat in tpe malo. et nunc hic sum orates pro vobis

B Regnate demetrio anno centesimo sexagesimo nono nos iudei scripsimus vobis in tribulatione et impetu quod supervenit nobis in istis annis ex quo recessit iason a sancta terra et a regno. Morta succederunt et effuderunt sanguinem innocentem. Et orauimus ad dominum: et exauditi sumus et obtulimus sacrificium et similaginem et accedimus lucernas: et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenophegie mensis casleu. Anno centesimo octogesimo octauo. populi qui est hierosolymis et in iudea senatusque et iudas aristobolo magistro ptolomei regis qui est de genere christorum sacerdotum et his qui in egypto sunt iudeis: salutem et sanitatem. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi: utpote quod aduersus talem regem dimicauimus. Ipse enim ebullire fecit de perfide eos qui pugnaverunt nos et sanctam civitatem. Nam cum in perfide esset dux ipse et cum ipso immensus exercitus cecidit in templo nancee: consilio deceptus sacerdotum nancee. Et cum ea habitaturus venit ad locum antiochum et amici eius: et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes nancee: et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum phani: clauserunt templum. Cum autem intrasset antiochum apertis occulto aditu templi mittentes lapides percusserunt ducem et eos qui cum eo erant: et diuiserunt membra et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vicesima die mensis casleu purificationem templi: necessarium duximus significare vobis: ut et vos quoque agatis diem scenophegie et diem ignis qui datus est quando neemias edificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in perfide ducerentur presbiteri nostri sacerdotes qui tunc cultores dei erant. acceptus ignis de altari occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus et in eo cotutati sunt cum ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum autem preterissent anni multi et placuit deo ut mitteret neemias a rege perfidis nepotes sacerdotum illorum qui absconderat misit ad requirendam ignem: et sicut narrauerunt nobis non inuenerunt ignem sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi: et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos neemias aspergi ipsa aqua et ligna et que erant superposita. Atque hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo. accessus est ignis magnus ita ut omnes mirarentur. Oracione autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur sacrificium ionatha inchoante: ceteris autem rudentibus. Et neemie erat oratio hunc huiusmodi. Domine deus omnium creator terribilis et fortis iustus et misericors qui solus es bonus rex: solus prestas: solus iustus et omnipotens et eternus qui liberas israel de omni malo: qui fecisti presbiteros electos et sanctificasti eos: accipe sacrificium pro universo populo tuo israel, et custo-

di partem tuam et sanctifica. Congrega dispersionem nostram libera eos qui sunt in gentibus. et preceptos et abominatos respice ut sciant gentes quod tu es deus noster. Afflige opprimentes nos: et contumeliam facientes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos usque consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum esset sacrificium ex residua aqua. neemias iussit lapides maiores perfundi. Quod ut factus est: ex eis flamma accensa est: sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Et non manifestata est res renunciatum est regi psalmus qui in loco in quo ignis absconderat hi qui translati fuerant sacerdotes aqua appuit: de quo neemias et qui cum eo erant purificauerunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans fecit ei templum ut probaret quod sanctum erat. et cum probasset sacerdotibus donauit multa bona et alta: atque aliam mueram et accipiens manu sua tribuebat eis. Appellauit autem neemias hunc locum nepthar: quod interpretatur purificatio. Vocat autem apud presbiteros nephi.

C. S. Vbi archa et altare inclusa sunt in monte a hieremia propheta, de quinque libris iasonis in unum redactis. **Ca. II.**

I Nuenit autem in descriptionibus hieremie prophete qui iussit eos ignem accipere qui transmissi grabat. ut significatum est: et ut mandauit transmissi migrati. Et dedit illi legem ne obliuisceretur precepta domini: ut non exterraret membra videtes simlacra aurea et argentea et ornamenta eorum. et alia huiusmodi decens hortabatur ne legem amouerent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura: quomodo tabernaculum et arcam iussit propheta diuino iussu ad se facto comitari secum usque qui erant in montibus. in quo moyses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi hieremias inuenit locum spelunce: et tabernaculum et arcam et altare incensum intulit illuc et ostium obstruxit. et accesserunt quidam simul qui sequebantur et notarunt sibi locum et non potuerunt inuenire. Ut autem cognouit hieremias culpam illorum dixit qui ignotus erit locus donec congreget deus congregatos populi: et propitius fiat. et tunc dominus ostendet: et appebit maiestatem domini. et nubes erit sicut et moysi manifestabatur. et sicut cum salomone petijt ut locus sanctificaretur magno deo manifestabatur. Magnifice etiam sapientia tractabat et ut sapientiam huiusmodi obtulit sacrificium dedicationis et consummationis templi. Sic et moyses orabat ad dominum et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum sic et salomone orauit: et descendit ignis de celo: et consumpsit holocaustum. et dixit moyses eo quod non sit comestus quod erat pro peccato consumptus est. Sicut et salomone octo diebus celebrauit dedicationem. Inferbant autem in descriptionibus et commentariis neemie huiusmodi: et qualiter construens bibliothecam congregauit de regionibus libros. qui prophetarum danid et epistolam regum et de donariis. Sicut autem et iudas ea qui didicerat pro bellum quod nobis acciderat congregauit.

uit oia: et sunt apud nos. Si g^o desideratis hec mittite q^o pferat vob. Accuri itaq^z purificatoez scripsim^o vob. **B**n g^o faciet: si escriptis hos dies De^o at q^o liberauit pplin suu^z reddidit hereditate oib^z: et regnu^z et sacerdotiu^z z scificatoez sic p^omisit in lege: speram^o q^o cito nri miserebit: z p^ogre gabit de sub celo in locu^z scm. eripuit em^z nos de magnis picul^z z locu^z purgavit. De iuda ho machabeo z fr^zib^z ei^z et de tēpli magni purificatoe et de are dedicatione: s^z et de pl^zis q^o ptinent ad antiochu^z nobile: et filiu^z ei^z eupatorē et de illuminatoib^z q^o de celo facte sūt ad eos q^o p iudeis fortiter fecerūt itavt vniuersā regionē cū pauci eēt vindicarēt. et barbarā mltitudinē fugarēt et famosissimū ī toto orbe tēplū recuperarēt et citates liberarēt: et vt leges q^o abolēde erāt restituerēt dño cū oī trāq^zlitate ppitiatio facto ill. Itēq^z ab iasone cyreneo qnq^z libris cōphensa tēptauim^o nos vno volumie breuiare. **C**ōsiderātes em^z mltitudinē libroz et difficultatē volētib^z aggredi narratoez hystoziarū pp^o mltitudinē rerū curauim^o volentib^z qdē legere vt eēt anī oblectatio studiosis ho vt facile possint memorie cōmēdare oib^z at legētib^z vtilitas pferat. Et nob^z qdē ipis q^o b^o op^o breuiadi cā suscepim^o nō facile laborēmo ho negociū plenū vigiliāz z sudoris assumpsim^o. Sic hi q^o pparāt puiniū: et q^o rūt alioz volūtatē parere pp^o multoz g^zas libēter labores sustinem^o: vitatē qdē de singlis autorib^z cōcedētes nri at fm datā formā breuitati studētes. Sic em^z none dom^o architecto de vniuersa structura curādū ē. ei ho q^o pigere curat q^o apta sūt ad ornatus exquirēda sūt. ita estumādūz est et in nobis. **E**tēz intellectus colligere et ordinare fmonez z curiosius ptes singulas. quasq^z disquirere hystozie cōgruit auzori breuitatē ho dictiois sectari: et executiones rez vitare breuianti cōcedendum est. Dinc ergo narrationē incipiemus. de prefatione tm̄ dixisse sufficiat. Stultuz etēz est ante hystoziam effluere. in ipa autē hystozia succingi.

L. S. Prodidit simō dona tēpli dei. Mittit heliodor^z vt ea auferret. sacerdotes et populus deprecant dñm ac deposita custodiant. heliodorus volens spoliare templū correct^z est libera^z a plaga p sacrificium oblatum

I III
Hic cū scā ciuitas hitaret in oī pace: leges etiā adhuc optie custodirent pppter onie pōtificis dispositōez z pietate z animos odio hntes mala fiebat. vt z ipi reges z pncipes locū sūmo honore dignū ducerēt et tēpluz maximis munerib^z illustrarēt. ita vt seluc^z asse rex de redditib^z suis pstarēt. oēs sumpt^z ad misteriu^z sacrificioz ptinētes. Simon at de tribu beia min^z pposit^z tēpli pstitut^z. ptebat obsistēte sibi pncipe sacerdotū iniquū aliqd in ciuitate moliri. **S**z cū vincere oia nō posset venit ad apolloniuz

tharsee filiu^z q^o illo tpe erat dux celesyrie z phenicis: z nūciauit ei pecunijs innumerabilib^z plenū eē erariū hierosolymis: z cōmunes copias im^z mēsas esse q^o nō ptinet ad rōnez sacrificioz: eē aut possibile sb^z ptate regl cadere vniuersa. **L**ūq^z retulisset ad regē apolloni^z de pecunijs q^o delate crāt ill^z accitū heliodoz q^o erat sup negocia ei^z misit cū mādāt vt pdictā pecuniā trāsportaret. **S**tatinq^z heliodoz iter ē aggressus: specie qdē q^o p celesyriā z phenicē ciuitates esset pagatur^z reuera aut regl ppositū pfectur^z. **S**z cū venisset hierosolymā z benigne a sūmo sacerdote in ciuitate esset except^z: narrauit de dato iudicio pecuniāz et cui^z rei g^za adesset apuit. **I**nfrogabat aut si hē b ita eēt. **T**ūc sūm^z sacerdos oñdit deposita eē b z victualia viduaz et pupillozū: q^o dā ho eē hircani tobie viri valde eminent^z: ī his q^o detulerat ipi^z simō: vniuersa aut argēti talēta eē qdragita et auri ducēta: decipi ho eos q^o credidissent loco et tēplo qd p vniuersūz mūdū honorat p sui veneratōe z scitate oino ipossible esse. **A**t ille p his q^o habebat ī mādāt a rege dicebat oī genere regi ea eē deferēda. **C**ōstituta at die itrabat de his heliodoz ordinatur^z. **N**ō modica ho p vniuersā citatē erat trepidatio. **S**acerdotes aut an^z altare cū stol^z sacerdotalib^z iactauerūt se: z iuocabāt de celo cū q^o de depositis legē posuit: vt his q^o deposuerāt ea salua custodiret. **I**ā ho q^o viderat sūmi sacerdot^z vultū. mēte vulnerabat. **F**acies em^z z color imutat^z. declarabat internū anī dolorē. **C**ircūfusa em^z erat meticia qdā viro: z horror corpis: p quē manifest^z aspiciētib^z dolor cordis ei^z efficiebat. **A**lij etiā pgregati de domib^z cōfluebāt publica supplicatōe obsecrātes: p eo q^o ī pteptū loc^z eēt vcturus. **A**ccincteq^z mlieres cilicijs pect^z p plateas cōfluebāt s^z z vrgines q^o pclusē erāt. pcurrēbāt ad omiā: alie at ad muros: qdā ho p fenestras aspiciēbāt. vniuersē aut ptedētes man^z ī celū depcebāt. **E**rat em^z misera p mixte mltitudis et magni sacerdot^z ī agone pstituti expectatio. **E**t hi q^o dez iuocabāt oipotentes deū: vt credita sibi his q^o crediderāt cū oī itegritate pseruarēt. **H**eliodoz at qd decreuerat pficiebat eodē loco ipē cū satellitib^z circa erariū pns. **S**z spūs oipotētis dei magnā fecit sue oñsionis euidētiā: ita vt oīs q^o ausi fuerāt pere ei: ruentes dei v^ztute in dissolutionē z formidinē puerterēt. **A**ppuit enī ill^z q^o tā equ^z: tribilē hūs sessorē optis opimet^z adornat^z. **I**sq^z cū ipetu heliodoro porescalces elisit. **Q**ui at ei sedebat videbat arma hē aurea. **A**lij etiā appuerūt duo iuvenes v^ztute decori: opti glia speciosiq^z amictu q^o circūsteterūt eū z ex vtrac^z pte flagellabāt: sū infmissiōe mlt^z plag^z pberātes. **S**bito at heliodoz pcidit ī trā: eūq^z mltā caligine circūfusu rapuerūt atq^z ī sella gestatoria positū

eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus et satellitibus
 predictum ingressus est erarium, portabat nullo sibi au-
 xilio ferente: manifesta dei cognita virtute. Et ille
 quod per diuinam virtutem iacebat mortuus atque omni spe et sa-
 lute privatus. Di autem dominum benedicebant quia magnifica-
 bat locum suum: et templum quod paulo ante timore ac tu-
 multu erat plenum: apparere omnipotente deo gau-
 dio et leticia impletum est. Tunc vero et amicis helio-
 dori quodam rogabant festinavit omnia ut invocaret altis-
 simus ut vitam donaret ei, qui in summo spiritu erat consti-
 tutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte
 rex suspicaret maliciam aliquam ex iudeis circa he-
 liodorum summam: obtulit pro salute viri hostiam
 tantam. Tunc summus sacerdos exoraret idem iu-
 uenes eisdem vestibus et vestibus heliodoro di-
 xerunt. Onie sacerdoti gratias age. Nam propter eum
 tibi dominus vitam donavit. Tu autem a deo flagellatus nu-
 cia omnium magnalia dei et preterita. Et his dictis non com-
 paruerit. Heliodorus autem hostia deo oblata et vo-
 tis magnis promissis ei qui vivere illi concessit et onie
 gratias agens, recepto exercitu repedabat ad re-
 gem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis vi-
 derat opera magna dei. Cum autem rex interrogasset
 heliodorum quis esset aptus adhuc semel hieroso-
 lymam mitti: ait. Si quem habes hostem aut regni
 tui insidiatorem: mitte illum, et flagellatum eum re-
 cipies: si tamen evaserit: eo quod in loco sit vere dei que-
 dam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitati-
 onem visitator, et adiutor est loci illi et venien-
 tes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur et he-
 liodoro et erarii custodia ita res se habet.

C. S. De insidijs simonis perditore] circa Omnia
 sacerdotem iasonem super omne munus corruptum regem
 anthiochum pro sacerdotio adipiscendo sacerdotis
 neglectis sacrificijs festinat ad ludum palestre.
 Jason mittit argentum ad sacrificium herculi, missus
 menelaus a iasone ad regem. Iasonem a sacerdotio
 exclusit ad bellum amoto successit lismachus frater eius.
 Occidit adronicum quia omnia sacerdotem ipse prius do-
 lose interfecerat, lismachus a populo occidit propter sa-
 crilegia. Contra menelaum ad regem causa agit. me-
 nelaus propter potentium avaritiam permansit in preterito
 crescens etiam in malicia. **III**

Simon autem predictus pecuniarum et patrie dela-
 tor: male loquebatur de omnia, tanquam ipse heliodo-
 rum instigasset ad bellum: et ipse fuisset inventor
 malorum: puerosque civitatis ac defensores gentis
 sue: et emulatores legis dei audebat insidiatorem
 regni dicere. Sed cum inimicitie inter prederentur
 ut etiam per quosdam simonis necessarios homicidia
 fierent considerans omnia periculum preteritum: et apol-
 lonium insanire utpote ducem celesyrie et phenicis
 ad agenda malicia simonis: ad regem se contulit: non
 ut civium accusator: sed communem utilitatem apud se-
 metipsum uniuersae multitudinis considerans. Videbat
 enim sine regalium potestate impossibile esse pacem rebus

dari: nec simonem posse cessare a stulticia sua. Sed
 post selenci vite excessum cum suscepisset regnum an-
 thiochus qui nobilis appellabatur: abiebat iasonem fra-
 ter onie summum sacerdotium: adito rege permittens
 ei argenti talenta trecenta sexaginta et ex redditibus
 alijs talenta octoginta. Super his permittit et alia
 centum quinquaginta: si preteritis eius concederet gymnasium
 et ephebia sibi constitueret et eos qui in hierosolymis
 erant anthiochenos scribere. Quod cum rex annuisset
 et obtinuisset principatum: statim ad gentilem ritum con-
 tribules suos transferre cepit et amotis his que hu-
 manitas causa iudeis a regibus fuerant constituta: pro
 iohannem preteritum eupolemi qui apud romanos de ami-
 cicia et societate functus est legatione: legitima ci-
 uium iura destituens prava instituta sanciebat. Etenim
 nimis ausus est sub ipsa arce gymnasium constituisse et
 optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere.
 Erat autem bellum non initium sed incrementum quoddam et profectus
 gentilis et alienigenae conversationis: propter impietatem et non
 sacerdotis iasonis nefarium et inauditum scelus ita ut
 sacerdotes iam non circa altaris officia dediti es-
 sent: sed preterito templo et sacrificijs neglectis festi-
 narerit preterites fieri: palestre et preteritum eius iniuste
 et in exercitijs discerent patrios quodam honores nihil
 habentes grecas glorias optimas arbitrabantur.
 Quarum gratia periculosa eos preteritio habebat: et eorum in-
 stituta emulabant: ac per omnia his preterites esse cupie-
 bant quos hostes et peremptores habuerant. In lei-
 ges enim diuinas impie agere impune non cedit: sed
 hoc tempus sequens declarabit. Cum autem quinquennialis
 agon tyro celebraretur et rex presens esset: misit iasonem
 facinorosos ab hierosolymis viros peccatores
 portantes argenti didrachmas trecentas in sacrifici-
 um herculis: quos postulauerunt hi qui opportune
 rant ne in sacrificijs erogarentur quia non oporteret
 sed in altos sumptus eas deputari. Sed bellum oblata sunt
 quodam ab eo qui miserat in sacrificium herculis propter
 preterites aut date sunt in fabricam nauium triremium. Misit
 vero autem in egyptum appollonio nesthei filio propter preterites
 ptolomei philometoris regis, cum cognouisset
 anthiochus alienum se a negocijs regni effectum pro-
 prijs utilitatibus consulens profectus indeuenit ioppen
 et inde hierosolymam. Et magnifice ab iasone et
 ciuitate susceptus cum facultatibus luminibus et laudibus in-
 gressus est: et inde in phenicem exercitum peruertit. Et
 post triennium tempus misit iasonem menelaum supradicti
 simonis fratrem portante pecunias regi et de negocijs
 necessarijs rursus platur. At ille comedat regi cum
 magnificasset facies preteritis eius in semetipsum re-
 sit summum sacerdotium: supponens iasoni talenta ar-
 genti trecenta. Acceptisque a rege mandatis venit ni-
 hil quodam habens dignum sacerdotio: anios vero crudeliter ty-
 ranni: et fere belue iram gerens. Et iasonem quodam qui
 propter fratrem captiuauerat: ipse deceptus profugus
 in amanitatem expulsus est regione. Menelaus
 autem principatum quidem obtinuit: de pecunijs

vero regi pmissis nihil agebat: cum extractionem faceret sostrates qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat quam ob causam utriusque ad regem sunt euocati. Et menelaus amorus est a sacerdotio succedere lysimacho fratre suo. sostrates autem prelatus est cyprius. et cum hec agerent contigit tharsenses et mallothas seditionem mouere: eo quod antiochi regi cubine dono essent dati. Festinater itaque rex venit sedare illos relicto suffecto uno ex comitibus suis andronico. Ratus autem menelaus accepisse se tempus opportunum. aurea quaedam vasa ex templo furatus donauit andronico: et alia vendiderat tyro et per vicinas ciuitates. Quod cum certissime cognouisset onias arguebat eum ipse in loco tuto se continens antiochie secus daphnez. Unde menelaus accedens ad andronicum: rogabat ut oniam interficeret. Qui cum venisset ad oniam et datus dextris cum iureiurando: quod uis esset ei suspectus suauis de asilo procedere: statim eum permit non uerit iusticiam: Ob quam causam non solum iudei. sed etiam alie gentes nationes indignabantur et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta. Sed regressum regem de alie locis adierunt iudei apud antiochia simul et greci: querentes de iniqua nece onie. Contristatus ita est animo antiochus propter oniaz et flexus ad misericordiam lacrymas fudit: recordatus defuncti sobrietate et modestia. Accessitque animis andronicum purpura exutum per totam ciuitatem iubet circumduci et in eodem loco in quo in oniam impietate commiserat sacrilegium uita priuari: domino illi condignam retribuente pena. Multus autem sacrilegus in templo a lysimacho commissis menelai pro filio et diuulgata fama: congregata est multitudo aduersus lysimachum multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus et animis ira repletis: lysimachus armatis fere tribus milibus iniquis manibus uti cepit: duce quodam tyrano etate pariter et dementia puecto. Sed ut intellexerunt conatum lysimachi. alij lapides. alij fustes validos arripuerunt. quoddam uero cinerem in lysimachum iacere. Et multi quoddem vulnerati. quodam autem et prostrati: omnes vero in fugam uersi sunt. Ipse etiam sacrilegium secus erarium interfecit. De his ergo cepit iudicium aduersus menelaum agitari. Et cum uenisset rex tyrum ad ipsum negocium detulerunt missi tres uiri a senioribus. Et cum susperaretur menelaus: promisit ptolomeo multas pecunias dare ad suadendum regi. Itaque ptolomeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit et deduxit a senia: et menelaum quidem uniuerse malicie reum criminibus absoluit. miseros autem qui etiam si apud scythas causam dixissent: immoderantes iudicarent: hos morte damnauit. Cito ergo in iustam penam dederunt. qui pro ciuitate et populo et sacris uasis causas persecuti sunt. Quod breuiter tyrii quod indignati erga sepulturam eorum liberatis simi extiterunt. Menelaus autem propter eorum

quod in potentia erat auaricia permanebat in potestate: crescens in malicia ad insidias ciuium.

L. S. De signis celestibus factis in hierusalem. de morte iasonis persecutoris ciuium antiochus persecutus iudam. populo occiso templum spoliavit doctore menelao et cetera. Quod non propter locum gentem. sed solum propter gentes dominus elegit. Antiochus regressus antiochia reliquit prefectus iudeorum persecutores. Iubet appollonium omnes iudeos occidere mulieres et iuuenes vendere. Judas machabeus more ferarum uixit in deserto. **La. V.**

Eodem tempore antiochus secundam perfectionem parauit in egyptum. Cognouit autem per uniuersam hierosolymorum ciuitatem uideri diebus quadraginta per acra eques discurrentes auratas stolas habentes et hastas: quasi cohortes armatas: et cursus eorum per ordines digestos. et congressiones fieri cominus et scutorum more et galeatorum multitudinem gladiis districtis et telorum iactum et aureorum armorum splendorem. omnes generis loci carum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstrum conuerti. Sed cum falsus rumor exisset: tamquam uita excessisset antiochus. assumptis iason non minus mille uiris aggressus est ciuitatem repetere et ciuibus ad murum conuolantibus ad ultimum apprehensa ciuitate menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in cedere de ciuibus suis nec cogitabat prosperitatem aduersum cognatos malum esse maximum arbitrans hostium: et non ciuium se trophea captum. et principatum quod deus non obtinuit: sine vero insidiarum suarum perfusionem accepit et profugus iter abiit in amantem. Ad ultimum in exitum sui conclusus ab aretha arabum tyrano fugiens de ciuitate in ciuitatem. omnibus odio susus ut refuga legum et execrabilis ut patrie et ciuium hostis. in egyptum extrusus est. et quod multos de patria sua expulerat peregre perijt lacedemonas prefectus. quasi per cognationem ibi refugium habiturus: et quod insepultos multos abiecerat: ipse et illamentatus et insepultus abiit: sepultura neque peregrina usus neque patrio sepulcro participant. Dis itaque gestis suspicatus est rex societatem deserturos iudeos: et ob hoc prefectus ex egypto efferatis animis ciuitatem quod armis cepit. Iussit autem militibus interficere: nec perire occurrentibus: et per domos ascendentes trucidare. fiebant ergo cedes iuuenum ac seniorum et mulierum et natorum exterminia uirginumque et puulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta milia interfecti. quadraginta milia uicti: non minus autem uenudati. Sed nec ista sufficient. Ausus est etiam intrare templum uniuersa terra sanctius menelao ductore qui legum et patrie fuit perditor. Et scelestis manibus sumens sancta uasa quod ab alijs regibus et ciuitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam: contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente antiochus

nō cōsiderabat q̄ ppter pctā habitātū ciuitatē modicū de^o fuerat irat^o ppter qd̄ et accidit circa locū despectio. Alioq̄n nisi p̄tigisset eos multis pctis esse inuolutos. sic heliodor^o q̄ missus ē a seleuco rege ad expoliandū erariū: etiā hic statim adueniens flagellat^o et repulsus vtiq̄z fuisse ab audacia. Verū nō ppter locū gentē. s; ppter gētē locum deus elegit. Ideoq̄z et ipse loc^o p̄ticeps fact^o est ppli maloz: postea aut̄ fiet socius bonoz. et q̄ derelictus in ira dei oipotētis est: iterū in magni dñi recōciliatiōe cū summa glia exaltabitur. Igit̄ antiochus mille et octingētis ablatis de tēplo talētis velociter antiochiā regressus est existimās se pre supbia terrā ad nauigandū: pelag^o nō ad iter agendū deductuz ppter mētis elationē. Reliqt̄ aut̄ p̄positos ad affligendā gentē hierosolymis q̄dez philippū genere phrygen morib^o crudeliorē eoislo a q̄ p̄stitut^o est. in garizim aut̄ andronicū et menelaū q̄ grau^o q̄ ceteri iminebāt cimbis. Cūq̄z apposit^o esset p̄ iudeos: misit odiosum p̄ncipē apolloniū cū exercitu viginti et duobus milib^o: precipiēs ei oēs p̄fecte etatis interficere: mulieres ac iuuenes vendere. Qui cū venisset hierosolymā pacem simulās quieuit vsq̄z ad diē sanctū sabbati: et tūc feriatīs iudeis arma capere suis precepit. Omnesq̄z simul q̄ ad spectaculū p̄cesserāt trucidauit: et ciuitatē euz armatis discurreēs ingentē multitudinem pemit. Judas aut̄ machabeus q̄ decim^o fuerat secesserat in desertum locum. ibiq̄z inter feras vitā in montib^o cum suis agebat. et feni cibo vascētes demorabātur ne p̄ticipes essent coinquinationis.

C. S. Misit rex vt iudei cōpellerent a lege dei et p̄taminare tēplū. Tēpluz luxuria et cōmessationibus implet. iudei ad ydolorū sacrificia cogunt. De passione duarū mulierū euz infantib^o et eoz q̄ igne crusti sūt. Interponit hic quedā exhortatio tribulatoz. de passione cleazar. VI

Sed nō post multuz t̄pis misit rex senem quendā antiochenū q̄ cōpelleret iudeos vt se trāsferrēt a patrijs et dei legib^o p̄taminare etiā qd̄ in hierosolymis erat tēplū et cognominare iouis olympij et in garizim: put̄ erāt hi q̄ locū inhabitabāt iouis hospitalis. P̄essima aut̄ et vniuersis grauis erat maloz incurfio. Nam tēplū luxuria et cōmessatiōib^o erat plēnū. et scortantiū euz meretricib^o: sacratisq̄z edib^o mulieres se vltro ingerebāt: introferētes ea q̄ nō licebant. Altare etiā plēnū erat illicitis q̄ legib^o p̄hibebātur. Neq̄z aut̄ sabbata custodiebant. neq̄z dies solēnes patrij s̄uabant. nec simpliciter se quisq̄ in deū p̄fitebat. Ducebant aut̄ cū amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia. et cū liberī sacra celebrarentur. cogebantur edera coronati libero circūire. Decretum autez exijt in proximas

ciuitates gētiliū suggerētib^o ptolomeis vt pari mō et ipi aduersus iudeos agerēt vt sacrificarēt eos at̄ q̄ nollēt trāfire ad instituta gētiliū iterficerēt. erat g^o videre misia. Duc em̄ mulieres desolate sūt natos suos circūcidisse q̄s ad vbera infantib^o suspēsis cū publice p̄ citates circūduris sent p̄ muros p̄cipitauerūt. Alij nō ad p̄rimas coētes spelūcas et latent sabbati diē celebrātes cū idicati eēt philippo. flāmis successi sunt eo q̄ vebant ppter religioez et obfuantia: manu sibi met auxiliuz ferre. Obsecro aut̄ eos q̄ hunc libz lecturi sūt ne abhorrescāt ppter aduersos casus. s; reputēt ea q̄ acciderūt nō ad interitū s; ad correptionē esse generis nr̄i. Item mltro tpe nō sinere pctōrib^o ex snia agere: s; statiz vltōes adhibere magni b̄nificij ē iudiciū. Nō em̄ sicut in alijs natiōib^o dñs patientē expectat vt eas cū iudicij dies aduenerit in plenitudine pctōz puniat: ita et in nob̄ statuit vt pctis nr̄is in finē deuolutis ita demū in nos vindicet. ppter qd̄ nunq̄ q̄dez a nobis miam suā amouet: corripies nō in aduersis pplim suuz nō derelinqt̄. S; h̄ nobis ad cōmonitionē legētuz dicta sint paucis. Jam autē veniendus est ad narratōez. Igit̄ cleazar^o vnus de p̄morib^o scribarū vir etate p̄uēt^o et vultu decor^o apto ore h̄as cōpellebat carnē porcīnam māducare: at ille gloriosissimā mortē magis q̄ odibile vitā cōplectēs volūtariē p̄ibat ad supplicij. Intuēs at̄ quēadmodū oporteret accedere patientē sustinēs destinauit nō admittere illicita ppter vite amorē. Di aut̄ q̄ astabāt inq̄ miseratōe cōmoti ppter antiquā viri amiciciā tollētes euz secreto rogabāt afferri carnes q̄bus vesci ei licebat vt simularet manducasse sic rex impauerat de sacrificij carnib^o: vt h̄ factō a morte liberaret: et ppter veterē viri amiciciā hanc in eo faciebāt h̄ūanitatē. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiā dignā et ingenite nobilitati caniciē: atq̄z a puero optime p̄uersatōis act^o: et fm̄ sancte et a deo cōdite legis cōstitutā. r̄ndit cito dicēs p̄mitti se velle in infernuz. Nou em̄ etati nr̄e dignū est inq̄t fingere. vt mlti adulescētes arbitrātes cleazar nonaginta annozū trāfisse ad vitā alienigenarū: et ipi ppter meā simulationē et ppter modicū corruptibilis vite tēpus decipiant: et p̄ h̄ maculā atq̄z execrationem mee senectuti cōgrāllā et si i p̄nti tpe supplicij hoim. eripiar: s; manū oipotētis nec viu^o nec defunct^o effugiā. Quāobrē fortit vitaz excedēdo senectute qd̄ dign^o apparebo: adulescētib^o autē exemplū forte relinqūā: si p̄mpto aio ac fortit p̄guissimis hac sanctissimis legib^o honesta morte p̄fungar. His dictis p̄festum ad supplicij trahebat. Di aut̄ q̄ cū ducebāt et paulo an̄ fuerant mitiores: in irā p̄uersi sunt ppter f̄mones ab eo

dictos: quos illi per arrogantiam platos arbitrabantur
Sed cum plagis periret: ingemuit et dixit. Domine quod
habes sanctas scias manifeste tu scias. quia cum a morte
possem liberari. duos corporis sustineo dolores:
scilicet animam propter timorem tuum libenter hec patior
Et iste quidem hoc modo vita decessit. non solum inue-
nibus: sed et uniuersae genti memoriam mortis suae
ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens

L. S. de passione septem fratrum et matris eorum VII

Contigit autem septem fratres una cum matre ap-
prehensos compelli a rege edere tres fas car-
nes porcinas. flagris et thureis crucia-
tos. Unus autem ex illis qui erat primus sic ait. Quid
queris et quod vis discere a nobis? Parati sumus mori
magis quam patrias dei leges peruari. Fratres itaque
rex iussit sartagine et ollas eneas succedi. quibus
statim succensis iussit ei qui prior fuerat locutus am-
putari linguam et cute capitis abstracta summas
quas manus et pedes ei percidi: ceteris eius fratribus et
matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus
esset iussit ignem admoueri: et adhuc spirantem tor-
reri in sartagine. in qua cum diu cruciaretur: ceteri una
cum matre inuicem hortabantur mori fortiter dicentes.
Domine deus aspiciet veritatem et consolabitur in nobis
quae admodum in prestantione cantici declarauit moy-
ses. Et in seruis suis consolabitur. Mortuo itaque il-
lo primo hoc modo sequente deducebant ad illudendum
et cute capitis eius cum capillis abstracta interro-
gabatur si manducaret prius quam toto corpore per mem-
bra singula puniretur. At ille respondens patria voce
dixit. Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco pri-
mi tormentum suscepit: et in ultimo spiritu constitutus
sic ait. Tu quidem scelestissime in presenti vita nos per-
dis: sed rex mundi defunctos nos per suis legibus eter-
ne vite resurrectione suscitabit. Post hunc tertius
illudens. et linguam postulat cito protulit et manus con-
stater extendit: et cum fiducia ait. Ex celo ista possi-
deo: sed propter dei leges nunc hec ipsa despicio. quam
ab ipso me ea recepturum spero. Ita ut rex et qui cum
ipso erant mirarentur adolescentis animus quod tam nihil
duceret cruciatus. Et hinc ita defuncto: quartum
verabantur filii torquentes. Et cum iam esset ad mortem
sic ait. Potius est ab hominibus morti datos spem
expectare a deo: itaque ab ipso resuscitandos. Tibi
enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum admouisset
quintum verabantur eum. At ille respiciens in eum dixit.
Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis
facis quod vis. Noli autem putare genus nostrum a deo
esse derelictum. Tu autem patienter sustine et videbis
magnam potestatem ipsius qui liter te et semetipsum torquentem
Post hunc ducebatur sextus: et is mori incipiens
sic ait. Noli frustra errare. Nos enim propter nosmet-
ipsos hoc patimur peccantes in deum nostrum
et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem
ne existimes tibi impune futurum quod contra deum

pugnare temptaueris. Supra modum autem mirabi-
lis et bonorum memoria digna quam praesentes sep-
tem filios sub unius diei tempore aspicientes: bono animo fe-
rebat propter spem quam in deo habebat: singulos il-
lorum hortabatur voce patria fortiter repleta sapientia: et
femine cogitationi masculinum animum inserens di-
xit ad eos. Nescio qualiter in utero meo apparuis-
stis. Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et
vitam: et singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed
enim mundi creator qui formauit hominis naturam
quodque omnium inuenit originem et spiritum vobis itaque cum
materia reddet et vitam sic nunc vosmetipsos despici-
tis propter leges eius. Antiochus autem contemni se ar-
bitratur similiter et exprobratis voce despecta: cum adhuc
adolescens superaret: non solum vobis hortatur: sed et cum
iuramento affirmabat diuitem se et beatum factu-
rum: et translatum a patris legibus amicum habiturum: et
res necessarias ei prebiturum. Sed ad hoc cum ado-
lescens nequaquam inclinaret: vocauit rex matrem et
suadebat ei ut adolescenti fieret in salutem. Cum
autem multis eam vobis esset hortatus promissit suasu-
ras se filio suo. Itaque inclinata ad illum irrides
crudeliter tyrannum. aux patria voce. Fili mi misere-
re mei qui te in utero nouem mensibus portavi et lac-
tatione dedi et alui et in etate ista produxi. Meto-
nate ut aspicias ad celum et terram et ad omnia quae in
eis sunt: et intelligas quia ex nihilo fecit illa deus et
hominum genus. ita fiat ut non timeas carnificem istum:
sed dignus fratribus tuis effectus princeps suscipe
mortem ut in illa miseratione cum fratribus tuis te re-
cipiam: Cum hinc illa adhuc diceret: ait adolescens
Quae sustinetis? non obedio precepto regis. sed pre-
cepto legis quae data est nobis per moysen. Tu vero qui in-
uentor omnis malicie factus es in hebreos. non effu-
gies manum dei. nos enim pro peccatis nostris hoc patimur
et si nobis propter increpationem et correptionem dominus
deus nostrum modicum iratus est: sed itaque reconciliabitur ser-
uis suis: Tu autem o scelestus omnium hominum flagitio-
sissime noli frustra extolli vanis spebus in fuos
eius inflamatus. Nondum enim omnipotentis dei et
omnia inspicientis iudicium effugisti. nam fratres
mei modico nunc dolore sustentato sub testame-
to eterne vite effecti sunt. tu vero iudicio dei ius-
tas superbie tue penas exolues. Ego autem sicut et
fratres mei animam et corpus meum tradidimus pro patris legi-
bus inuocans deum naturam genti nostrae pro pitium fieri:
teque cum tormentis et vberibus confiteri quod ipse est deus
solus. In me vero et in fratribus meis defuncto omni-
potentis ira quae super omnem genus nostrum iuste superducta
est. Tunc rex accensus ira: in hunc super omnes crude-
lius desecuit. indigne ferens se derisum. Et hinc ita
quod mundus obiit. per omnia in domino confidens. nouissime
autem post filios et matrem assumpta est. Igitur de sacri-
ficis et de nimis crudelitatibus satis dictum est.

L. S. De iuda machabeo mittit nicanor ipsi

in iudeam contra iudeos. hortatur iudas iudeos ad constantiam. Nicanor cum suis vincitur a iudeis. Nicanor solus fugit ad antiochum.

Iudas vero machabeus et qui cum illo erant introibant late in castella: et convocantes cognatos et amicos: et eos qui promiserant in iudaismo assumptes: eduxerunt ad se sex milia viros. Et invocabant dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur: et miserere templo quod contumeliebatur ab impiis. Miserere etiam exterminio civitatis que esset ilico complananda: et vocem sanguinis ad se clamantem audiret. memorare quod iniquissimas mortes puulorum innocentiium: et blasphemias nominis sui illatas. et indignaretur super his. At machabeus congregata multitudo intolerabilis gentibus effiebat. Ira enim domini in misericordiam conversa est. Et superueniens castellis et civitatibus improvisus succendebat eas et opportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiusmodi excursus ferebat et fama virtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem Philippus paulatim viam ad perfectum venire: ac frequentius res ei cedere prospere ad ptolemeum ducem celesyrie et phenicis scripsit ut auxilium ferret regis negociis. At ille velociter misit Nicanorem patrocli de primoribus amicis. dabis ei de primitis gentibus armatis non minus viginti milibus ut universum iudeorum genus deleat. adiuncto ei et Borgia viro militari: et in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem nicanor regi ut tributum quod romanis erat dandum duo milia talentorum de captivitate iudeorum suppleret. Statimque ad maritimas civitates misit provocans ad coemptionem iudaicorum mancipiorum promittens se nonaginta mancipia talento distracturum non respiciens ad vindictam que eum ab omnipotente esset consecutura. Judas autem ubi comperit: indicavit his qui secum erant iudeis nicanoris adventum. Ex quibus quidam formidantes: et non credentes dei iusticie in fugam vertebantur: alii vero si que de his supererant veniebant simulque dominum deprecabantur ut eripet eos de ipso nicanore qui eos priusquam in cominus veniret vendiderat. Et si non propter eos propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum: et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Convocavit autem machabeus septem milibus qui cum ipso erant: rogabat ne hostibus reconciliarentur: neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem: sed fortiter contenderent ante oculos habentes contumeliam que loco sancto ab his iniuste esset illata itaque ludibrio habite civitatis iniuria: adhuc etiam veterum instituta puulsa. Nam illi quidem armis confidunt aut simul et audacia nos autem in omnipotente domino que potest et venientes adversum nos et universum mundum uno nutu delere confidimus. Ammonuit autem eos et de

auxiliis dei que facta sunt erga parentes. et quod sub sennacherib centum octoginta quinque milia perierunt: et de populo quod eis adversum galathas fuit in babilonia ut omnes ubi ad rem ventus est macedonibus sociis hereditatibus: ipsi sex milia soli peremerunt centum viginti milia propter auxilium illis: datus de celo: et beneficia per his plurima consecuti sunt. His nobis constantes: effecti sunt: et per legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utriusque ordini simonem et iosephum et ionatham subiectis unicuique millenis et quingentis. ad bellum etiam ab esdra lecto illis sancto libro et dato signo adiutorum dei: in prima acie ipse dux commisit cum nicanore. Et facto sibi adiutore omnipotente: interfecerunt super novem milia hominum: maiorem autem partem exercitus nicanoris vulneribus debilem facta fugere compulerunt. De cunctis vero eorum que ad emptionem ipsorum venerant solatis: ipsos usqueque persecuti sunt. sed reversi sunt ora conclusi. Nam erat autem sabbatum: quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant benedicentes dominum: que liberauit eos in isto die: misericordiam stillans in eos. Sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis divisit spolia et residua ipsi cum suis habuerunt. His itaque gestis et communiter ab omnibus facta obsecratio misericordie dominus postulabant ut in fine suis suis reconciliarent. et his que cum timotheo et bacchide erant se contendentes super viginti milia interfecerunt et munitiones excelsas obtinuerunt et plures preda diviserunt equam portionem debilibus pupillis et viduis: sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum diligenter collegissent. omnia composuerunt in locis opportunis. Residua vero spolia hierosolymam detulerunt. et philarchem que cum timotheo erat interfecerunt virum scelestum qui in multis iudeos afflixerat. et cum epinichia agerent in hierosolymis eos qui sacras ianuas incederunt. id est calisthenem cum in quadam domiciliu refugissent inciderunt digna eis mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimum autem nicanorem qui mille negociantes ad iudeorum venditionem adduxerat humiliatum auxilio domini ab his que nullas existimaverat deposita veste glorie per mediterranea fugiens solus venit antiochiam summam infelicitate de interitu sui exercitus consecutus. Et que promiserat romanis se tributum restituere de captivitate hierosolymorum: predicabat nunc protectorem deum habere iudeos et ob ipsum invulnerabiles esse: eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

C. S. Antiochus apud psipolim victus est: percutit dominus antiochum plaga cum persequeret iudeos. Antiochus in penis positus egit penitentiam de morte antiochi.

Ca. IX
Edez tpe antiochus inhoneste reuertebatur de pside. Intraerat enim in eam que

dicit p̄polis et tēptauit expoliare tēplū et ciuita-
 tē opprimere: s; multitudine ad arma p̄currēte i
 fugā nisi sūt. et ita p̄tigit vt antioch⁹ p̄ fugā tur-
 piter rediret. Et cū venisset circa egebatbanan re-
 cognouit q̄ erga nicanorē et timotheū gesta sunt.
 Elat⁹ autē i ira: arbitrabat se iniuriā illorū q̄ se fu-
 gauerāt posse in iudeos retorq̄re. tōq; iussit agi-
 tari currū suū sine intermissione agēs iter. celesti
 eū iudicio purgētē: eo q̄ ita supbe locut⁹ est se vē-
 turū hierosolimā: et p̄geriē sepulchri iudeorū eā
 facturū. S; q̄ vniuersa p̄spicit dñs isrl̄ p̄cussit eū
 insanabili et inuisibili plaga. Et em̄ finiuit hunc
 ip̄m p̄monē: apprehēdit eū dolor dir⁹ viscerū et
 amara internoꝝ tormēta. Et q̄dē sat̄ iuste q̄ppe
 q̄ multis et nouis cruciatib⁹ aliorū torserat visce-
 ra: licet ille nullo mō a sua malicia cessaret. Sup-
 b̄ autē supbia replet⁹ ignē spirās aīo in iudeos et
 p̄cipiēs accelerari negociū. p̄tigit illū ip̄ctu eun-
 tē de curru cadere: et graui corpis collisiōe mem-
 bra vexari. Itq; q̄ sibi videbat etiā fluctibus ma-
 ris ip̄are. supra humanū modū. supbia replet⁹: et
 montiū altitudines i statera appēdere: nūc hūi-
 liat⁹ ad trās i gestatorio portabat: manifestā dei
 p̄tutē i semetip̄o p̄testās: ita vt de corpe ip̄ij ver-
 mes scaturirēt. ac viuētes in dolorib⁹ carnes ei⁹
 effluerēt: odore etiā illi⁹ et fetore exercit⁹ grauare-
 tur. Et q̄ paulo añ sidera celi p̄tingerē se arbitra-
 bat: cū nemo poterat p̄p̄t intolerantiaz fetorē por-
 tare. Hinc igif cepit ex graui supbia deduct⁹: ad
 agnitionē sui venire diuina amonit⁹ plaga: p̄ mo-
 mēta singula dolorib⁹ suis augmēta capiētib⁹.
 Et cū nec ip̄e iā fetorē suū ferre posset: ita ait. Iu-
 stū est subditū esse deo: et mortalē non paria deo
 sentire. Orabat at̄ hic scelest⁹ dñm a q̄ nō esset mi-
 sericordiā p̄secutus: et ciuitatē ad quā festinans
 veniebat: vt eā ad solū deduceret ac sepulchꝝ cō-
 gestorū faceret: nūc optat liberā reddere. et iude-
 os q̄s nec sepultura quidē se dignos habiturus
 sed auib⁹ ac feris diripiēdos traditur: et cū pu-
 lis exterminaturū dixerat eq̄les nūc atheniēsib⁹
 facturū pollice: tēplū et sc̄m qd̄ p̄ expoliauerat
 optimis donis ornaturū et sc̄ta vasa multiplica-
 turū: et p̄tinētes ad sacrificia sumpt⁹ de redditib⁹
 suis prestaturū sup̄ hec et iudeū se futurū. et oēm
 locū terre pambulatorū. et p̄dicaturū dei p̄tatem
 S; nō cessantib⁹ dolorib⁹ supuenerat em̄ in euz
 iustum dei iudiciū. desperās scripsit ad iudeos
 in hunc modū deprecatiōis eplam̄ hec p̄tinentē
 Optimis ciuib⁹ iudeis: plurimā salutē et bñ va-
 lere. et esse felices: rex et princeps antiochus. Si
 bene valetis et filij v̄ri et ex sn̄ia vobis cūcta sunt
 matias agim⁹ gr̄as. Et ego in infirmitate p̄stitu-
 tus v̄ri autē memor benigne reuersus de p̄fidis
 locis et in infirmitate graui apprehensus neces-
 sariū duxi p̄ cōmuni vtilitate curā habere. nō de

spērās memeti p̄m: s; spem multā hñs effugiēdi
 infirmitatē. Respiciēs autē q̄ et p̄ me⁹ q̄b⁹ tp̄ib⁹
 in loci supiorib⁹ ducebat exercitus oñdit q̄ p̄ se
 suscipet p̄ncipatū. vt si qd̄ contrariū accideret.
 aut difficile nūciare. sciētes hi q̄ in regionib⁹
 erāt cū esset rex summa derelicta nō turbarent
 ad b̄ p̄siderās de p̄mo potētes q̄sq; et vicini
 tp̄ib⁹ insidiātes et euentū expectātes. designaui
 filiū meū antiochuz regē: quez sepe recurrēs in
 supiora regna mult⁹ v̄m cōmendabam. et scrip-
 si ad eū q̄ subiecta sunt. Oro itaq; vos et peto.
 memores bñficioꝝ publice et priuatim et vnus-
 q̄sq; cōseruet si dē ad me et ad filiū meū. Cōfido
 em̄ eū modeste et hūane acturū et seq̄ntes p̄posi-
 tus meū: et cōem vob̄ fore. Igit̄ homicida et blas-
 phem⁹ pessime p̄cussus: et vt ip̄e alios tractaue-
 rat. peregre in mōtib⁹ miserabili obitu vita fun-
 ctus est. Transferebat autē corp⁹ philipp⁹ colla-
 ctaneus ei⁹ qui metuens filius antiochi. ad pro-
 lomeum philometorem in egyptum abiit.

¶ Judas machabe⁹ tēplū recepit et hie-
 rusalē de solēnitāte celebrata cū ramis palmarū
 antiochi filius regnū obtinuit paternuz. Pto-
 lomeus veneno vitā finiuit. Sordias supatus
 est p̄seq̄ns iudeos. Iudei idumeos supant p̄di-
 tores interficiētes. Timothe⁹ est et fugatus ap-
 paruerūt q̄ncq; viri de celo veniētes in auxiliū
 iudeorū. de timotheo rē occisis. His gestis iu-
 dei in hymnis et confessionib⁹ bñdicebant dñm
 qui magna fecit in israhel. **Ca. X**

¶ Machabe⁹ autē et q̄ cum eo erāt dñō se p̄te-
 gente tēpluz qdē et ciuitatē recepit. aras
 autē q̄s alienigene p̄ plateas extruxerāt
 itēq; delubra demolitus est. Et purgato tēplo
 aliū altare fecerūt. et de ignitis lapidib⁹ igne cō-
 cepto sacrificia obtulerūt p̄ biēniū: et incēsus et
 lucernas et panes p̄positiōis posuerūt. Quib⁹
 gestis regabāt dñm p̄strati in terrā: ne amplius
 talib⁹ mal⁹ inciderēt. S; et si qñ peccassent. vt ab
 ip̄o miti⁹ corripent. et nō barbar⁹ ac blasphemis
 hoib⁹ traderēt. Qua die autē tēplū ab alienige-
 nis pollutuz fuerat: p̄tingit eadē die purificatio-
 nē fieri vicesima q̄nta mēsis q̄ fuit casleu. Et cū
 lecticia dieb⁹ octo egerūt in modū tabernaculoꝝ
 recordātes q̄ añ modicū tp̄is diē solennē taber-
 naculoꝝ in mōtib⁹ et in spelūcis more bestiarū
 egerant. p̄pter qd̄ tirfos et ramos virides et pal-
 mas p̄ferebāt ei. q̄ p̄sperauit mūdare locū suū
 Et decreuerūt cōi p̄cepto et decreto vniuerse gē-
 ti iudeorū oib⁹ annis agere dies istos. Et Anti-
 ochi qdē q̄ appellat⁹ ē nobilis vite excessus ita
 se habuit. Nunc autē de eupatore antiochi impij
 filio q̄ gesta sūt narrabim⁹: breuiātes mala q̄ in
 bellis gesta sūt. Dic em̄ suscepto regno cōstituit
 sup̄ negocia regni lysiaz q̄ndā p̄henicis et syrie

militie p̄ncipē. Nā p̄tolome⁹ q̄ dicebat macer in
 stitena⁹ erga iudeos eē p̄stituit ⁊ p̄cipue p̄p̄t̄ in
 q̄tatē q̄ facta erat ī eos ⁊ pacifice agere cuz eis.
 S; ob h̄ accusa⁹ ab amicis ap̄d̄ eupatorē cū fre
 quenter p̄ditor audiret eo q̄ cyp̄rū creditā sibi a
 philometore defuisset ⁊ ad antiōchū nobilē trāsla
 tus: etiā ab eo recessisset: venenovitā finiuit. Gor
 gas at̄ cū esset dux locoꝝ: assumpt⁹ aduenis fre
 quēter iudeos debellabat. Iudei nō q̄ tenebāt
 opportunas munitiones fugatos ab hierosoly
 mis suscipiebāt: ⁊ bellare tēptabāt. Hi nō q̄ erāt
 cū machabeo p̄ oꝝones dñs rogātes vt esset sibi
 adiutor: ipetū fecerūt ī munitiones idumeoꝝ mul
 tag; vi insistentes loca obtinuerūt occurrentes ite
 rimerūt: ⁊ oēs sil' nō min⁹ a viginti q̄q; milib⁹ tru
 cidauerūt. Quidā at̄ cū p̄fugissent ī duas turres
 valde munitas, oēm apparatū ad repugnandū
 h̄ntes, machabe⁹ ad eoz expugnationē relicto si
 moner iosepho, itēq; zacheo eisq; q̄ cū ip̄is erāt
 satis mltis, ip̄e ad eas q̄ apli⁹ purgebāt pugnas
 p̄uersus ē. Hi nō q̄ cū simōe erāt cupiditate ducti
 a q̄busdā q̄ ī turrib⁹ erāt suasi sūt pecunia ⁊ sep
 tuagita milib⁹ didrachmis accept⁹ dimiserūt q̄s
 dā effugere. Cū at̄ machabeo nūciatū eēt qd̄ fa
 ctū ē p̄ncipib⁹ ppli⁹ p̄gregat⁹, accusauit q̄ pecu
 nia fr̄es vēdidissent aduersarijs eoz dimissis.
 Hos iḡ p̄ditores factos interfecit ⁊ p̄festis duas
 turres occupauit, armis aut̄ ac manib⁹ oīa p̄spe
 agēdo ī duab⁹ munitōib⁹ plusq̄ viginti milia pe
 mit. Et timothe⁹ q̄ p̄us a iudeis fuerat supat⁹ cō
 uocato exercitu pegrine multitudis ⁊ p̄gregato
 eq̄tatu asiāno aduenit q̄si armis iudeā captur⁹.
 Machabe⁹ at̄ ⁊ qui cū ip̄o erāt appropinquāte
 illo dep̄cabāt dñm caput tra asp̄gētes: libosq;
 cilitijs p̄cincti: ad altar⁹ crepidinē puoluti vt sibi
 pp̄iti⁹, iūmicis at̄ eoz eēt iūmic⁹, ⁊ aduersarijs ad
 uersare⁹ sicut lex dicit, ⁊ ita post oꝝonē sūptis ar
 mis longi⁹ de ciuitate p̄cedētes: ⁊ primi hostib⁹
 effecti resederūt. P̄rio at̄ sol' ortu viriq; cōmisert
 isti qd̄ victorie ⁊ p̄speritatis sp̄osore cū virtute
 dñm h̄ntes: illi at̄ ducē belli aiūz habebāt. Sed
 cū vehemēs pugna eēt apparuerūt aduersarij de
 celo viri q̄nq; ī eq̄s frenis aureis decori duca
 tū iudeis p̄stātes ex q̄b⁹ duo machabeū mediūz
 h̄ntes armis suis circūseptū icolumē p̄seruabāt
 in aduersarios at̄ tela ⁊ fulmīa iaciebāt, ex q̄ ⁊ ce
 citate p̄fusi ⁊ repleti p̄turbatiōe cadebāt. Inter
 fecti sūt at̄ viginti milia q̄ngenti ⁊ eq̄tes sexcenti.
 Timothe⁹ nō p̄fugit in gazarā p̄fidiū munitum
 cui p̄erat cereas. Machabe⁹ at̄ ⁊ q̄ cū eo erāt le
 tates obsederūt p̄fidiū dieb⁹ q̄ttuoz. At̄ hi q̄ int⁹
 erāt loci firmitate p̄fisi supra modū maledicebāt
 ⁊ sermōes nephādos iactabāt. Sed cū dies q̄n
 ta illucesceret, viginti iuuenes ex his q̄ cum ma
 chabeo erāt accensi animis p̄pter blasphemīā vi
 riliter accesserūt ad murū, ⁊ feroci aiō incedētes

ascēdebāt, s; rali⁹ sil' ascēdētes turres portasq;
 succēdere aggressi sunt, itaq; ip̄os maledicos vi
 uos cremare. Per cōtinuū aut̄ biduū, p̄fidio
 vastato timotheū occultatē se in qdā reptū loco
 p̄meert ⁊ frēm illi⁹ cereā ⁊ apollophanē occide
 runt. Quib⁹ gestis ī hymnis ⁊ p̄fessioib⁹ b̄ndice
 bāt dñm q̄ maḡ fec̄ in isrl': ⁊ victoriā dedit illis.
L. S. Conat⁹ lysias expugnare iudeos ⁊ sa
 cerdotiuz facere venale singul' annis. Mittit a
 deo iudeis ep̄s in veste candida in adiutorium.
 Lysias in fugam cōuersus cum iudeis q̄rit bre
 amiciciā mittens eis epl̄as. De pactiōib⁹. An
 tiōchi ⁊ romanorum cum iudeis. **XI**

Sed puo p̄ tpe lysias p̄curator regis ⁊
 p̄p̄inqu⁹ ac negocioz p̄posit⁹ grauit̄ fe
 res de his q̄ acciderāt: p̄gregatis octo
 gita milib⁹ ⁊ eq̄tatu vniuerso veniebat aduersū
 iudeos existimās se ciuitatē qd̄ captā gētib⁹
 hitaculuz factuz: tēpluz nō in pecunie q̄stū sic
 cetera delubra gētiuz hiturū: ⁊ p̄ singlos ānos
 venale sacerdotiū nusq; recogitās dei ptatē, s;
 mēte effrenat⁹ ī mltitudine peditū ⁊ ī milib⁹ eq̄
 tū ⁊ ī octogita elephātis cōfidebat. Ingressus
 aut̄ iudeā ⁊ app̄tās bethsure q̄ erat ī angusto
 loco ab hierosolyma iteruallo q̄nq; stadiorum
 illō p̄fidiū expugnabat. Ut aut̄ machabe⁹ ⁊ q̄ cū
 eo erāt, cognouerūt expugnari p̄fidiā: cū fletu et
 lachrymis rogabāt dñm: ⁊ oīs turba siml' vt bo
 nuz angelū mitteret ad salutē isrl'. Et ip̄e p̄mus
 machabe⁹ sūptis armis cefos adhortat⁹ ē siml'
 secū piculū s̄biret ferre auxiliū fr̄ibus suis. Cūq;
 parit̄ p̄mpto aiō p̄cederēt hierosolyms appuit
 p̄cedēs eos eques ī veste cādida: armis aureis
 bastā vibrās. Tunc oēs siml' b̄ndixerūt misicor
 dem dñm, ⁊ p̄ualuerūt ais: nō solū hoīes: s; et
 bestias ferocissimas et muros ferreos pati pe
 netrare. Ibāt iḡ p̄mpti de celo h̄ntes adiutorē
 et miserātes sup̄ eos dñm. Leonū aut̄ more ip̄e
 tu irruētes ī hostes: p̄strauerūt ex eis v̄ndecim
 milia peditū, et eq̄tū mille sexcētos: vniuersos
 at̄ in fugā h̄terunt, p̄les at̄ ex eis vulnerati nudi
 euaserūt. S; et ip̄e lysias turpit̄ fugiēs euasit, ⁊
 qz nō insensat⁹ erat: secū ip̄e reputās factā erga
 se diminutiōez: ⁊ intelligēs inictos esse hebreos
 oipotēt⁹ dei auxilio nitētes misit ad eos: p̄misit
 qz se p̄sentuz oib⁹ q̄ iusta sūt: et reges cōpulsurū
 amicuz fieri. Annuit at̄ machabe⁹ p̄cib⁹ lysie in
 oib⁹ vtilitati p̄sulēs. Et q̄cūq; machabe⁹ sc̄psit
 lysie de iudeis: ea rex p̄cessit. Nā erāt scripte iu
 dcis epl̄e: a lysia si qd̄ hunc modū p̄tinētes. Ly
 sias pplō iudeoz salutē Jobes ⁊ abessalō q̄ mil
 si fuerāt a vob tradētes sc̄pta postulabant vt ea
 q̄ pillos significabāt: iplerē. Quēcūq; iḡ regē
 potuerūt p̄ferri: exposui, ⁊ q̄ res p̄mittebat: p̄seni
 Si iḡ in negocijs fidē p̄seruauerit: ⁊ deiceps
 bonoz vob cā eē tēptabo: de ceter⁹ at̄ p̄ singla

E
5
6
8
8
3
 Verba mandauit istis et his que a me missi sunt colloquio
 bis. Bene valete. Anno ceteresimo quadragesimo octa-
 uo mensis dioscori die vicesima et quarta. Regis
 epistola ista continebat. Rex antiochus lysias fratri salutem
 Matre nostro iter deos translato nos volentes eos que
 sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis ad-
 hibere diligentiam: audiuimus iudeos non consensisse
 patri meo ut transferret ad ritum grecorum: sed tenere vel-
 le suum institutum ac propterea postulare a nobis cedere si-
 bi legitima sua. Volentes igitur hac que geretur que est
 statuentes iudicauimus templum restitui illis ut agerent
 secundum suorum maiorum consuetudinem. Bene igitur fecerunt: si mi-
 seris ad eos et dexteram dederis ut cognita nostra
 voluntate bono animo sint et utilitatibus propriis deser-
 uiant. Ad iudeos vero regis epistola talis erat. Rex
 antiochus senatui iudeorum et ceteris iudeis salu-
 tem. Si valetis sic estis ut volumus sed et ipsi bene vale-
 mus. Adiit nos menelaus dicens velle vos descen-
 dere ad vestros que sunt apud nos. His igitur que comitant
 vestros ad diem tricesimum mensis randici: damus dex-
 tras securitatis: ut iudaicis utantur cibis et legibus
 suis sicut et prius. et nemo eorum villo modo molestiam pa-
 tiant de his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem et
 menelaum que vos alloquat. Valete. Anno ceteresimo
 quadragesimo octauro randici mensis quinta decima
 die. Miserunt autem etiam romani epistolam ita se habentem
 Quintus menius et titus manlius legati romanorum
 populo iudeorum salutem. De his que lysias cognatus re-
 gis processit vobis: et nos processimus: de quibus autem ad re-
 gem iudicauit referendum: prestimus aliquem mittite di-
 ligentem inter vos referentes: ut decernamus sicut
 congruit vobis. Nos enim antiochia accedimus. Ideoque
 festinate rescribere ut nos que sciamus cuius estis vo-
 luntatis. Bene valete. Anno ceteresimo quadragesi-
 mo octauro quinta decima die mensis randici.

E
Ca. XII
 Joppite dolo occiderunt iudeos ducen-
 tos hos vindicauit iudas. de arabum viri denictis
 timotheus a iuda expugnatus et viuus dimittitur propter
 fratrum salutem. de philiis iude machabei: pugnat iu-
 das cum gorgia que fugiente exercitu eius fugam. Occisi
 sunt iudei que donaria ydolorum asportauerunt sub tu-
 nicis. de sacrificio pro defunctis oblato. de spe res-
 surrectionis.

H
 Is factis pactioibus lysias pregebat ad re-
 gem: iudei autem agriculture operas dabant.
 Sed hi que resederunt timotheus et apollin-
 gennei filii: sed et hieronymus et demophon sup-
 er et nicanoz cypriarches non sinebant eo in silentio
 agere et quiete. Joppite vero tale quoddam flagitium pro-
 petrarunt: rogauerunt iudeos cum quibus habitabant ascen-
 dere scaphas que parauerant cum vxoribus et filiis que
 si nullis inimicis inter eos subiacerent. Secundum
 eorum itaque decretum ciuitatis: et ipsis acquiescentibus
 pacisque causa nihil suspectum habentibus: cum in altum proce-
 sissent submerserunt non minus ducetos. Quam
 crudelitatem iudas in sue gentis homines factam ut co-

B
E
Jofue. vi. c
D
E
 gnouit precepit viris que erant cum ipso. et innocato
 iusto iudice deo. venit aduersus interfectores fratrum
 et portum quod nocte succedit scaphas excussit: eos
 autem que ab igne refugerant gladio perimit. Et cum hoc ita
 egisset: dicebat quasi iter reuersurus et uniuersos iop-
 pitas eradicaturus. sed cum cognouisset et eos que erant
 ianice velle pari modo facere habitantibus secus iudeis
 ianitis que nocte superuenit et portum cum nauibus succē-
 dit ita ut lumen ignis apperet hierosolymis ab
 stadiis ducens quadraginta. Inde cum iam abisset nouem
 stadiis et iter faceret ad timotheum: commiserunt cum eo
 arabs quinquaginta milia viri et eques quingenti. Cumque pu-
 gna valida fieret et auxilio dei prospere cessisset: re-
 sidui arabs victi petebant a iuda dextras sibi da-
 ri: promittentes se pasqua duros: et in ceteris pro-
 futuros. Iuda autem arbitratum est in multis eos utiles pro-
 misit pacem: dextrisque acceptis discessere ad tabna-
 cula sua. Aggressus est autem et ciuitatem quandam firmam. pro-
 tibus murisque circumseptam que a turribus habitabat gentium
 promiscuarum. cui nomen casphi. hi vero que in terra erant pro-
 fidentes in stabilitate murorum et appatu alimoniarum re-
 missi agebant maledictis lacessentes iudam et blas-
 phemantes et loquentes que fas non est. Machabeus autem
 iuocato magno mundi principe que sunt in arietibus et machi-
 nis. tripudibus ibi precipitavit hierichon. irruit forocit
 muris et capta ciuitate pro domini voluntate inuicribles
 cedens fecit: ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum
 latitudinis sanguine interfectorum fluere videret. In
 discesserunt stadia septingenta quinquaginta et venerunt in
 tharacha ad eos: que dicitur tibianei iudeos. et Ti-
 motheum quod est in illi loco non comprehendit: nullosque nego-
 cio profecto ingressus est. relicto in quodam loco firmis-
 simo presidio. Dositheus autem et sosipat que erant duces cum
 machabeo penerunt a timotheo relictos in presidio
 ducentia milia viros. At machabeus ordinatis circum se
 sex milibus et constituit pro cohortes: aduersus timo-
 theum processit habente secum centum viginti milia peditum:
 equitumque duo milia quingentos. Cognito autem iude ad-
 uentu timotheus promisit mulieres et filios et reliquum
 apparatus in presidium quod carmō dicitur. Erat enim inerp-
 gnabile et accessu difficile propter locorum angustias
 Cumque cohors iude prima appuisset timothei hostibus in
 cussis est ex prentia dei que uniuersa prospicit. et in fugam versi
 sunt alii ab alio ita ut magis a suis deicerent: et gla-
 diorum suorum ictibus debilitarent. Iudas autem vehemē-
 ter instabat puniens prophanos et prostravit ex eis tri-
 ginta milia viros. Ipse vero timotheus incidit in partes
 dosithei et solipatris et multos proceres postulabat ut
 viuus dimitteret. eo quod multorum ex iudeis parentes
 haberet ac fratres que morte eius decipi eueniret. Et cum
 fide dedisset restitutum se eos secundum constitutum illesum
 eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem regressus
 est ad carmō interfectis viginti quingentis milibus. Post horum
 fugam et necem: mouit exercitus ad effrum ciuitates.
 munitam in qua multitudo diuersarum gentium habitabat: et

robusti iuvenes p muris cōsistētes fortit̄ repugnā-
 bāt. In hac at machine multe r teloz erat appa-
 rat⁹. S; cū oipotētē inuocassēt. q̄ ptāte sua vires
 hostiū cōfringit. ceperūt ciuitatē: r ex eis q̄ int⁹
 erāt viginti q̄q; milia pstrauerūt. Inde ad ciuita-
 tē scythaz abieit q̄ ab hierosolymis sexcētis sta-
 dijs aberat. Cōtestatib⁹ at his q̄ apd scythopoli-
 litas crāt iudeis q̄ benigne ab eis haberēt. r tē-
 porib⁹ infelicitat⁹ q̄ modeste secū egerit grās a-
 gētes eis. r exhortati etiā de cetero erga genus
 suū benignos cēvenerūt hierosolymā die solēni
 septimanaz instāte. Et p⁹ pēthecostē abierūt p
 gorgiā ppositū idumee. Erunt at cū peditib⁹ tri-
 bus milibus r eq̄tib⁹ q̄drigētis. Quib⁹ pgressis
 cōtingit paucos ruere iudeoz. Dosithe⁹ hō q̄dā
 de bacchenozis eq̄s vir fortis gorgiā tenebat: r
 cuz vellet illū cape viuum: eq̄s q̄dē de thracibus
 irruit i eum: humerūq; ei⁹ aputauit: atq; ita gor-
 gias effugit i maresa. At ill⁹ q̄ cū esdrin crāt diui-
 tius pugnātib⁹ r fatigatis inuocauit iudas dñm
 adiutorē r ducē belli fieri: incipiēs voce p̄ria et
 cum hymnis clamorē extollēs fugā gorgie mili-
 tib⁹ incussit. Judas at collecto exercitu venit i ci-
 uitatē odollā. Et cū septia dies supueniret p̄m
 cōsuetudinē purificati i eodē loco sabbatū egerit
 Et sequēti die venit cū suis iudas vt corpa pro-
 stratoz tolleret. r cuz parētib⁹ poneret in sepul-
 cris paternis. Inuenerūt aut sub tunicis interfe-
 ctoz de donarijs ydoloz q̄ apd iamniā fuerūt a
 q̄b⁹ lex p̄hibet iudeos. **D**ib⁹ g⁹ manifestū factū
 est ob hāc cām eos corruisse. **D**ēs itaq; bñdixerit
 iustū iudiciū dñi qui occulta fecerat manifesta.
 Atq; ita ad p̄ces p̄uersi rogauerunt vt id qd̄ fa-
 ctuz erat delictū obliuioni tradere. At hō fortis-
 sim⁹ iudas hortabat pplm cōseruare se sine pctō
 sub oculis vidētes q̄ facta sunt p pctis eoz qui
 pstrati sūt. Et facta collatiōe duodecim milia dra-
 chmas argēti misit hierosolymā offerri p pctis
 mortuozū sacrificiū: bñ r religiose de resurrectiōe
 cogitans. Nisi em̄ eos qui ceciderant resurrectu-
 ros speraret: supfluū videre r vanuz orare pro
 mortuis. Et qz p̄siderabat q̄ hī q̄ cū pietate dor-
 mitionē acceperāt: optimā haberēt repositā gra-
 tiam. Sancta ergo r salubris est cogitatio p de-
 functis exorare vt a pctis soluant.

L. S. Venit antioch⁹ p̄ iudeā. Menela⁹ p̄ua-
 ricator occidit. Occidit iudas in castris. Antio-
 chi q̄ttuor milia r maximū elephātoz. Antioch⁹
 vict⁹ tradidit inde ptolomaidē. Ptolomaides
 egreferentes lysias alloquitur.

XIII
Anno centesimo q̄dragesimonono cogno-
 uit iudas antiochū cupatorē venire cuz
 multitudine aduersus iudeā. r cū eo ly-
 siā pcuratorē r prepositū negocioz secuz hñtez
 pedituz centū decē milia. r eq̄tum quinq; milia.

et elephātes viginti duos. curr⁹ cū falcib⁹ trece-
 tos. **C**ōmiscuit at se ill⁹ r menela⁹: r cū mlta fal-
 lacia dep̄cabat antiochū nō p p̄rie salute: s; sp̄s
 se cōstitui i p̄ncipatū S; rex regū suscitauit aios
 antiochi i pctōrez: r suggerēte lysia hūc esse cām
 oīuz maloz: iussit vt eis ē cōsuetudo app̄hēsuz
 in eodē loco necari. Erat at in eodē loco turris
 quinq; cubitoz. aggestū vndiq; hñs cieris
 Dec p̄spectū hēbat imp̄ceps. In cinerē deijci
 iussit sacrilegū oib⁹ eū p̄pellatib⁹ ad interitū. Et
 tali lege p̄uaricatores legis cōtingit mori nec tre-
 dare menelaū. r qdē satis iuste Nā qz mlta erga
 arā dei delicta cōmisit. cui⁹ ignis cinis erat fact⁹
 ip̄e i cineris morte dānat⁹ ē. S; rex mēte effrena-
 tus veniebat neq̄ozē se p̄e suo iudeis ostēsuz.
 q̄b⁹ iudas cognitis p̄cepit pplō vt die ac nocte
 dñm inuocarēt q̄ sic sp̄ r nūc adiuuaret eos. q̄p-
 pe qui lege r patria sc̄toz tēplo p̄uari hēret. ac
 pplm q̄ nup paululū respirasset ne sineret blas-
 phemijs rursus natoib⁹ subdi. **D**ib⁹ itaq; siml̄ id
 faciētib⁹ r petētib⁹ a dño miam cū fletu r ieiū-
 nijs p tridū cōtinuū pstrat⁹: hortat⁹ est eos iu-
 das vt se p̄parēt. Ip̄e hō cū seniorib⁹ cogitauit
 p̄usq; rex admoueret exercitū ad iudeā r obtine-
 ret citatē exire: r dñi iudicio cōmittere exitū rei
 dās itaq; ptātē. oīuz deo mūdi creatori: r horta-
 tus suos vt fortit̄ dimicarēt et vsq; ad mortē p
 legib⁹. tēplo. ciuitate. p̄ria. r ciuib⁹ starēt circa
 modin exercitū cōstituit. Et dato signo suis dei
 victorie. iuuenib⁹ fortissimis elect⁹ nocte aggres-
 sus aulā regiā i castris interfecit viros q̄ttuorde-
 cim milia et maximū elephātoz cū his q̄ supposi-
 ti fuerāt. **S**ūmoq; metu ac pturbatōe hostiū ca-
 stra replētes: rebuzq; p̄spere gest⁹: abierūt. Hoc
 at factū ē die illucescēte adiuuāte eū dñi p̄tectōe
 S; res accepto gustu audacie iudeoz. arte dif-
 ficultatē loz tēptabat: et bethsure q̄ erat inde
 ozum p̄sidiū munitū castra admouebat. s; fuga-
 bat. ip̄ingebat. minorabat. His aut q̄ int⁹ erant
 iudas necessaria mittebat. Et nunciauit. aut mi-
 steria hostib⁹ rodoch⁹ qdā de iudaico exercitu
 qui req̄sit⁹ cōp̄hensus ē r cōclusus. Itē rex ser-
 monē habuit ad eos qui erāt i bethsuris derrtrā
 dedit. accepit. abiit. cōmisit cum iuda: supat⁹ est
 Et at cognouit rebellasse philippuz antiochie
 qui relict⁹ erat sup negocia: mēte cōsternat⁹: iu-
 deos dep̄cās subditusq; eis. iurat de oib⁹ quib⁹
 iustus visum ē. r recōciliat⁹ obtulit sacrificiū. bo-
 norauit tēplū r munera posuit. machabeū ap̄le-
 rat⁹ ē: r fecit eū a ptolomaidē vsq; ad gerrenos
 ducē r p̄ncipē. Et at veit ptolomaidā: quifere-
 bāt ptolomenses amicicie p̄uentionē indignātes
 ne forte fed⁹ irrūpent. Tūc ascēdit lysias tribu-
 nal. et exposuit rōez et pplm sedauit regressusq;
 est antiochiā. et b̄ mō regl̄ p̄fectio r redit⁹ p̄cessit

Deut. vii. d

A

C S. Demetrius ex suggestione alchimii inflammas iudeos mittens nicanorem ad interficiendum eas: nicanor cum simone percertat: iungit pacem et soluit: et cape iudam vult. Judas effugit manus nicanoris: comminat nicanorem sacerdotibus ut sibi tradant iudam victum. de razia et animi eius constantia. XIII

Sed post triennium tempus cognouit iudas et quod cum eo erat demetrius seleuci cum multitudinem valida et nauibus per portum tripolis ascendisse ad loca opportuna et tenuisse regiones aduersus antiochum et eius ducem lysiam. Alchymus autem quidam quod summus sacerdos fuerat: sed voluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis considerans nullo modo sibi esse salutem neque accessus ad altare: venit ad regem demetrium ceterisimo quinquagesimo anno offerens ei coronam auream et palmam super hec et talos quod templi esse videbantur. Et ipsa quod die filium. Tempus autem opportunum demetrii sue nactus prouocat a demetrio ad consilium et interrogat quibus rebus et consiliis iudei niterentur. Ipsi qui dicunt affidei iudeorum quibus preest. Judas machabeus bella nutrit et seditioes mouet nec patitur regnum esse quietum. Nam et ego defraudatus paratum gloria: dico autem summo sacerdoti huc veni. primo quidem utilitatem regis fide seruans. secundo autem etiam ciuibus consulens. Nam illorum prauitate vniuersum genus nostrum non mimeverat: sed oro his singulis rex cognitis et regioni et generi secundum humanitatem tuam promulgata omnibus prospice. Nam quod diu superest iudas impossibile est pacem esse negotium. Talibus autem ab his dictis et ceteri amici hostiliter se habentes aduersus iudam: inflamauerunt demetrium. Qui statim nicanorem propositum elephantorum ducem misit in iudeas datis mandatis ut ipsum quod iudam caperet viuum eos vero qui cum illo erant dispergeret: et constitueret alchimium maximum templi summum sacerdotem. Tunc gentes quod de iudea fugerant iudam. se gregati se nicanori miscebant: misitias et clades iudeorum prospitantes rex suarum existimantes. Audito itaque iudei nicanoris aduentu et conuentionationum: dispersi terra rogabant eum quod populum suum constituit. in eternum custodiret: quicquid suam portionem signis evidentibus protegit. Imperante autem duce statim inde mouerunt. conueneruntque ad castellum dessan. Simon vero frater iude commiserat cum nicanore: sed coterretus est repentino aduentu aduersariorum. nicanor tamen audies virtutem comitum iude et animi magnitudinem: quam per patria certaminibus habebant. sanguine iudicium facere metuebat. Quam obrem premisit possidonium et theodotium et matthiam: et ut daret dextras atque acciperent. Et cum diu de his consilium ageret et ipse dux ad multitudinem retulisset: omnis una fuit sententia amicitiam annuere. Itaque die constituerunt qua secreto inter se agerent et singulis selle plate sunt et posite. Precepit autem iudas armatos esse locis opportunis ne forte ab hostibus repete mali aliquid oriret. Et agrum colloqui fecerunt. Morabatur autem nicanor hierosoly-

mis: nihilque inique agebat. gregesque turbatum quod congregate fuerat dimisit. Habebat autem iudam spiritum charum ex aere et erat viro inclinatus. Rogauitque cum ducere uxorem: filiosque procreare. Nuptias fecit quiete egit: cointerque vivebat. Alchymus autem videns charitatem illo ad iuicem et conuentiones: venit ad demetrium dicebat nicanorem rebus alienis assentire. Iudamque regni insidiatores successorem sibi destinasse. Itaque rex eraspas et pessimis huius criminationibus irritatus scripsit nicanori dicens grauius quidem se ferre de amicitie conuentione: iubere tamen machabeum citius victum mittere antiochia. Quibus cognitis nicanor consternabatur et grauius ferebat: si ea quod puenerat irrita faceret: nihil lesus a viro: sed quod regi resistere non poterant: opportunitatem obseruabat quod preceptum proficeret. At machabeus videns secum austerius agere nicanorem: et consuetum occursum ferocius exhibentem: intelligens non ex bono esse austeritatem istam paucis suorum congregatis occultauit se a nicanore. Quod cum ille cognouit fortiter se a viro preuentum venit ad maximum et sanctissimum templum: et sacerdotibus solitas hostias offerentibus: iussit sibi tradi virum. quibus cum iuramento dicerent nescire se ubi esset: quod querebat: extendens manum ad templum iurauit dicens. Nisi iudam mihi victum tradideris: istud dei phanum in planicie deducam et altare effodiam: et templum libero proferi consecrabo. et his dictis abiit. Sacerdotes autem preterentes manus in celum iuocabant eum quod spiritus propugnatorum esset gentis ipsorum habentes dicentes. Tu domine vniuersorum qui nulli indiges voluisti templum habitacionis tue fieri in nobis. Et nunc sanctis omnium domine pro sua in eternum impolluta domum istam quod nuprimum data est. Razias autem quidam de senioribus ab hierosolymis delatus est nicanori: vir amator ciuitatis et bene audiens qui per affectum pro iudeorum appellabatur. Dic multis temporibus concinente propositum tenuit in iudaismo: corpusque et animam tradere contentus per perseuerantia. Holes autem nicanor manifestare odium quod habebat in iudeos misit milites quingentos ut eum comprehederent. Putabat enim si illum decepisset: sese cladem iudeis maximam illaturus. Turbis autem irruere in domum eius et ianuam dirumpe: atque ignem admouere cupientibus: cum iam comprehederet gladio se petijt: eligens nobilitatem mori potius quam subditus fieri peccatoribus: et pro natales suos indignis iniurijs agi. Sed cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset: et turbe in hostia irruerent: recurrens audacter ad mux precipitavit semetipsum viriliter in turbas quibus velociter locum dantibus casui eius: venit per mediam ceruicem. Et cum adhuc spiraret accessus aere surrexit: et cum sanguis eius magno fluxu deflueret et grauissimis vulneribus esset saucius cursu turbam pertransijt et stans supra quadam petram praeceptam et iam exiguus effectus. complexus intestina sua utrisque manibus percussit super turbas iuocans dominatorem vite ac spiritus. ut si illi iterum redderet: atque ita vita defunctus est.

machabeorum II

L. S. Nicanor blasphematur. Judas ornat suos non clipeis sed fionibus optimis apparuerunt Onias et hieremias hic dicitur: hic est fratrum amator Tradidit hieremias iude gladium aureum in manus sibi a deo missum. Quod maximus timor erat pro sanctitate templi. Quibus pugnantibus coram deo orabant nicanor cum trigintaque milibus occidit. Caput eius cum manibus abscisa in hierosolimam deferuntur lingua eius particulatim diuisa ambo datur. XV

Nicanor autem ut cooperiret iudam esse in locis samarie cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum. Iudeis vero quod illum pro necessitate sequebantur dicebant: ne ita ferociter et barbaramente feceris sed honorem tribue diei sanctificationis et honora eum quod uniuersa respicit. At ille infelix interrogauit si es potes in celo quod impauit agi diem sabbatorum. et respondit illis: est dominus uiuus ipse in celo potes quod iussit agi septimam diem. At ille ait. et ego potes sum super terram quod impero sumi arma et negocia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium proficeret. Et nicanor quidem cum summa superbia erectus cogitauerat esse tropheum statuere de iuda. Machabeus autem se confidebat cum omni spe auxiliium sibi a domino affuturum et hortabatur suos ne formidaret ad aduentum nationum sed in mente haberet adiutoria sibi facta de celo: et nunc speraret ab omnipotente sibi affuturam victoriam. Et allocutus eos de lege et prophetis ammonens etiam certamina que fecerant pro motu restituit eos. Et ita animis eorum erectis simul ostendebat genus fallaciae: et iuramentorum preuicationem. Singulos autem illorum armavit non clipei et haste munitione. sed sermonibus optimis et exhortationibus exposito digno fidem somnio: pro quo uniuersos letificauit erat autem homini uisus. Quia quod fuerat summus sacerdos uix bonum et benignum uerecundum uisum. modestum moribus. et eloquio decorum: et quia puero in uirtutibus exercitatus sit manus preudente: orare pro omni populo iudeorum. pro his paruissis et alium uirum etate et gloria mirabilem: et magni decoris habundantem circa illum. Respondente vero onias dixisse. Hic est fratrum amator et populi israel: hic est qui multum orat pro populo et uniuersa sancta ciuitate hieremias propheta dei. Extendisse autem hieremiam dextram et dedisse iude gladium aureum dicente. Accipe sanctum gladium munus a deo: in quo deiciet aduersarios populi mei israel. Exhortati itaque iude fionibus bonis ualde de quibus extolli posset impetus et animi iuuenum confortari: statuerunt dimicare et confligere fortiter ut uirtus de negociis indicaret: eo quod ciuitas sancta et templum piclarent. Erat enim pro uxoribus et filiis: itaque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo: maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi: sed et eos qui in ciuitate erant non minima sollicitudo habebat pro his qui aggressuri erant et iam cum oes sperarent iudicium futurum hostes adessent atque exercitus erat ordinatus: bestie equitesque oportuno loco

compositi considerans machabeus aduentum multitudinis et apparatus uariis armorum ac ferocitatem bestiarum extendens manus in celum: prodigia facientem dominum inuocauit: quod non fionibus armorum potentiam: sed propter ipsi placet dat dignis uictoria. Dixit autem inuocans hoc modo. Tu domine qui misisti angelum tuum sub ezechia rege iuda: et interfecisti de castris sennacherib centum octogintaque milia: et nunc dominator caelorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui ut metuant quod cum blasphemiam ueniunt aduersus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita porauit. Nicanor autem et qui cum ipso erant cum tubis et canticis admonebant. Judas uero et qui cum eo erant inuocato deo per orationes congressi sunt manu quidem pugnantibus: sed et dominum coram deo orantes prostrauerunt non minus trigintaque milia potentia dei magnifice delectati. Cum cessassent et cum gaudio redirent. cognouerunt nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione suscitata patria uoce omnipotentem dominum benedicebant. Precepit autem iudas qui pro omnia corpore et animo mori pro ciuibus paratus erat caput nicanoris et manus cum humero abscisam hierosolimam proferri. Quo cum uenisset pro uocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare accesserunt: et eos qui in arce erant. Et ostenso capite nicanoris et manu nequam quam extenderat contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloratus est. Linguam etiam impij nicanoris prescisam iussit particulatim ambo dari: manus autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi benedixerunt dominum dicentes: benedictus qui solum summum incotaminatum seruauit. Suspendit autem nicanoris caput in summa arce ut euidentem esset et manifestum signum auxilij dei. Itaque oes ceteri consilio decreuerunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire: habere autem celebritatem tertiadecima die mensis adar. quod dicitur uoce syriaca pridie mardochei die. Igitur his erga nicanorem gestis: et ex illis temporibus ab hebreis ciuitate possessa ego quod in his faciam finem fionibus. Et si quidem bene et ut hystorie competat hoc et ipse uelim: si autem minus digne: concedendum est mihi. Sicut enim uinum semper bibere aut semper aquam contrarium est alternis autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo: non erit gratus. hic ergo erit consummatus.

Explicit secundus liber machabeorum.

Incipit epistola beati Hieronymi ad damasum: papam in quattuor euangelistas.

Beatissimo pape Damaso Hieronymus. Nouus opus me facere cogis et ueteri. ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeat: et quod inter se variant que sint illa que cum greca consentiant ueritate decernam. Plus

Prologus in euangelistas

labor. sed periculosa presumptio, iudicare de ce-
teris ipsius ab oibus iudicandū: senis mutare li-
guā et canescentē mundū ad initia retrahere par-
uulorum. Quis em̄ doct⁹ pariter vel indoct⁹ cui in
manus volumē assumpserit: et a salua quā semel
imbibit viderit discrepare qd̄ lectitat: nō statim
erumpat in vocē me falsariū me clamans esse sa-
cilegū: q̄ audeā aliqd̄ in veterib⁹ libris addere
mutare, corrigere. Aduersus quā inuidā duplex
causa me cōsolat. qd̄ et tu q̄ summ⁹ sacerdos es:
fieri iubes. et verū nō esse qd̄ variat etiā maledi-
corum testimonio cōprobat. Si em̄ latinis ex-
plaribus fides est adhibēda: respōdeāt q̄b⁹ tot
sunt exemplaria pene quot codices. Sin autem
veritas est querēda de plurib⁹: cur nō ad grecas
originē reuertētes ea que vel a viciosis interpre-
tibus male edita. vel a p̄sumptoribus imperitis
emēdata peruersius. vel a librarijs dormitātib⁹
aut addita sunt aut mutata corrigim⁹. Neq̄ vō
ego de veteri disputo testamento. qd̄ a septuagi-
ta seniorib⁹ in grecā linguam versum tertio gra-
du ad nos vsq̄ peruenit. Non quero qd̄ aqla: qd̄
symach⁹ sapiāt. q̄re theodotion iter nouos et ve-
teres medi⁹ incedat. Sit illa vera interpretatio:
quā apostoli pbauerunt. De nouo nūc loquor te-
stamento qd̄ grecū esse nō dubiū est. excepto apo-
stolo mattheo. q̄ prim⁹ in iudea euāgeliiū christi
hebraicis litteris edidit. h̄ certe cū in n̄ro sermo-
ne discordat: et diuersos riuulorū tramites ducit:
vno de fonte querendus est. Pretermitto eos
codices quos a luciano et hesitio nūcupatores
paucoꝝ hoīm asserit puerfa p̄tentio q̄bus utiq̄
nec in veteri istrumēto p̄ septuaginta iterp̄tes emē-
dare qd̄ licuit. nec in nouo p̄fuit emēdasse cū mlt̄a
rū gentiū linguas scriptura ante trāslata doceat
falsa esse que addita sunt. Igitur hec p̄ns p̄fatiū
cula pollicetur quattuor tantū euāgelia: quorum
ordo est iste. Mattheus Marcus Lucas. Jo-
hannes. codicum grecorum emēdata collatione
sed veterū q̄ ne multū a lectionis latine p̄suetu-
dine discrepēt: ita calamo imperauim⁹ vt his
tm̄ que sensum videbantur mutare correctis. re-
liqua manere pateremur vt fuerāt. Canones q̄
quos Eusebius cesariēsis ep̄s alexādrinū secu-
tus ammoniū in decē numeros ordinauit. sicut
in greco habent expressius. q̄ si quis de curiosis
voluerit nosse que in euāgelis vel eadē vel vici-
na vel sola sint: eoz̄ distinctione cognoscat. Ma-
gnus siquidē hic in nostris codicibus error ino-
leuit: dū qd̄ in eadem re alius euāgelista plus di-
xit: in alio quia minus putauerint addiderūt vel
dum eundem sensum alius aliter expressit ille q̄
vnum e quattuor p̄mū legerat. ad eius exemplū
ceteros quoq̄ estimauerit emēdatos. Tū acci-
dit vt apud nos mixta sint oīa. et in Marco plu-
ra. Luce atq̄ Matthei. Rursus in Mattheo plu-

ra iohannis et marci: et in ceteris reliquorum q̄
in alijs propria sunt inueniantur. Cū itaq̄ cano-
nes legeris q̄ subiecti sunt p̄fusionis errore sub-
lator: et similia omniū sciens et singulis sua que
q̄ restitues. In canone p̄mo p̄cordāt quattuor
matthe⁹. marcus lucas iohānes. In secūdo tres
matthe⁹. marc⁹. lucas. In tertio tres. mattheus
lucas iohannes. In quarto tres. matthe⁹. mar-
cus iohānes. In quinto duo matthe⁹. lucas. In
sexto duo mattheus marc⁹. in septimo duo mat-
theus iohannes. in octauo duo. lucas marcus.
In nono duo. lucas iohannes. In decimo pro-
pria vnusquisq̄ que nō habentur in alijs edide-
runt. Singulis vero euāgelis ab vno incipiēs
vsq̄ ad finē librorū dispar numer⁹ accrescit. Sic
nigro colore p̄scriptus sub se habz̄ alium ex mi-
nio discolorē numerum qui ad decē vsq̄ proces-
dens indicat: prior numerus in quo sit canone
requirend⁹. Cum ergo apto codice. verbi gr̄a.
illud siue illud capitulum scire volueris cui⁹ ca-
nonis sit: statim ex subiecto nūcro doceberis. et
recurrēs ad p̄ncipia in quib⁹ canonū est distincta
congeries: eodemq̄ statim canone ex titulo frō-
tis inuento: illū quē querebas numerū eiusdem
euangelij qui et ip̄e ex inscriptione signatur inue-
nies atq̄ e vicino ceterorum tramitibus inspe-
ctis: quos numeros e regione habeant adnota-
bis: et cum scieris: recurre ad volumina singu-
lorum et sine mora repertis numeris quos ante
signaueras reperies et loca in quibus vel eadez̄
vel vicina dixerunt. Opto vt in christo valeas et
memineris mei papa beatissime.

Incipit alius prologus

Pures fuisse qui euangelia scri-
pserunt. Lucas euāgelista testa-
tur dicens. Quoniāquidē multi
conati sunt ordinasse narratio-
nem rerum que in nobis comple-
te sunt. sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi
viderunt sermonē: et ministrauerūt ei: et perseue-
rantia vsq̄ ad presens tempus monimēta decla-
rant: que a diuersis autoribus edita diuersarum
heresum fuere p̄ncipia: vt est illud iuxta e gyp-
tios. et Thomam. et Mattheiam. et Bartholo-
meum: duodecim quoq̄ apostolorum. et basili-
dis atq̄ apollinis ac reliquorum: quos enume-
rare longissimum est. cum hec tantum in presen-
tiarum necesse sit dicere: extitisse quosdam qui si-
ne spiritu et gratia dei conati sunt magis ordi-
nare narrationem: q̄ bystorie texere veritatem.
Quibus iure potest illud prophetiū coaptari. *Ezech. xiiij. a*
Ne qui p̄phetant de corde suo. qui ābulant post
spiritum suum qui dicunt. Hec dicit dominus et
dominus non misit eos. De quibus et saluator
in euangelio iohannis loquitur. *Joh. i. x. b*
Omnes qui
ante me venerunt: fures fuerunt et latrones.

Prologus in euangelistas

Mat. vii. d

Qui venerunt: non qui missi sunt. Ipse enim ait. Veniebant et ego non mittebam eos. In venientibus presumptio temeritatis, in missis obsequium fuit ut est. Ecclesia autem que domini voce supra petram fundata est, quam introduxit rex in cubiculum suum et ad quam per foramen ascensionis occulte misit manum suam simili damule hinnuloque ceruorum quattuor flumina paradisi instar eructuas quattuor et angulos et annulos hinc per quos quasi arca testamenti et custos legis domini lignis mobilibus vehitur. Primus omnium mattheus est publicanus cognomento leui, qui euangelium in iudea hebreo simone edidit ob eorum vel matris causam qui in iesum crediderat ex iudeis: et nequaquam legis umbra sedente euangelii veritate suabant. Secundus Marcus: interpretis apostoli petri, et alexandrine ecclesie primus episcopus: qui dominum quidem saluatorem ipse non videbit: sed ea que audierat magister struxit predicantem iuxta fidem magis gestorum narravit quam ordinem. Tertius Lucas medicus natione syrus antiochenus: cuius laus in euangelio: qui et discipulus apostoli pauli in achaje bythimieque partibus volumine condidit: quedam altius repetens ut et ipse in prehemio confiteatur audita magis quam visa describens. Ultimus Iohannes apostolus et euangelista quem iesus amavit plurimum, qui super peccatum domini recumbens purissima doctrinarum flueta potavit, et qui solus de cruce meruit audire. Ecce mater tua. Is cum esset in asia: et iam tunc hereticorum semina pullularent cherinthi et hebionis et ceterorum qui negant christum in carne venisse: quos et ipse in epistola sua antichristos vocat: et apostolus paulus frequenter percutit. coactus est ab omnibus penes tunc asie episcopis et multarum ecclesiarum legationibus de diuinitate saluatoris altius scribere et ad ipsum, ut ita dicam, dei verbum non tam audaci quam felici temeritate prumpere: ut ecclesiastica narrat hystoria cum a fratribus cogere vel scriberet, ita facturum se respondisse, si indicto ieiunio in commune omnes deum deprecarentur. Quo expleto: reuelatione saturatus in illud prehemium celo veniens eructavit. In principio erat verbum et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. hoc erat in principio apud deum. Nec igitur quattuor euangelia multo ante predicta ezechielis quam volumine prebat: in quo prima visio ita contexta. Et in medio similitudo quattuor animalium et vultus eorum. Facies hominis et facies leonis et facies vituli et facies aquile. Prima hominis facies mattheum significat qui quasi de homine exorsus est scribere. Liber generationis iesu christi filii david filii abraam. Secunda Marcum, in quo vox leonis in heremo rugientis auditur. Vox clamantis in deserto parate viam domini: rectas facite semitas eius. Tertia vituli, que euangelistam lucam a zacharia sacerdote sumplisse initium prefiguratur. Quarta Iohannem euangelistam, que assumptis pennis aquile et ad altiora festinans de verbo dei disputat. Ceteraque

i. Cor. viii. c

Iohan. xxi. f

Iohan. ix. e

Iohan. i. a

Ezech. i. d

Mat. i. a

sequuntur in eundem sensum proficiunt. Crura eorum recta et pennati pedes: et quocumque spiritus ibat: ibant, non reuertebantur, et dorsa eorum plena oculis et scintille ac lampades in medio discurrentes, et rota in rota, et in singulis quattuor facies. Unde et apocalipsis Iohannis post expositionem vigintiquattuor seniorum qui tenentes cytharas et psalteria adorantes agnum dei introducit fulgura atque tonitrua, et septem spiritus discurrentes et mare vitreum, et quattuor animalia plena oculis dicens. Animal primum simile leoni, et secundum simile vitulo, et tertium simile homini, et quartum simile aquile volanti. Et post paululum. Plena inquit erant oculis, et requiem non habebant die ac nocte dicentia. Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens, qui erat et qui est et qui venturus est, quibus cunctis perspicue ostendit, quattuor debere tantum euangelia suscipi: et omnes apocryphorum nemas, mortuis magis hereticis quam ecclesiasticis vivis canendas.

Sequitur prologus in Mattheum.

Mattheus cum primo predicasset euangelium in iudea, volens transire ad gentes primus euangelium scripsit hebraice: quod fratribus a quibus ibat ad memoriam reliquit. Sicut enim necesse fuit ad confirmationem fidei euangelium predicare: sic et contra hereticos scribi. Cum autem plures euangelium scripserint: quattuor tantum habent auctoritatis testimonium, quia per quattuor mundi partes fidei nuntiatur trinitatis et sunt quasi quattuor rote in quadriga domini que vehit eum per predicationem euangelii et genus humanum quadrifida morte pemptum eorum erat predicatione viuificandum. Unde et aliorum euangelia deciderunt nec recepta sunt, quia nolebant prefiniri numerum castari propter virtutem sacramenti. Designant etiam euangeliste quattuor figuris que non sunt deceptorie sed iocundi misterii sibi persciscit Mattheus in homine intelligit, quia circa humanitates christi principaliter imoratur. Marcus in leone, quia agit de resurrectione. Lucas in vitulo: agens de sacerdotio. Iohannes in aquila scribens sacramenta diuinitatis. Christus vero quem describit homo fuit de virgine natus, vitulus in immolatione: Leo in resurrectione. Aquila in ascensione. Vel in homine humanitas. In vitulo sacerdotium. In leone regnum. In aquila exprimitur diuinitatis sacramentum.

Incipit argumentum in euangelium secundum Mattheum.

Mattheus ex iudea sicut in ordine primo ponitur, ita euangelium in iudea primo scripsit, cuius vocatio ad dominum ex publicanis actibus fuit duorum in generatione christi principia presumens vni cuius prima circuncisio in carne, alteri cuius secundum eorum electio fuit. Ex utrisque enim partibus christus Sicque quaterdenario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus por-

Apoc.

Mat.

Mattheus

rigens: et ex electioe usque in transmigratioe die dirigens atque a transmigratioe die usque in xpm de finies. decursam aduentus dni ondit gnationem vt nūcro satisfaciēs et tpi. et se qd esset onderet: et dei in se opus monstrans. etiā in his quoy gen^o posuit: christi opantis a pncipio testimoniu non negaret. Quay oīuz rex tps: ordo. nūer^o. dispositio vel ratio qd fidei necessariū est. de^o christus est. q factus ex muliere. fact^o sub lege. nat^o ex virgine. passus in carne. oīa in cruce fixit: vt triumphans ea in semetipso resurgēs in corpe: et pziis nomē in patrib^o filio. et filij nomē pzi. restituens in filijs. sine pncipio sine fine: ondens vnū se cuz cū pte esse: qz vnus est. In quo euāgelio vtile est desideratib^o deū. sic pma vel media vel perfecta cognoscere. vt et vocationē apli et op^o euāgelij et dilectionē dei in carne nascentis p vniuersa legentes intelligāt. atqz id in eo in q reprehēsi sunt et apprehēdere appetūt recognoscāt. Nobis em̄ in hoc studio argumenti fuit. et fidē facte rei tradere et opantis dei intelligendaz diligenter esse dispositionem a querentibus nō tacere.

Explicit argumētū. Incipit euāgelium matthei
L. S. De generationib^o patrū qdragintaduorū. de distinctioe gnatioe eiusdem. de generatione christi. Qd desponsata erat maria ioseph. q angelus apparuit ioseph volēti dimittere eam. ipse saluum faciat populum suum. Ioseph accepit coniugem suam. **Ca. I.**

Iber generatioe iesu christi filij dauid filij abraā. Abraam genuit isaac. isaac at genuit iacob. Iacob autē genuit iudā et frēs eius. iudas autē genuit phares et zarah de thamar. Phares autē genuit esrom. esrom autē genuit arā. arā at genuit aminadab. Aminadab at genuit naason. Naason at genuit salmon. salmon autē genuit boos de raab. Boos autē genuit obeth ex ruth: obeth autē genuit iesse. iesse autē genuit dauid regē. dauid autē rex genuit salomonē ex ea que fuit vrie. salomon autē genuit roboam. roboam autē genuit abiā. Abiā autē genuit asa. asa autē genuit iosaphat. iosaphat autē genuit iozā: iozā autē genuit oziam. ozias autē genuit ioathan. ioathan autē genuit achas. achas autē genuit ezechiam. ezechias autē genuit manassen. manasses autē genuit amon. amon autē genuit iosias. iosias autē genuit iechoniā et fratres eius in transmigratioe babylonis. Et post transmigratioez babylonis. iechonias genuit salathiel. salathiel autē genuit zorobabel. zorobabel autē genuit abiud. abiud autē genuit eliachim. eliachim autē genuit azor. azor autē genuit

sadoch. sadoch autē genuit achim. achim autē genuit eliud. eliud autē genuit eleazar. eleazar autē genuit mathan. mathan autē genuit iacob. iacob autē genuit Ioseph virū marie. De qua nat^o est iesus qui vocat^o christ^o. Dēs itaqz gnationes ab abraā usque ad dauid. gnatioes qtuordecim. et a dauid usque ad transmigratioē babylonis. generatioes qtuordecim: et a transmigratioe babylonis usque ad xpm. gnatioes qtuordecim. Christi autē gnatio sic erat. Cū esset desponsata mater iesu maria ioseph: anteq^o puenirēt inuēta est in vtero hūs de spūscō. Ioseph autē vir ei^o cū esset iustus et nollet eā traducere voluit occulte dimittere eā. Hec autē eo cogitāte: ecce angel^o dni apparuit in somnis ioseph dicēs. Ioseph fili dauid: moli timere accipe mariā coniugē tuā. Qd em̄ in ea natū est: de spūscō est. Pariet autē filiuz: et vocabit nomē ei^o iesum. Ipse em̄ saluū faciet pplm suum a pctis eoz. Hoc autē totū factuz est vt adimpleret qd dictū est a dño p ppham dicentē. Ecce vgo i vtero habebit et pariet filiū: et vocabit nomē ei^o emanuel: qd est interpretatū nobiscū de^o. Exurgēs autē ioseph a somno fecit sicut precepit ei angelus dni. et accepit coniugē suam: et nō cognoscebat eā donec peperit filium suum p̄mogenitum. et vocauit nomen eius iesum.

L. S. Magi cū munerib^o veniunt: et ioseph ab angelo p visum admonit^o cū puero et mfe ei^o in egyptuz fugit: infantes interficiunt. regressio iesu christi ex egypto.

Eum nat^o esset iesus in bethleē iude i diebus herodis regis: ecce magi ab oriēte venerunt hierosolymam dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeoz. Vidimus em̄ stellā eius in oriente: et venimus adorare eum. Adies autē herodes rex turbatus est: et oīs hierosolyma cū illo. Et congregās omnes principes sacerdotū et scribas ppli sciscitabat ab eis vbi christus nasceretur. At illi dixerūt ei. In bethleē iude. Sic em̄ scriptum est p ppham. Et tu bethleē terra iuda: nequaquā minima es in pncipib^o iuda. Ex te em̄ eriet dux qui regat pplm meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis: diligēter didicit ab eis tps stelle q apparuit eis. et mittens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate diligēter de puero: et cū inueneritis: renunciate mihi. vt et ego veniēs adorē eū. Qui cum audissent regem abierūt. Et ecce stella quā viderāt in oriēte antecedebat eos usque dū veniēs staret supra vbi erat puer. Vidētes autē stellā gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum inuenerunt puerū cū maria matre ei^o et p̄cidentes adorauerunt eū: et aptis thesauris suis obtulerūt ei munera. aurū. thus. et myrrhā. Et responso accepto in somnis ne redirent ad herodem: p aliam viā reuersi sunt in regione suam. Qui cum recessis-

Apoc.

Matth. i. a

Matth. i. a
Matth. i. b
Matth. i. c
Matth. i. d
Matth. i. e
Matth. i. f
Matth. i. g
Matth. i. h
Matth. i. i
Matth. i. j
Matth. i. k
Matth. i. l
Matth. i. m
Matth. i. n
Matth. i. o
Matth. i. p
Matth. i. q
Matth. i. r
Matth. i. s
Matth. i. t
Matth. i. u
Matth. i. v
Matth. i. w
Matth. i. x
Matth. i. y
Matth. i. z

Matth. i. a
Matth. i. b
Matth. i. c
Matth. i. d
Matth. i. e
Matth. i. f
Matth. i. g
Matth. i. h
Matth. i. i
Matth. i. j
Matth. i. k
Matth. i. l
Matth. i. m
Matth. i. n
Matth. i. o
Matth. i. p
Matth. i. q
Matth. i. r
Matth. i. s
Matth. i. t
Matth. i. u
Matth. i. v
Matth. i. w
Matth. i. x
Matth. i. y
Matth. i. z

Matth. i. a
Matth. i. b
Matth. i. c
Matth. i. d
Matth. i. e
Matth. i. f
Matth. i. g
Matth. i. h
Matth. i. i
Matth. i. j
Matth. i. k
Matth. i. l
Matth. i. m
Matth. i. n
Matth. i. o
Matth. i. p
Matth. i. q
Matth. i. r
Matth. i. s
Matth. i. t
Matth. i. u
Matth. i. v
Matth. i. w
Matth. i. x
Matth. i. y
Matth. i. z

L

Zu. i. e 7. ij. a

D

Esai. vij. c

A

Andreas

Johan. vij. f
Alidice v. a

B

E

sent. ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum: et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurus est enim ut herodes querat puerum ad percipiendum eum. Qui surgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptum. Et erat ibi usque ad obitum herodis: ut adimpleret quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egypto vocavi filium meum. Tunc herodes videns quoniam illusus esset a magis, iratus est valde: et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem: et in omnibus finibus eius a bimatu et infra finem temporis quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per hieremiam prophetam dicentem. Vox in rama audita est: ploratus et ululatus multus: Rachel plorans filios suos et noluit consolari: quia non sunt. Defuncto autem herode ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph in egypto dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius: et vade in terram israel. Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius: et venit in terram israel. Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo ire et ammonitum in somnis secessit in partes galilee. Et veniens habitavit in civitate que vocatur nazareth. ut adimpleretur quod dictum est per prophetas: quoniam nazareus vocabitur.

L.S. De baptismo iohannis in iordane: et de christi baptismo. **Ca. III**

In diebus autem illis venit iohannes baptista predicans in deserto iudee et dicens. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum celorum. Hic est enim de quo dictum est per esaiam prophetam dicentem. Vox clamantis in deserto parate viam domini: rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum: et zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem eius erat locuste et mel silvestre. Tunc exibat ad eum hierosolyma et omnis iudea: et omnis regio circa iordanem: et baptizabant ab eo in iordane poenitentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum venientes ad baptismum suum dixit eis. Progenies viperarum, quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo fructum dignum poenitentiae. Et ne velitis dicere intra vos: patrem habemus abraham. Dico enim vobis: quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrae. Iaz enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quae non facit fructum bonum excidetur: et in ignem mittetur. Ego quidem baptizo vos in aqua in poenitentiam, quae autem post me venturus est: fortior me est. cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu sua: et primam dabit area suam: et congregabit triticum in horreum suum paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc venit iesus a galilea in iordanem ad iohannem ut ba-

ptizaret ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptizari. et tu venis ad me. Respondens autem iesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem iesus descendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei caeli: et vidit spiritum dei descendentem sicut columbam: et venientem super se. Et ecce vox de celo dicens. Hic est filius meus dilectus: in quo mihi complacui.

L.S. Iesus post ieiunium quadraginta dierum et quadraginta noctium temptatus a diabolo. petrum et andream et iacobum et iohannem piscatores convocavit: et circumiens galileam varios languores hominum curavit. **Ca. IIII**

Tunc iesus ductus est in desertum a spiritu ut temptaretur a diabolo: et cuius ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei. Si filius dei es: dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptum est. Non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem: et statuit eum super pinnaculum templi et dixit ei. Si filius dei es mitte te deorsum. Scriptum est enim: quia angelis suis mandavit de te: et in manibus tollent te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. At illi iesus rursus. Scriptum est. Non temptabis dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde. et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum et dixit ei. Haec omnia tibi dabo: si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei iesus. Vade sathana. Scriptum est enim. Dominum deum tuum adorabis. et illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus. et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum autem audisset iesus quod iohannes traditus esset: secessit in galileam. et relicta civitate nazareth venit et habitavit in civitate capharnaum maritima in finibus zabulon et neptalim. ut adimpleret quod dictum est per esaiam prophetam. Terra zabulon et terra neptalim. via maris trans iordanem galilee gentium populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. et sedentibus in regione neumbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit iesus predicare et dicere. Penitentiam agite. Appropinquabit enim regnum celorum. Ambulans autem iesus iuxta mare galilee. vidit duos fratres. simonem quoque vocaturum petrus. et andream fratrem eius. mittentes rethete in mare. Erant enim piscatores. Et ait illis. Venite post me. et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis rethetibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres. iacobum et zebedei et iohannem fratrem eius in nave cum zebedeo patre eorum reficientes rethetia sua. et vocavit eos. Illi autem statim relictis rethetibus et patre secuti sunt eum. Et circumibat iesus totam galileam docens in synagogis eorum et predicans evangelium regni. et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem

Osee. xi. a

Biere. iii. g
z. rxi. c
Thren. i. a
D

Z
Luce. iii. a
Johan. i. a

Esai. xl. a
Mar. i. a
Luce. iii. a
Johan. i. c

Mar. i. a
B
Luce. iii. a
Johan. iii. c
Luce. iii. b
infra. xliii. d

L
infra. vii. c
Mar. i. a
Luce. iii. c
Johan. i. d

Act. i. a
Luce. iii. d
D
Mar. i. a

Luce. iii.
Johan.

Z
Mar. i.
Luce. iii.

Deut. viii.
Znc. iiii. a

Ps. xc.

Deut. x.

Deut. x.
z. rxi. c
Mar. i.
Luce. iii. c

Mar. i.
Johan. i. i. i.

Esai. xl.

Mar. i.

Mar. i. b

Luce. iii. d

D

Mar. i.
Luce. iii.
Johan. i.

Mattheus

in pplo. Et abiit opinio ei⁹ in tota syria: et obtulerunt ei oēs male hñtes varijs languorib⁹ et tormētis cōprehēfos: et q̄ demonia habebāt et lunaticos et paralyticos: et curauit eos. Et secute sūt eum turbe multe de galilea et decapoli. et de hierosolymis: et de iudea: et de transiordane.

C. S. Beatitudinis et cetera mādata. et de homicidio. de oblatione. de adulterio. de oculo vel manu eruenda. vxorē nisi ob adulteriū dimittendam. de iuramētis. de oculo. et dente. inimicos diligendos. de elemosynis.

Ca. V

Uidens autē iēsus turbas: ascēdit in montē: et cū sedisset: accesserunt ad eū discipuli ei⁹ et aperies os suū docebat eos dicēs
Beati paupes spū: qm̄ ipōz est regnum celozū
Beati mites: qm̄ ipi possidebunt terrā.
Beati q̄ lugent: qm̄ ipsi solabuntur.
Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam: qm̄ ipi saturabunt.
Beati misericordes: qm̄ ipi misericordiaz psequent.
Beati mūdo corde: qm̄ ipi deū videbūt.
Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabunt.
Beati q̄ persecutionē patiuntur propter iusticiā: qm̄ ipsorum ē regnū celozū
Beati estis cū maledixerint vobis hoies et persecuti vos fuerint: et dixerint om̄e malum aduersum vos: mentientes propter me. Gaudete et exultate: quoniā merces vestra copiosa est in celis
Sic em̄ persecuti sunt ppbas qui fuerūt ante vos
Vos estis sal terre. q̄ si sal euauerit: in q̄ saliet
Ad nihilū valet vltra: nisi vt mittat foras: et conculetur ab hoib⁹. Vos estis lux mundi. Nō pōt ciuitas abscondi supra montē posita: neq; accendunt lucernam: et ponunt eā sub modio. s; super candelabrum: vt luceat om̄ibus q̄ in domo sunt.
Sic luceat lux vestra corā hñibus vt videat: opa vestra bona: et glorificent p̄m̄ vestrū q̄ in celis est.
Nolite putare: qm̄ veni soluere legem aut p̄phetas. Non veni soluere: sed adimplere. Amen
quippe dico vobis: donec transeat celū et terra. iota vnū aut apex vn⁹ nō preteribit a lege: donec omnia fiant. Qui ergo soluerit vnū de mādatis istis minimis: et docuerit sic hoies minim⁹ vocabitur in regno celozū. q̄ aut fecerit et docuerit: hic magn⁹ vocabit in regno celozū.
Dico aut vobis qz nisi abundauerit iusticia v̄a plusq̄ scribarū et phariseoz nō intrabitis in regnū celozū. Audi stis qz dictū est antiq; nō occides: q̄ aut occiderit: reus erit iudicio. Ego aut dico vobis: qz oīs qui irascit fratri suo reus erit iudicio. Qui autē dixerit fratri suo racha: reus erit cōcilio. Qui aut dixerit fatue: reus erit gehēne ignis. Si ergo offers mun⁹ tuū ad altare: et ibi recordat⁹ fueris qz frater tu⁹ habet aliquid aduersum te: relīque ibi munus tuū ante altare: et vade prius reconciliari fratri tuo: et tūc veniens offeres mun⁹ tuū
Esto cōsentiens aduersario tuo cito dū es cum eo in via: ne forte tradat te aduersari⁹ iudici. et

iudex tradat te ministro: et incarcerationem mittaris? Amen dico tibi: nō eris inde donec reddas novissimū quadrantē. Audi stis qz dictū est antiq;: non mechaberis. Ego aut dico vobis: qz omnis qui viderit mulierē ad cōcupiscendū eam iā mechatus est eam in corde suo. q̄ si oculus tuus dexter scandalizat te: erue eū et p̄ice abs te. Expedi em̄ tibi vt peat vnū membrorū tuoz q̄ totum corpus tuum mittat in gehennā ignis. Et si dextera manus tua scandalizat te: abscide eā et p̄ice abs te. Expedi em̄ tibi vt peat vnū membrorū tuoz q̄ totū corpus tuū eat in gehennam. Dictum est aut. q̄ cūq; dimiserit vxorē suā: det ei libellum repudiij. Ego aut dico vobis: qz omnis qui dimiserit vxorem suā: excepta fornicationis causa: facit eam mechari. Et q̄ dimissam duxerit adulterat. Iterū audistis qz dictū est antiq;. nō piurabis: reddēs aut dño iuramenta tua. Ego autē dico vob nō iurare oīno neq; p̄ celū: qz thronus dei est. neq; p̄ terrā. qz scabellū est pedū ei⁹. neq; p̄ hierosolymā. qz ciuitas est magni regij. neq; per caput tuū iuraueris: qz nō potes vnū capillū albū facere aut nigrū. Sit aut p̄mo vester est. non nō. qd̄ aut hñs abundanti⁹ est a malo est. Audi stis qz dictū est. oculū p̄ oculū. dentē p̄ dente. Ego aut dico vobis nō resistere malo. s; si q̄s te pcusserit in dexterā maxillā tuā. prebe illi et alterā et ei qui vult tecū in iudicio p̄cedere et tunnicam tuam tolleret: dimitte ei et palliū. et q̄cūq; te angariauerit mille passus. vade cum illo et alia duo. Qui autem petit a te. da ei: et volēti mutare a te ne auertaris. Audi stis qz dictum est. diliges proximū tuū et odio habebis inimicum tuum. Ego aut dico vobis. diligite inimicos vestros. benefacite his q̄ oderūt vos. et orate p̄ persecutib⁹ et calūniantib⁹ vos vt sitis filij patris vestri q̄ i celis ē. q̄ solē suū oriri facit sup bonos et malos. et pluit sup iustos et iniustos. Si enī diligitis eos q̄ vos diligūt. quā mercedē habebit? Nonne et publicani hoc faciunt. Et si salutaueritis fratres vestros tantū. quid amplius facitis. Nōne et ethnici hoc faciūt. Estote ergo vos p̄fecti sicut et pater vester celestis p̄fectus est.

C. S. Dico. ieiunij. de thesauro in celū. lucerna corpis esse oculū et nō posse duobus dñis seruire. nec cogitandū de esca et vestimēto. volatilibus agri. et sollicitudine diei.

VI

Atendite ne iusticiā vestrā faciatis corā hoibus vt videamini ab eis. alioq̄n mercedē nō habebitis apud patres vestrum qui in celis est. Cū ergo facis elemosynas: noli tuba canere ante te. sicut hypocrite faciūt in synagogis et in vicis vt honorificentur ab hominib⁹. Amen dico vob: receperūt mercedē suā. Te autē faciente elemosynā. nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. vt sit elemosyna tua in abscondit

Luce. xii. g
Exodi. x. b
E
infra. xviii. a

deu. xiiii. a
infra. xix. b
mar. x. a
Luce. xvi. d

Leui. xix. b
S

Jaco. v. e
Exodi. xxi. c
Deu. xix. d
Luce. vi. d

Leui. xix. c
Luce. vi. e

Luce. vi. c

A
infra. xxi. a

to: et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. et cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et angulis platearum stantes orare: ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum. et clauso ostio: ora patrem tuum in abscondito. et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. **O**ratantes autem nolite multum loqui: sicut ethnici faciunt. Putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quod opus sit vobis: antequam petatis eum. Sic ergo vos orabitis. **P**ater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat voluntas tua: sicut in celo et in terra. Panem nostrum super substantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris: Et ne nos inducas in temptationem: sed libera nos a malo. Amen. **S**i enim dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. **C**um autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim facies suas: ut pareant hominibus ieiunantes. **A**men dico vobis: quia receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam lava ne videaris hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscondito: et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. **N**olite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi erugo et tinea demolitur: et ubi fures effodiunt et furantur. **T**hesaurizate autem vobis thesauros in celo ubi nec erugo nec tinea demolitur: et ubi fures non effodiunt neque furantur. **U**bi est thesaurus tuus? ibi est cor tuum. **L**ucerna corporis tui est oculus tuus. **S**i oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidum erit. **S**i autem oculus tuus fuerit nequam: totum corpus tuum tenebrosus erit. **S**i ergo lumens quod in te est: tenebre sunt. ipse tenebre quante erunt. **N**emo potest duobus dominis servire. **A**ut enim unum odio habebit et alterum diliget. aut unum sustinebit: et alterum contemnet. **N**on potestis deo servire et mammonae. **I**deo dico vobis: ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis neque corpori vestro quid induamini. **N**one anima plus est quam esca: et corpus plus quam vestimentum? **R**espicite volatilia celi que non serunt neque metunt: neque congregant in horrea. et pater vester celestis pascit illa. **N**one vos magis pluris estis illis? **Q**uis autem vestrum cogitans potest adiacere ad staturam suam cubitum unum? **E**t de vestimentis quod solliciti estis. **C**onsiderate lilia agri quod crescunt. **N**on laborant neque nent: **D**ico autem vobis quoniam nec salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. **S**i enim fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittit deus sic vestit quoniam magis vos modice fidei. nolite ergo solliciti esse dicentes. quod manducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur? **D**ec enim omnia gentes inquirunt.

Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. **Q**uerite ergo primum regnum dei et iusticiam eius: et omnia adicientur vobis. nolite ergo solliciti esse in crastinum. **C**rastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. **S**ufficit diei malitia sua.

E. **S.** **N**on esse iudicandum de festuca et trabe in oculo. de margaritis autem porcos non esse ponendas. petendum. querendum: et pulsandum. de pseudo prophetis. quia non omnes qui dicunt mihi domine domine intrabit in regnum celorum. de domo edificata supra petram vel arenam. **C**a. VII

Nolite iudicare et non iudicabimini. nolite condemnare et non condemnabimini. **I**n quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini. et in quamensura mensi fueritis: remetietur vobis. **Q**uid autem vides festucam in oculo fratris tui: et trabem in oculo tuo non vides. **A**ut quomodo dicis fratri tuo. frater sine eijciam festucam de oculo tuo: et ecce trabes est in oculo tuo. **H**ypocrita eijce primum trabem de oculo tuo: et tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. **N**olite sanctum dare canibus: neque mittatis margaritas vestras autem porcos. ne forte conculcent eas pedibus suis: et canes conversi dirumpant vos. **P**etite et dabit vobis. **Q**uerite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. **O**mnis enim qui petit accipit. et qui querit inuenit: et pulsanti aperietur. **A**ut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem. nunquam lapides porriget ei. **A**ut si pisces petierit: nunquam serpentem porriget ei. **S**i ergo vos cum sitis mali. nostis bona data dare filiis vestris. quoniam magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se. **O**mnia ergo quecumque vultis ut faciant vobis homines: et vos facite illis. **H**ec est enim lex et propheta. **I**ntrate per angustam portam: quia lata porta et spaciose via est que ducit ad perditionem: et multi sunt qui intrant per eam. **Q**uia angusta porta et arcta via est que ducit ad vitam et pauci sunt qui inveniunt eam. **A**ttendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium. intrinsecus autem sunt lupi rapaces. **A** fructibus eorum cognoscetis eos. **N**unquam colligunt de spinis vuas aut de tribulis ficus. **S**ic omnis arbor bona fructus bonos facit. mala autem arbor malos fructus facit. **N**on potest autem arbor mala bonos fructus facere: neque arbor bona malos fructus facere. **O**mnis arbor que non facit fructum bonum excidetur: et in ignem mittetur. **I**deo ex fructibus eorum cognoscetis eos. **N**on omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum. sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnum celorum. **M**ulti dicent mihi in illa die: domine domine none in nomine tuo prophetavimus: et in nomine tuo demonia eiecimus: et in nomine tuo virtutes multas fecimus: et tunc confitebor illis: quia nunquam novi vos. **D**iscedite a me omnes qui operamini iniquitatem. **O**mnis ergo qui audit

Luce. xi. a

mar. xi. d

infra. viii. d

Luce. xii. d

Luce. xi. e

Luce. xvi. c

Luce. xii. c

Luce. xii. d

Luce. xi. a

mar. xi. d

infra. viii. d

Luce. xii. d

Luce. xi. e

Luce. xvi. c

Luce. xii. c

Luce. xii. d

Luce. xi. e

Luce. xvi. c

Luce. xii. c

Luce. xii. d

Luce. xi. e

Luce. xvi. c

Luce. xii. c

Luce. xii. d

Mattheus

verba mea hec et facit ea, assimilabit viro sapiēti qui edificauit domū suam supra petra, et descendit pluuia et uenerūt flumina, et flauerūt vēti, et irruerūt in domū illā et nō cecidit. Fundata em̄ erat supra petra. Et ois q̄ audit verba mea hec et nō facit ea, similis erit viro stulto q̄ edificauit domū suam super harenā, et descendit pluuia et uenerūt flumina, et flauerūt vēti et irruerūt in domū illam et cecidit, et fuit ruina eius magna. Et factū est cū cōsummasset ihesus verba hec, admirabant turbe sup doctrina eius. Erat em̄ docens eos sicut potestatem habens, et nō sicut scribe eorum et pharisei.

L. S. Descendens de monte leprosum mūdat, puerus centurionis paralyticū curat. socrū petri a febrī liberat, de plurimis curatis, et scribe volenti se sequi dicit, nō habere filiū hoīs ubi caput suū reclinet, atq; ut alius relicto p̄ris corpore seq̄tur p̄cepit, in navi eū dormientē excitāt discipuli ut tempestatē sedaret, et in terra gerasenorum demonia eiecit. **Ca. VIII**

Cum autē descendisset ihesus de monte secute sunt eū turbe multe, et ecce leprosus veniens adorabat eū dicens, Dñe si vis potes me mūdare. Et extendens ihesus manū tetigit eum, dicens volo, mūdare. Et cōfestim mūdata est lepra ei. Et ait illis ihesus, Vide ne mini dixeris, s; vade ostēde te sacerdoti, et offer mun? tuū qd̄ p̄cepit moyses in testimoniu illis. Cum autē introisset capharnaum: accessit ad eū centurio, rogās eū et dicens, Dñe puer me? iacet in domo paralyticus et male torquet, et ait illi ihesus, Ego veniā et curabo eū. Et rēdens centurio: ait, Dñe: nō sum dign? ut intres sub tecū meū sed tm̄ dic v̄bo et sanabitur puer me?. Nam et ego hō sum sub ptate cōstitut? hñs sub me milites et dico huic, vade: et vadit, et alio veni, et venit et factū est meo, fac hoc, et facit. Audiēs autē ihesus miratus est, et seq̄ntib? se dixit, Amen dico vob nō inueni tantā fidez in isrl. Dico autē vob: q̄ multi ab oriente et occidēte veniēt et recubēt cū abraā et isaac et iacob in regno celoz, filij autē regni ei? cū in tenebras exteriores, Ibi erit flet? et stridor dentū. Et dixit ihesus centurioni, vade, et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer ex illa hora. Et cū venisset ihesus in domū petri vidit socrum eius iacentē et febricitantē, et tetigit manū ei? et dimisit eā febris, et surrexit et ministrabat eis. Vespe autē facto obtulerūt ei multos demonia hñtes: et eiciebat spūs v̄bo: et oēs male hñtes curauit, ut adimpleret qd̄ dictū est p̄ esaim prophetā, dicentē, Ip̄e infirmitates n̄ras accepit: et egrotatiōes n̄ras portauit. Videns autē ihesus turbas multas circū se, iussit discipulos ire trās fretū, et accedens vn? scriba, ait illi, Dñe seq̄r

te quicūq; ieris. Et dixit ei ihesus, Vulpes foveas hñt: et volucres celi nidus, fili? autē hoīs nō habet vbi caput suū redimet. Ali? autē de discipul? ei? ait illi, Dñe, p̄mittie me p̄mū ire et sepelire patrem meū. Ihesus autē ait illi, Seq̄re me, et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo in nauiculā: secuti sunt eū discipuli ei? et ecce motus magn? factus est in mari: ita ut nauicula opiretur fluctib?. Ip̄e nō dormiebat, et accesserūt ad eū discipuli eius, et suscitauerūt eū dicentes, Dñe: salua nos perim?. Et dicit eis ihesus, Quid timidi estis modice fidei. Tunc surgens imperauit ventis et mari: et facta ē tranquillitas magna. Porro hoīs mirati sunt, dicētes, Qual est hic qz venti et mare obediūt ei. Et cū venisset ihesus trans fretū in regionē gerasenoz: occurrerūt ei duo, hñtes demonia de monumētis exētes seui nimis, ita ut nemo posset trāsire p̄ viā illā, et ecce, clamauerūt, dicētes, Quid nob? et tibi ihesu fili dei. Venisti huc an̄ tps torq̄re nos, erat autē nō longe ab illis grex multoz porcoz pascens. Demones autē rogabant eū dicentes, Si eijcis nos hinc, mitte nos in gregem porcoz. Et ait illis, Ite. At illi exētes abierūt in porcos, et ecce magno impetu abiit totus grex p̄ preceps in mare, et mortui sunt in aquis. Pastores autē fugerūt, et venientes in ciuitatē nunciauerūt hec oīa, et de his qui demonia habuerūt. Et ecce tota ciuitas exiit obuiā ihesu, et viso eo rogabant eū ut transfret a finibus eorum.

L. S. Ubi paralyticus lectū fert, Mattheū couocat, ac phariseis murmurantib? de puino publicanoz dicit nō esse opus sanis medicū, discipulis iohānis interrogantib? q̄re nō ieiunaret discipuli eius, parabolā ponit panni scissure et vtris et vini, filiā p̄ncipis mortuā dum vadit suscitare: mulierē a profluvio liberat: cecis oculi aperiūtur, surdum et mutū demoniū eijcit, et in principe demonioz id facere dicit. **LIX**

Et ascendens ihesus in nauiculā transfretauit, et venit in ciuitatē suam, et ecce offerēbant ei paralyticū iacentē in lecto. Vidēs autē ihesus fidē illoz: dixit paralytico, Cōfide fili: remittūtur tibi pctā tua. Et ecce quidā de scribis dixerūt intra se, Dic blasphemā, Et cū vidisset ihesus cogitationes eoz, dixit, Ut qd̄ cogitatis mala in cordib? v̄ris, Quid ē facile? dicere: dimittūtur tibi pctā tua: an dicere, surge et ambula. Et autē sciatis qz fili? hoīs hz potestatem in terra dimittendi pctā: tunc aut paralytico surge tolle lectū tuū: et vade in domū tuā. Et surrexit et abiit in domū suā, Vidētes autē turbe timuerūt, et glorificauerūt deū q̄ dedit potestatem hoīb?. Et cū transfret inde ihesus vidit hoīes sedentē in teloneo: mattheū noīe. Et ait illi, Se

Mat. iij. d
Luce. viij. d

D
Mat. v. a
Luce. viij. d

Mat. v. b
Luce. viij. d

A
Mat. ij. a
Luce. v. d
Johan. v. a

Mat. ij. b
Luce. v. e

Mat. ij. b
Luce. ij. f

¶ i

Mattheus

ribus meliores estis vos. **D**is ergo qui confitebitur me coram hominibus confitebor et ego eius coram patre meo qui in celis est. Qui autem negauerit me coram hominibus negabo et ego eum coram patre meo qui in celis est. Nolite arbitrari, quia venerim pacem mittere in terram. Non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare homines aduersus patres suos et filias aduersus matres suas, et nurus aduersus socros suas et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus, et qui non accipit crucem suam et sequitur me, non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet illam, et qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam. Qui recipit vos, me recipit, et qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophete, mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quantumcunque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aque frigide tantum in nomine discipuli. Amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

L. S. Jobes de carcere ad iesum, et iesus de iohanne ad turbas loquitur atque increpat ciuitates que penitentiam non egerunt. Confessio iesus ad patrem, et iugum domini leue esse.

L. S. **E**t factum est cum consummasset iesus: precipiens duodecim discipulis suis transiit inde ut doceret et predicaret in ciuitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset in vinculo opera christi, mittens duos de discipulis suis, ait illi. Tu es qui venturus es: an alium expectamus? et respondens iesus, ait illis. Eritis renunciate iohanni qui audistis et vidistis. Ecci vident: claudi ambulat: leprosi mundantur: surdi audiunt, mortui resurgunt: pauperes euangelizantur: et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus, cepit iesus dicere ad turbas de iohanne. Quid existis in desertum videre. Harundinem vento agitata. Sed quid existis videre. Homines mollibus vestiti. Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre. Prophetam. Etiam dico vobis, et plus quam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior iohanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum: maior est illo. A diebus autem iohannis baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usque ad iohannem prophetauerunt, et si vultis recipere: ipse est helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi: audiat. Cui autem silem estimabo generationem istam. Sillis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes coequalibus dicunt. Eecinum vobis et non saltastis, lamentauimus et non planxistis. Venit enim iohes neque manducans neque bibens, et dicunt demonium habere. Venit filius hominis manducans et bibens, et dicunt, ecce homo vorax

et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus, et iustificata est sapientia filiis suis. Tunc cepit exponere ciuitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius, quia non egissent penitentiam. Et tibi corozaim ve tibi bethsaida: quia si in tyro et sydone facte essent virtutes que facte sunt in vobis, olim in cilitio et cinere penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis: tyro et sydoni remissius erit in die iudicii quam vobis, et tu capharnaum, nunquid usque in celum exaltaberis? Usque in infernum descendes. Quia si in sodomis facte fuissent virtutes que facte sunt in te, forte mansissent usque in hanc diem. Verumtamen dico vobis, quia terra sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens iesus dixit. Confitebor tibi pater domine celi et terre, quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus: et reuelasti ea paruulis. Ita pater quoniam sic placitum fuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater, neque patrem quis nouit nisi filius, et cui voluerit filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suauis est: et onus meum leue.

L. S. Discipuli spicas vellunt, manum aridam sanant, hominem a demonio cecum et mutum curant, et in principe demoniorum id facere opinantes destruit phariseis signum penitentium iohanne et niniuitarum signum tradit et matrem et fratres spernit.

XII. **I**n illo tempore abiit iesus post sabbatum, discipuli autem eius esurietes ceperunt velle re spicas et manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt, quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit ei. Non legistis quid fecerit dauid quando esuruit, et quod cum eo erant quomodo intravit in domum dei et panes propositionis comedit quos non licebat ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus. Aut non legistis in lege, quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant et sine crimine sunt. Dico autem vobis, quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est misericordiam volo et non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis etiam sabbatis. Et cum inde transisset venit in synagogam eorum. Et ecce homo manum habens aridam et interrogabant eum, dicentes. Si licet sabbatis, curare, ut accusaret eum. Ipse autem dixit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ouem unam, et si ceciderit hec sabbatis in foueam: nonne tenebit et leua bit eam. Quantomagis melior est homo oue. Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit et restituta est sanitas sicut altera. Creuit autem pharisei consilium faciebant aduersus eum, quomodo perderent eum. Iesus autem sciens recessit inde et secuti sunt eum multi, et cura

Luce. x. b

B

Luce. x. d

Luce. x. d
Joh. vii. c

Diere. vi. d

M. ii. d.
Luce. vi. a

i. Reg. xxi. b

osee. vi. c

M. ii. d
Luce. vi. a
M. iii. a
Luce. vi. b

B

M. iii. a
Johan. x. g.

Esai. xlii. a

¶ ij

Mattheus

uit eos oēs. Et præcepit eis ne manifestū cū fa-
cerent vt adimpleret qd dictū est p esaiā pphē-
tam: dicentē. Ecce puer me⁹ quē elegi dilectus
me⁹ in quo bene cōplacuit aīe mee. Nonā spm̄
meū sup eū: ⁊ iudiciū gentib⁹ nūciabit. Non cō-
tendet neq; clamabit: neq; audiet aliquis i pla-
teis vocem eius. Harundinē quassatam nō cor-
fringet: et linū fumigans non extinguet: donec
eiciat ad victoriā iudiciū: et in noīe eius gen-
tes sperabunt. Tunc oblat⁹ est demoniū ha-
bens cecus et mutus et curauit eum: ita vt loq̄
retur ⁊ videret. Et stupebant oēs turbe ⁊ dice-
bant. Nunquid hic est filius dauid. Ppharisei
autē audientes dixerūt. Hic nō eicit demones
nisi in beelzebub principe demoniorū. Jesus ua-
tem sciens cogitationes eorū. dixit eis. Omne
regnū diuisum contra se desolabitur. et oīs ciui-
tas vel domus diuisa contra se non stabit. Et si
sathanas sathanā eicit. aduersus se diuisus est
quomō ergo stabit regnū eius. Et si ego in beel-
zebub eicio demones. filij vestri in quo eiciūt
Ideo ipsi iudices vestri erūt. Si aōt ego in spū
dei eicio demones. igitur puenit in vos regnū
dei. Aut quō pōt quisq; intrare in domū fortis.
et vasa ei⁹ diripere: nisi prius alligauerit fortē.
Et tunc domū illius diripiat. Qui nō est mecū
contra me est. et qui nō cōgregat mecū: spargit.
Ideo dico vobis. om̄e pctm̄ et blasphemia re-
mittetur hoīb⁹ spūs autē blasphemie nō remitte-
tur. Et quicūq; dixerit verbū cōtra filiū hoīs: re-
mittetur ei. qui autē dixerit contra spm̄ scm̄ nō re-
mittetur ei. neq; in b̄ seculo neq; in futuro. Aut
facite arborē bonā. ⁊ fructū ei⁹ bonū. aut facite
arborē malam: et fructū eius malū. Siquidē ex
fructu arbor agnoscitur. Progenies viperarū
quō potestis bona loqui: cū sitis mali. Ex abū-
dantia em̄ cordis os loq̄tur. Bonus homo de
bono thesauro pfert bona. Et malus hō de ma-
lo thesauro profert mala. Dico autē vobis. qm̄
omne verbū ociosuz qd locuti fuerint hoīes red-
dent rationē de eo in die iudicij. Et vobis enī tu-
is iustificaberis. ⁊ ex verbis tuis cōdēnaberis.
Tūc rñderūt ei qm̄ dā de scribis et phariseis. di-
centes. Magister volumus a te signū videre.
Qui rñdens: ait illis. Generatio mala ⁊ adulte-
ra signū querit. et signū nō dabitur ei nisi signū
ione pphete. Sicut enī fuit ionas in ventre ceti
tribus dieb⁹ ⁊ trib⁹ noctib⁹. sic erit fili⁹ hoīs in
corde terre trib⁹ diebus ⁊ trib⁹ noctib⁹. Viri ni-
miste. surgent in iudicio cū generatione ista: et
cōdēnabūt eā. qz pniām egerūt in p̄dicatione
ione. Et ecce plus q̄ iona hic. Regina austri sur-
get in iudicio cū generatione ista. ⁊ cōdēnabit
eam. qz venit a finib⁹ terre audire sapiām salo-
monis. Et ecce plus q̄ salomon hic. Cū autē im-
mūdus spūs exierit ab hoīe: ambulat p loca ari-

da querens requiē ⁊ nō inuenit. Tunc dicit. Re-
uertatur in domū meā vnde exiui. Et veniēs in-
uenit eā vacantē scopis mūdātā et ornatā. Tūc
vadit ⁊ assumit septē alios spūs secū neq̄ozes se
et intrātes habitant ibi. ⁊ fiūt nonissima hoīs il-
lius peiora priorib⁹. Sic erit ⁊ generatiōi huic
pessime. Adhuc eo loquēte ad turbas. ecce maf-
eius ⁊ frēs stabant foris. q̄rētes loqui ei. Dixit
autē ei qdā. Ecce m̄ tua ⁊ frēs tu i foris stant q̄-
rentes te. At ip̄e rñdens dicenti sibi. ait. Que ē
m̄ mea. ⁊ qui sunt frēs mei. Et extēdens manū
in discipulos suos. dixit. Ecce maf mea et frēs
mei. Quicūq; enī fecerit voluntatē p̄ris mei qui
in celis est. ip̄e meus frater soroz ⁊ mater est.

L. S. Sedens in nauicula iesus turbis pa-
rabolas exponit. i. seminantis semen centesimū
sexagesimū et tricesimū. de. zizania et tritico et
grano sinopis. a fermento abscondito in farina
et exoluit discipulis parabolas zizaniorū. para-
bolas de thesauro in agro: et bona margarita d̄
rbete in mare misso. prophetā in patria sua sine
honore esse.

Ca. XIII

In illo die exiens iesus de domo sede-
bat secus maris. Et congregate sunt ad
eū turbe multe: ita vt in nauiculā ascen-
dens sederet: ⁊ oīs turba stabat in lictore: ⁊ lo-
cut⁹ est eis multa in parabolis dicēs. Ecce exiit
q̄ seminat seminare. Et dū seminat: quedā ceci-
derūt secus viā. ⁊ venerūt volucres celi ⁊ come-
derūt ea. Alia autē ceciderūt in petrosa: vbi nō
habebant terrā multā. et cōtinuo exora sunt. qz
non habebant altitudinē terre. Solo autē orto
estuauerūt. et quia nō habebant radicē aruerūt
Alia autē ceciderūt in spinas: ⁊ creuerūt spine et
suffocauerūt ea. Alia autē ceciderūt in terrā bo-
nā. ⁊ dabant fructū. aliud centesimū. aliud sexa-
gesimū. aliud tricesimū. Qui habet aures audiē-
di. audiat. Et accedentes discipuli: dixerūt ei.
Quare in parabolis loq̄ris eis. Qui respōdēs
ait illis. Quia vobis datū est nosse misterii reg-
ni celoz. illis autē nō est datū. Qui enī h̄z dabi-
tur ei ⁊ abūdabit. q̄ autē nō habet. ⁊ qd habet au-
feretur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis. qz
videntes nō vident. ⁊ audiētes nō audiūt. neq;
intelligūt. ⁊ adimplet in eis pphētia esaiē. dice-
tis. Auditū audietis ⁊ nō intelligetis ⁊ vidētes
videbitis ⁊ nō videbitis. Incrassatū est enī cor
ppli hui⁹ et aurib⁹ q̄nt audierūt. ⁊ oculos suos
clausērūt neq̄n videant oculis. ⁊ aurib⁹ audiāt
et corde intelligāt. ⁊ cōuertant. ⁊ sanē eos. Ves-
tri autē beati oculi qz vident. ⁊ aures v̄re qz au-
diūt. Amen quippe dico vob. qz multi pphete ⁊
iusti cupierūt videre q̄ videt ⁊ nō viderūt. ⁊ au-
dire q̄ audist ⁊ nō audierūt. Vos g⁹ audite pa-
rabolā seminantis. Oīs q̄ audit v̄bū regni ⁊ nō
intelligit: venit mal⁹ et rapit qd seminatū est in

Esaiē. xli. a

s. vi. d
Luce. xi. b

Mar. iij. e
Luce. xi. b

Mar. iij. c
Luce. xi. b

Mar. iij. d
Luce. xij. b

s. iij. c

Luce. vi. g

Mar. viij. b
Luce. xi. b

Deut. xxxij. c
Luce. xi. d

Jone. ij. a

Jone. iij. b
Luce. xi. d

ij. Reg. x. a
ij. Para. ix. a

Luce. xi. c

Mar. iij. e
Luce. xi. b

Mar. iij. e
Luce. xi. b

Luce. xi. b

Mar. iij. e
Luce. xi. b
Mar. iij. e

Esaiē. xli. a
Mar. iij. e
Luce. xi. b
Johan. i. c
Act. x. c
Luce. xi. d

Mar. iij. e
Luce. xi. b

Mattheus

corde ei. hic est q̄ sec̄ viā seminat̄ est. Qui aut̄ sup petrosā seminat̄ est. h̄ est q̄ v̄bū audit. et p̄t n̄uo euz gaudio accipit illud. Nō aut̄ h̄z in se ra dicē. s̄z est t̄palis. Facta aut̄ tribulatōe et p̄secu rione p̄p̄t v̄bū p̄tinuo scādalizat̄. Qui aut̄ semi nat̄ est in sp̄m̄s. h̄ est q̄ v̄bū dei audit. et sollici tudo seculi isti et fallacia diuitiaz suffocat v̄bū et sine fructu efficit. Qui v̄o in trā bonā semiat̄ est h̄ est q̄ audit v̄bū et intelligit et fructū affert et facit aliud q̄dē centesimū. aliud aut̄ sexagesimū. aliud v̄o tricesimū. Aliā parabolā p̄posuit illis dicens. Sile factū est regnū celoꝝ h̄oī q̄ semina uit bonū semē in agro suo. Cū aut̄ dormirēt ho mines. venit inimic̄ ei et supsemiauit zizania in medio tritici. et abiit. Cuz aut̄ creuisset herba et fructū fecisset: tūc apparuerūt et zizania. Accedē tes aut̄ serui p̄rifamilias. dixerūt ei. Dñe nōne bonū semē semiaſti in agro tuo. Unde ḡ habz zizania. Et ait illis. Inimic̄ h̄o hoc fecit. Ser u aut̄ dixerūt ei. Vis. amus et colligimus ea. Et ait. Non. Ne forte colligētes zizania eradictis simul et triticuz. Simite v̄traq̄z crescere vsq̄ ad messem. et in tpe messis dicam meszorib̄. Colligite primū zizania et alligate ea i fasciculos ad cōburendū. triticū aut̄ cōgregate in horreū meū. Aliā parabolā p̄posuit eis. dicens. Sile ē regnū celoꝝ grano synapis. q̄d accipiēs h̄o semiauit i agro suo. q̄d minū q̄dē est oib̄ seminib̄. Cū at creuerit. maius est oib̄ olenib̄. et fit arbor ita vt volucres celi veniāt et habitent in ramis ei. Aliaz parabolā locut̄ est eis. Sile est regnū celo rū fermēto q̄d acceptū mulier abscondit in fari ne satis trib̄. donec fermentatū est totum. Hec om̄ia locut̄ est iesus in parabolis ad turbas et sine parabolis nō loq̄bat eis vt implerēt q̄d di ctū erat per p̄phetā dicentē. Aperiā in parabo lis os meū. eructuabo abscondita a p̄stitutione mūdi. Tūc dimissis turbis venit in domū et ac cesserūt ad eū discipuli eius. dicentes. Ediffere nobis parabolā zizanioꝝ agri. Qui r̄ndens ait Qui semiat bonū semē est fili⁹ hoīs. Ager autē est mūdus. Bonū vero semē. hi sunt filii regni. zizania aut̄ filij sunt nequā. Inimic̄ aut̄ q̄ semi nant ea. est diabol⁹. Messis vero cōsummatio seculi est. Messores aut̄ angeli sunt. Sicut ergo colligūtur zizania. et igni p̄burūtur: sic erit in cō summatione seculi. Mittet filius hoīs angelos suos et colligent de regno ei⁹ oia scādala. et eos q̄ faciūt iniquitatē. et mittent eos in caminū ignis Ibi erit fletus et stridor dentū. Tūc iusti fulge bunt sicut sol in regno p̄ris eozuz. Qui habet au res audiendi. audiat. Sile est regnū celoꝝ the sauro abscondito in agro. quē q̄ inuenit h̄o ab scondit. et p̄ gaudio illi⁹ vadit et vendit vniuersa que habet et emit agruz illū. Iterū sile est regnū

celoꝝ homini negociatori. q̄renti bonas marga ritas. Inuenta aut̄ vna p̄ciola margarita: abiit et vendidit oia q̄ habuit: et emit eā. Iterū sile est regnū celoꝝ sagene misse in mare et ex oī genere pisciū cōgreganti. Quā euz impleta esset educē tes et secus littus sedentes. elegerūt bonos in dafa. malos autē foras miscrūt. Sic erit in con summatione seculi. Exibūt angeli et separabūt malos de medio iustoz. et mittent eos i caminū ignis. ibi erit fletus et stridor dentū. Intellexi stis hec oia. Dicūt ei. Etiam ait illis. Ideo oīs scriba doctus in regno celoꝝ similis est homini patrifamilias qui p̄fert de thesauro suo noua et vetera. Et factū est cū cōsummasset iesus para bolas istas: transijt inde. Et veniens in patriaz suam docebat eos in synagogis eoz. ita vt mi rarentur et dicerent Unde huic sapiētia hec et v tutes. Nōne hic est fabri filius. Nōne mater ei⁹ dicitur maria. et fratres eius iacobus et ioseph et symon et iudas. et sorores ei⁹ nōne oēs apud nos sunt. Vñ ḡ huic oia ista. et scandalizabant in eo. Iesus aut̄ dixit eis. Nō est p̄pheta sine ho noze nisi in patria sua et in domo sua. et nō fecit ibi v̄tutes multas p̄pter incredulitatē illoꝝ.

L. S. De Jobānis capite in disco. et quinqz panibus et duobus piscibus in quinqz milia virozum. Iesus supra mare ambulat: et petrū mergentē ap̄p̄hendit et in terra genesar multos languozes curat.

La. XIII

An illo tpe audiuit herodes tetrarcha fa man iesu. et ait pueris suis. hic est iohā nes baptista. ipse surrexit a mortuis. et ideo v̄tutes opant̄ in eo. Herodes enī tenuit iohannen et alligauit eū. et posuit in carcerē p̄p̄t herodiadē vxorē fratris sui. Dicebat enī illi iohā nes. Non licet tibi habere eā. Et volens illū occidere timuit pplm. qz sicut p̄phetā eum habe bant. Die autē natalis herodis. saltauit filia he rodiadis in medio. et placuit herodi. Unde euz iuramento pollicit⁹ est ei dare. q̄d cūq̄z postulas set ab eo. At ille p̄monita a matre sua. da mibi inquit hic in disco caput iohānis baptiste. Et cōtristatus est rex. p̄pter iuramentū autē et eos qui pariter recūbebant. iussit dari. Misitq̄z et de collauit iohannē. in carcere. Et allatū est caput eius in disco. et datum est puelle. et illa attulit matri sue. Et accedentes discipuli eius tulerūt corpus eius et sepelierunt illud. et veniētes nun ciauerūt iesu. Qd̄ euz audisset iesus secessit inde in nauiculam. in locum desertum seorsam. Et cum audissent turbe. secute sunt eum pedestres de ciuitatibus. Et exiens vidit turbā multā. et misertus est eis. et curauit languidos eozum. Vespere autē facto accesserūt ad eum discipuli eius. dicentes. Desertus est locus. et hora iam

¶ iij

B

infra. xxi. b
xxv. c

Mar. vi. a
Lu. iiii. c. r. d
Johan. iiii. f
Mar. vi. a
Luce. x. d
Johan. vi. e

Mar. vi. a
Luce. iiii. d
Johan. iiii. f

Mar. vi. b
Luce. ix. d
Mar. vi. c
Luce. iiii. d

B

Mar. vi. d

Luce. ix. b
Johan. vi. a

Mar. vi. e
Luce. ix. b
Johan. vi. a

Mar. vi. a
Luce. vi. a

Mar. iiii. c

D

Mar. iiii. a
Luce. iiii. a

Mar. iiii. c
Luce. iiii. d

Luce. iiii. d

Mar. iiii. d

Mar. iiii. d

B

Mar. iiii. d
Luce. iiii. d
Mar. iiii. d

Mar. iiii. d

Mar. iiii. d
Luce. iiii. d
Johan. vi. a
Luce. x. d

C

Mar. iiii. d
Luce. iiii. d

Mattheus

pterijt. dimitte turbas: ut eūtes in castella emāt sibi escas. Iesus autē dixit eis. Non hūit necesse ire. date illis vos manducare. Responderūt ei. Non habemus hic nisi quicq; panes et duos pisces. Qui ait eis. Afferte mihi illos huc. Et cum tussisset turbas discūbere sup fenū. accepit qnq; panib; et duob; piscib;. aspiciēs in celū bñdixit et fregit et dedit discipulis panes. discipuli autē turbis. Et māducauerūt oēs et saturati sūt. Et tulerūt reliquias duodecim cophinos fragmentorū plenos. Manducantiū autē fuit mīer; quicq; milia viroz. exceptis mulierib; et puillis. Et statim cōpulit discipulos ascendere in nauiculam. et pcedere eū trans fretū doec dimitteret turbas. Et dimissa turba. ascendit in montē solus orare. Vespe autē facto solus erat ibi. Nauicula autē in medio mari iactabat. fluctib;. Erat em̄ cōtrarius vent;. Quarta autē vigilia noctis. venit ad eos ambulans supra mare. Et videntes eum supra mare ambulantē. turbati sunt dicentes. q; fantasma est. Et p̄ timore clamauerūt. Statimq; iesus locut; est eis. dicens. N habete fiducia. ego sum. nolite timere. Rñdens autē petr; dixit. Dñe si tu es. iube me ad te venire sup aq; At ip̄e ait. Veni. Et descendens petr; de nauicula ambulabat sup aquā vt veniret ad iesum. Videns hō ventū validū timuit. Et cū cepisset mergi. clamauit dicens. Dñe saluū me fac. et cōtinuo iesus extendens manū apphēdit euz. et ait illi. Modice fidei quare dubitasti. Et cum ascendisset in nauiculā cessauit vent;. Qui autē in nauicula erant. venerūt et adorauerūt eū. dicentes. Vere fili; dei es. Et cum transfretassent venērūt in terrā genesar. et cum cognouissent euz viri loci illius. miserunt in vniuersam regionē illam. et obtulerūt ei oēs male habētes. et rogabant enim vt vel fimbriā vestimenti eius tangerent. Et quicūq; tetigerunt salui facti sunt.

L. S. De manibus lauandis. et de his q; de ore exeunt. quia cōquināt. nō q; intrans in hoīez filiam mulieris syrophēnisse a demonio curat. et secus mare galilee claudos cecos et mutos sanat. de septem panibus et paucis piscibus q̄t tuoz milia hoīm satiauit. **Ca. XV**

Unc accesserūt ad euz ab hierosolymis scribae et pharisei. dicentes. Quare discipuli tui transgrediūtur traditiōes seuiorū. Non em̄ lauāt man; suas cū panē māducāt. Ip̄e autē rñdens. ait illis. Quare et vos trasgredimini mādatū dei. ppter traditionē vraz. Nam deus dixit. Honora patrē et matrē. et q; maledixit p̄ri vel m̄ri. morte moriaf. Vos autē dicitis. q; cū; dixerit patri vel m̄ri mun; qd cūq; est ex me tibi. pderit. et nō honorificabit patrē suū aut matrē suā. et irritū fecistis mādatū dei. ppter traditionē vestrā. Hypocrite. bñ pphetauit de vobis

esaias. dicens. Popul; hic labijs me honorat cor autē eoz longe ē a me. Sine causa autē colūt me docētes doctrinas et mādata hoīm. et cōuocatis ad se turb;. dixit eis. Audite et intelligite. Non qd intrat in os coinqnat hoīm. s; qd pcedit ex ore hoc coinqnat hoīm. Tunc accedētes discipuli ei;. dixerūt ei. Scis q; pharisei audito vbo b; scandalizati sunt. Ait ille rñdens. ait. Dis plantatio quā nō plantauit pat; me; celestis eradiciabit. Sinite illos. ceci sunt. et duces cecoz; Lecus autē si ceco ducatū p̄stet. ambo i foneā cadunt. Rñdens autē petrus. dixit ei. Ediffere nob; parabolā istā. At ille dixit. Adhuc et vos sine intellectu estis. Non intelligitis. q; om̄e qd in os intrat in ventrē vadit et in secessuz emittit. Que autem procedunt de ore de corde exeūt. et ea coinqnant hoīm. De corde em̄ exerūt cogitatiōes male. homicidia. adulteria. fornicationes. furta falsa testimonia. blasphemie. Nec sunt q; coinqnat hoīm. Non lotis autē manib; manducare non coinqnant hoīm. Et egressus inde iesus secessit in partes tyri et sydonis. Et ecce mulier chanaea a finib; illis egressa. clamauit dicens ei. Misere mei dñe fili dauid. filia mea male a demonio verat. Qui nō respondit ei vbu;. Et accedentes discipuli eius rogabant eum. dicentes. Dimitte eaz. quia clamat post nos. Ip̄e autē respondens ait. Non sum missus nisi ad oues q; perierūt domus israel. At illa venit et adorauit eum. dicens. Dñe adiuua me. Qui respondens ait. Non est bonū sumere panē filioz; et mitte re canibus. At illa dixit. Etiam dñe. Nam et castelli edunt de micis que cadunt de mensa dñoz; suoz;. Tunc respondens iesus ait illi. O mulier magna est fides tua. fiat tibi sicut vis. et sanata est filia eius ex illa hora. Et cū transisset inde iesus. venit secus mare galilee. et ascēdens in montē sedebat ibi. Et accesserūt ad euz turbe multe. habentes secū mutos. cecos. claudos. debiles et alios multos et piccerūt eos ad pedes eius. et curauit eos. ita vt turbe mirarent videntes mutos loquentes. claudos ambulantes. cecos videntes. et magnificabant deū israel. Iesus autē cōuocatis discipulis suis. dixit. Misereoz; turbe. quia triduo iam pseuerant meū. et nō habent qd manducant. Et dimittere eos ieiunos nolo. ne deficiant in via. Et dicūt ei discipuli. Unde ergo nobis in deserto panes tantos vt saturem; turbam tantā. Et ait illis iesus. Quot habetis panes. At illi dixerūt. septez. et paucos pisciculos. Et pcepit turbe vt discūberent sup terras. Et accipiens septez panes et pisces gratias agens fregit et dedit discipulis. et discipuli dederunt populo. et comederūt oēs: et saturati sunt. Et ad superfuit de framētis tulerūt septez sportas plenas. Erant autē q; manducauerūt

Mar. vi. f

Luce. v. c. z vi. b

Johan. ix. b

Mar. vi. g

D

Mar. vi. g
Luce. v. d

A

Mar. vii. b

Erod. xx. b
Deut. v. b
Mar. vii. b

Esaie. xlii.

B

Luce. vii.

Mar. vii.

E

Luce. vii. b

Mar. vii.

Mar. vii. a

Mar. vii. a

D

Mar. vii. a

Mar. vii. a

Mar. vii. a

Mattheus

quattuor milia hoim, extra puulos & mulieres, Et dimissa turba ascendit in nauiculā, et venit in fines magedan.

L.S. De signo ione pphete, de fermēto phariseoy, de episcopatu petri quē increpat: ac dicē cruce suā tollere debere vnūquēq; q̄ velit dñm sequi, & dicē nō visuros quosdā mortē donec videant filiū hois in regno venire. **XVI.**

Et accesserūt ad eū pharisei & saducei tēptantes, et rogauerūt eū vt signū de celo oñderet eis, At ille rñdens, ait illis, Facto vespere, dicitis, serenū erit, rubicūdū est em̄ celū, et mane, hodie tempestas rutilat em̄ triste celū, Faciē ḡ celi dijudicare nosti, signa at̄ tpm nō potestis. **G**ñatio mala & adultera signū q̄rit et signū nō dabit ei nisi signū ione pphete, Et relictis illis abiit, Et cū venissent discipuli ei⁹ trās fretus obliti sunt panes accipe, Qui dixit illis, Intuemini, & caueate a fermento phariseoy & saduceoy, At illi cogitabant int̄ se, dicētes, Quia panes nō accepim⁹, Sciēs aut̄ iesus, dixit, quid cogitatis int̄ vos modice fidei, qz panes nō habet, nōdū intelligit neq; recordamī qnq; panū & qnq; milia hoim, & q̄t cophinos sup̄fisti, Neq; septē panū & q̄ttuor milia hoim & q̄t sportas sup̄fisti, Quare n̄ intellexisti, qz n̄ de pane dixi vob caueate a fermento phariseoy et saduceoy, Tūc intellexerūt, qz nō dixerit cauendū a fermēto panū, s; a doct̄na phariseoy & saduceoy, Venit aut̄ iesus in partes cesarie philippi & interroga bat discipulos suos, dicēs, Quē dicūt hoies cē filiū hois, At illi dixerūt, Alij iobem baptistaz, alij aut̄ helyam, alij vero hieremiā, aut vnū ex pphetis, Dicit illis iesus, Vos autē quē me esse dicis, Rñdens symon petr⁹ dixit, Tu es xps filius dei, viui, Rñdēs at̄ iesus dixit ei, Beat⁹ es symon bariona, qz caro & sanguis nō reuelauit tibi, s; pat̄ me⁹ q̄ in celis ē, et ego dico tibi, qz tu es petr⁹ & sup̄ hāc petrā edificabo eccliam meā & porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā, Et tibi dabo clauēs regni celoy, et qd̄cūq; ligaueris sup̄ terrā erit ligatū & i celis, & qd̄cūq; solueris sup̄ terrā erit solutū & in celis, Tūc p̄cepit discipul⁹ suis vt nemini dicerent, qz ip̄e esset iesus xpus, Exinde cepit iesus oñdere discipulis suis, quia oporteret eū ire hierosolimā, & multa pati a seniorib⁹ & scribis et p̄ncipib⁹ sacerdotū, & occidi & tertia die resurgere, Et assumēs euz petr⁹, cepit increpare illū, dicēs, Absit a te dñe nō erit tibi s, Qui cōuersus dixit petro Vade post me sathanas, scandaluz es mihi, qz nō sapiēs ea q̄ dei sunt, s; ea q̄ hoim, Tūc iesus dixit discipul⁹ suis Si quis vult post me venire abneget semetip̄m et tollat cruce suaz & sequat̄ me, Qui em̄ voluerit aiā suā saluā facere, pdet eā, Qui at̄ pdide

rit aiā suā p̄pter me, inueniet eā, Quid em̄ prodest homini si vniuersum mūdū lucretur, aiē ho sue detrimentū patiat, Aut quā dabit homo cōmutationē pro aiā sua, Fili⁹ em̄ hois ventur⁹ est in glia p̄ris sui cū angelis suis, & tūc reddet vnūquēq; p̄m opa eius, Amen dico vobis, sunt quidā de hic stantib⁹ qui nō gustabūt mortē, donec videant filiū hois venientē in regno suo,

L.S. In monte cum moyse et helia apparet et vox de celo ad eum inde descendentib⁹ heliaz iam fuisse & nō esse susceptū manifestat, puer lunaticū saluat, et de fide vt granū synapis docet de statere de ore piscis. **Ca. XVII.**

Et post dies sex assumpsit iesus petrū et iacobū & iobem frat̄re ei⁹, & duxit illos i montē excelsum seorsum, & transfiguratus est an̄ eos, Et resplenduit facies ei⁹ sicut sol vestimenta aut̄ ei⁹ facta sunt alba sic̄ nix, et ecce apparuerūt illis moyses & helias cū eo loq̄ntes Respondens aut̄ petr⁹ dixit ad iesuz Dñe, bonū ē nos hic eē, si vis faciam⁹ hic tria tabernacula tibi vnū, moysi vnū, & helie vnū, Adhuc eo loq̄nte ecce nubes lucida obūbrauit eos, et ecce vox de nube, dicens, Hic est fili⁹ me⁹ dilectus in quo mihi complacui, ip̄m audite, et audientes discipuli ceciderūt in faciē suam, et timuerūt valde, et accessit iesus et tetigit eos, dixitq; eis, Surgite et noli te timere, Leuātes aut̄ oculos suos neminē viderūt nisi solū iesuz, et descendentib⁹ illis de monte p̄cepit iesus, dicens, Nemini dixeritis visionē, donec filius hois a mortuis resurgat, Et interrogauerūt eum discipuli, dicentes, Quid ergo scribe dicūt qd̄ heliā oporteat primū venire, At ille rñdens ait eis Helias quidē ventur⁹ est & restituet oia, Dico aut̄ vobis, qz helias iam venit, & nō cognouerūt eum s; fecerūt in eo quecūq; voluerūt, Sic & fili⁹ hois passur⁹ est ab eis, Tūc intellexerūt discipuli qz de iobe baptista dixisset eis, Et cū venisset ad turbas: accessit ad eū homo genib⁹ puolut⁹ an̄ euz, dicēs, Dñe miserere filio meo qz lunatic⁹ est & male patitur Nam sepe cadit in ignē, & crebro in aquā, et obtuli euz discipulis tuis, & nō potuerūt curare eū Respondens aut̄ iesus ait, O gñatio incredula & puerfa, quousq; ero vobiscū, Usq; q̄ patiar vos Afferte huc illū ad me, et increpauit illū iesus: & exiit ab eo demoniū, et curat⁹ est puer ex illa hora, Tūc accesserunt discipuli ad iesum secreto, et dixerūt, Quare nos non potuim⁹ eicere illū, Dicit illi s iesus, Propter incredulitatē vestrā Amen q̄ppe dico vob, si habueritis fidē sic̄ granū synapis, dicetis monti huic, transi hinc: & transibit, & nihil impossibile erit vob, Hoc aut̄ gen⁹ nō eicitur: nisi p̄ orōnē et ieiuniū, Cōuersantib⁹ autē eis in galilea, dixit illis iesus, Fili⁹ hois

¶ iij

Roma. ii. e
Mar. ix. a
Luce. ix. d

Mar. ix. a
Luce. ix. d

Mar. ix. b

Mar. ix. e
Luce. ix. e

Mar. ix. e
Luce. ix. e

Luce. xvij. b

Mar. ix. e
Luce. ix. e

Mattheus

tradendus est in manus hoimz et occident euz et tertia die resurget, et contristati sunt vehementer et cum venissent capharnaum: accesserunt qui didrachma accipiebant ad petrum, et dixerunt ei. Magister vester non soluit didrachma. Ait etiam. Et cum intrasset in domum puenit euz iesus dicens. Quid tibi videtur symon. Reges terre a quibus accipiunt tributum vel census, a filiis suis, an ab alienis. Et ille dixit. Ab alienis. Dixit illi iesus. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizem eos vade ad mare, et mitte hamum, et eum pisces qui primus ascenderit tolle. Et aperto ore eius inuenies staterem, illuz sumens, da eis pro me et te.

C. S. De humilitate pueri, de manu et pede et oculo eruendo, et nec contemnendos puulos quorum angelos facie patris in celis semper videre testatur. Corruptio fratrum, qui indulgeri debeant alterutrum usque septuagies septies, de eo qui pro seruum propter denarios centum suffocat.

XVIII.
In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes. Quis putas maior est in regno celorum. Et aduocans iesus paruulum, statuit euz in medio eorum, et dixit. Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum celorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior in regno celorum. Et qui susceperit unum paruulum talem in nomine meo, me suscipit. Qui autem scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris. Ne mundus ab scandalis. Necessesse est enim ut veniant scandala. Verum tamen ue homini pro quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum et proijce abs te. Bonum est tibi ad vitam ingredi debile vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem eternum. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum et proijce abs te. Bonum tibi est unum oculum habentem in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contemnat is unum ex his pusillis. Dico enim vobis, quia angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei qui in celis est. Venit enim filius hominis saluare quod perierat. Quid vobis videtur. Si fuerint alicui centum oues et errauerit vna ex eis: nonne relinquit nonaginta nouem in montibus et vadit querere eam que errauit. Et si contigerit ut inueniet eam. Amen dico vobis quia gaudet super eam magis quam super nonaginta nouem que non errauerunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in celis est, ut pereat vnus de pusillis istis. Si autem peccauerit in te frater tuus vade et corripe euz inter te et ipsum soluz. Si te audierit: lucra tus eris fratri tuo. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos dic ecclesie. Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi si

cut ethnicus et publicanus. Amen dico vobis quecumque alligaueritis super terram, erunt ligata et in celo et quecumque solueritis super terram, erunt soluta et in celo. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quacumque petierint fiet illis a patre meo qui in celis est. Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Tunc accedens petrus ad eum, dixit. Domine quatenus peccauit in me frater meus, et dimittam ei. Usque septies. Dicit illi iesus. Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. Ideo assimilatum est regnum celorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Et cum cepisset rationem ponere, oblatum est ei unum qui debebat ei decem milia talenta. Cum autem non haberet, unum redderet, iussit euz dominus eius venundari et uxorem eius et filios et omnia que habebat et reddi. Procidens autem seruis ille, orabat euz dicens. Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus serui illius dimisit euz, et debitum dimisit ei. Egressus autem seruus ille, inuenit unum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, et tenens, suffocabat eum dicens. Redde quod debes. Et procidens conseruus eius, rogabat eum dicens. Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Ille autem noluit, sed abiit et misit euz in carcerem donec redderet debitum. Videntes autem conserui eius qui fiebant, contristati sunt valde, et venerunt et narrauerunt domino suo, omnia que facta fuerant. Tunc vocauit illuz dominus suus et ait illi. Serue nequam, omne debitum dimisi tibi quam rogasti me. Nonne ergo oportuit et te miserum conserui tui, sicut et ego tui misertus sum. Et iratus dominus eius tradidit eum tormentoribus, quoad usque redderet vniuersum debitum. Sic et pater meus celestis faciet vobis, si non remiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris.

C. S. Uxor non debere dimitti, et de eunuchis infandos non esse arcendos a benedictione, diuitem difficile introire in regnum celorum, et centuplum recepturum qui omnibus renunciat.

XIX.

Et factum est cum consummasset iesus sermones istos migravit a galilea, et venit in fines iudee trans iordanem, et secute sunt euz turbe multe, et curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisei temptantes eum, et dicentes. Si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa. Qui respondens, ait eis. Non legistis, quia qui fecit hominem ab initio masculum et feminam fecit eos, et dixit. Propter hoc dimittet homo patrem et matrem, et adhaerebit uxori sue, et erunt duo in carne vna. Ita iam non sunt duo sed vna caro. Quod ergo deus coniunxit, homo non separet. Dicunt illi. Quid ergo moyses mandauit dari libellum repudij et dimittere. Ait illis. Quia moyses ad duriciam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores

Mat. ix. e
Luce. ix. f

Mat. ix. f
Luce. xvij. a

Mat. ix. f
s. v. e
B

Mat. ix. g

Luce. xix. b
Luce. xv. a

Luce. xvij. a

Mat. xv. a

Mattheus

vestras: ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, et aliam duxerit, mechatur. Et qui dimissam duxerit, mechatur. Dicunt ei discipuli eius? Si ita est causa hominis cum uxore: non expedit nubere. Qui dixit illis Non omnes capiunt verbum istud sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi qui de matris utero sic nati sunt, et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus, et sunt eunuchi qui seipos castraverunt propter regnum celorum. Qui potest capere: capiat. Tunc oblatis sunt ei parvuli ut manus eis imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Iesus vero ait eis. Sinite pueros et nolite eos prohibere ad me venire talium enim est regnum celorum, et cum imposuisset eis manus abiit inde. Et ecce unus accedens, ait illi. Magister bone quid boni faciam ut habeam vitam eternam. Qui dixit ei. Quid me interrogas de bono. An est bonum deus? Si autem vis ad vitam ingredi, serva mandata. Dicit illi. Que. Iesus autem dixit. Non homicidius facies, non adulterabis, non facies furtum, non falsum testimonium dices, honora patrem tuum et matrem deum, diliges proximum tuum sicut teipsum. Dicit illi adolescens. Domine hec custodiui a iuventute mea quid adhuc mihi deest. Ait illi Iesus. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me. Cum audisset autem adolescens verbum abiit tristis. Erat enim habens multas possessiones. Iesus autem dixit discipulis suis. Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum celorum. Et iterum dico vobis, Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum celorum. Auditis autem his discipuli, mirabantur valde: dicentes. Quis ergo poterit salvus esse. Aspiciens autem Iesus dixit illis. Apud homines hoc impossibile est: apud deum autem omniaabilia sunt. Tunc respondens Petrus: dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis. Iesus autem dixit illis. Amen dico vobis, vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis et vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel. Et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores, aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, et vitam eternam possidebit. Multi autem erunt primi novissimi, et novissimi primi.

¶ S. Primos novissimos fieri, parabola operariorum in vineam ductorum, de filiis zebedei, et de primis accubitis cene, de duobus cecis secus viam sedentibus. **Ca. XX**

Simile est regnum celorum homini patrifamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventionem autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in

vineam suam. Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro ociosos, et dixit illis. Ite et vos in vineam meam, et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam, et fecit similiter. Circa undecimam vero exiit, et invenit alios stantes, et dixit illis. Quid hic statis tota die ociosi. Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset, dicit dominus vinee procuratori suo. Voca operarios et redde illis mercedem, incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant: acceperunt singulos denarios. Venientes autem et primi: arbitrati sunt quod plus essent accepturi, acceperunt autem et ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant adversus patrem familias dicentes. Hi novissimi una hora fecerunt, et patres illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei et estus. At ille respondens uni eorum dixit. Amice non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario convenisti mecum. Tolle quod tuum est et vade. Volo autem et huic novissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi quod volo facere. An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum. Sic erunt novissimi primi et primi novissimi. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi. Et ascendens Iesus Hierosolimam, assumpsit duodecim discipulos secreto, et ait illis. Ecce ascendimus Hierosolimam: et filius hominis tradetur principibus sacerdotibus et scribis, et condemnabunt eum morte, et tradent eum gentibus ad illudendum, et flagellandum et crucifigendum, et tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei cum filiis suis, adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis. Ait illi. Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Iesus dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Dicunt ei. Possumus. Ait illis. Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo, et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem vocavit eos ad se, et ait. Scitis quia principes gentium dominantur eorum, et qui maiores sunt potestate exercent inter eos. Non ita erit inter vos. Sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. Et qui voluerit inter vos primus esse erit vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare et dare animam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab Hiericho secuta est eum turba multa. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierunt quia Iesus transiret et clamaverunt, dicentes. Domine miserere nostri fili David. Turba autem increpabat eos ut tacerent. At illi

Job
Mar. x. b
Luc. xvi. d

Luc. x. b
Luc. xvii. c

Mar. x. c
Luc. xvii. d

D

Mar. x. c
Luc. xvii. d
Luc. xvii. d

Mar. x. c
Luc. xvii. e

Mar. x. d
Luc. xvii. e

Luc. xvii. e

Mar. x. d
Luc. xvii. e

Mar. x. d
Luc. xvii. f

Mar. x. d
Luc. xvii. f

Mar. x. d
Luc. xvii. f

B

Mar. x. e
Luc. xvii. f

Mar. x. c
Luc. x. e

Mar. x. e

Mar. x. f
Luc. xvii. c

Mar. x. g
Johan. x. d
rv. b
Mar. x. g

Luc. x. f

Mar. x. e

